

BAŞKENT
ÜNİVERSİTESİ

YENİ İCRA İFLÂS CEBRÎ İCRA

Kanunu Taslağı
Değerlendirme Toplantısı

24
Aralık
2025
Çarşamba
10:00

TOPLANTI SONRASI YAYIN | POST-MEETING PUBLICATION

HUKUK FAKÜLTESİ

Yeni İcra İflâs Cebrî İcra Kanunu Taslağı Değerlendirme Toplantısı

Editör: Dr. Öğr. Üyesi Aybüke BASIM

e-ISBN: 978-625-92153-1-0

Yayıma Hazırlık: Dr. Öğr. Üyesi Aybüke BASIM

Tasarım: Anıl BOZKURTOĞLU

Yayın Hakkı © Mayıs 2026

Başkent Üniversitesi Geliştirme Vakfı İktisadi İşletmesi

Her hakkı mahfuzdur, bu kitabın yayın işini gerçekleştiren Başkent Üniversitesi Geliştirme Vakfı İktisadi İşletmesi dışında, telif hakkı yasası uyarınca, tümü ya da herhangi bir bölümü, resmi ve yazısı editörünün ve yayımcısının yazılı müsaadesi alınmadıkça tekrarlanamaz, basılamaz, çoğaltılamaz, fotokopi çıkartılamaz veya kopya anlamı taşıyacak hiçbir işlem yapılamaz.

**YENİ İCRA
İFLÂS
CEBRÎ İCRA**

Kanunu Taslağı
Değerlendirme Toplantısı

YENİ İCRA İFLÂS CEBRİ İCRA
KANUNU TASLAĞI DEĞERLENDİRME TOPLANTISI
24 ARALIK 2025 | 10:00

AÇILIŞ KONUŞMALARI | 10:00-10:15

Prof. Dr. Mehmet Emin AKGÜL | Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı

Av. Mustafa KÖROĞLU | Ankara Barosu Başkanı

Av. Erinc SAĞKAN | Barolar Birliği Başkanı

Prof. Dr. Hakan ÖZKARDEŞ | Başkent Üniversitesi Rektörü (*Tensipleri Halinde*)

Prof. Dr. Mehmet HABERAL | Başkent Üniversitesi Kurucusu (*Tensipleri Halinde*)

I. OTURUM | 10:30-12:00

Oturum Başkanı | Prof. Dr. Ramazan ARSLAN

Prof. Dr. Sema TAŞPINAR AYYAZ

Cebrî İcra Kanun Taslağında Takip Yollarına İlişkin Değişiklikler

ARA | 11:10-11:20

Av. Talih UYAR

Cebrî İcra Kanun Taslağı Bakımından Kambiyo Senedine Dayalı Olarak Açılan Menfi Tespit Davalarında Mücerretlik İlkesinin Doğurduğu Sonuçlar

YEMEK ARASI | 12:00-13:30

II. OTURUM | 13:30-14:50

Oturum Başkanı | Adem ALBAYRAK | Yargıtay Hukuk Genel Kurul Başkanı

Prof. Dr. Muhammet ÖZEKES

Yeni Bir Cebrî İcra Kanunu Taslağı mı, Yoksa Eksik Bir Tadil Taslağı mı?

Doç. Dr. Emel HANAĞASI

İlâmlı ve İlâmsız İcra Takip Yollarına İlişkin Değişikliklere Genel Bakış

ARA | 14:50-15:00

III. OTURUM | 15:00-17:00

Oturum Başkanı | Prof. Dr. Hakan PEKANİTEZ

Doç. Dr. Cemil SİMİL

Satış ve İhalelerin Feshi Konusunda Temel Değişikliklerin Değerlendirmesi

Ayhan TUNCAL | Yargıtay 12. Hukuk Dairesi Başkanı

Cebrî İcra Kanunu Taslağı Hükümlerinin Değerlendirmesi

Prof. Dr. Hakan PEKANİTEZ

Cebrî İcra Kanunu Taslağının Genel Değerlendirmesi

TARTIŞMA-SORU-CEVAP | 17:00-17:40

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Mehmet Emin AKGÜL

Prof. Dr. İhsan ERDOĞAN

Prof. Dr. Z. İpek YÜCER

İÇİNDEKİLER

• Prof. Dr. Ramazan ARSLAN	7
<i>Yeni İcra İflâs “Cebrî İcra” Kanunu Taslağı Değerlendirme Toplantısı</i>	
• Prof. Dr. Sema TAŞPINAR AYVAZ.....	12
<i>Cebrî İcra Kanun Taslağında Takip Yollarına İlişkin Değişiklikler</i>	
• Av. Talih UYAR	15
<i>“Cebrî İcra Kanun Taslağı” Bakımından Kambiyo Senedine Dayalı Olarak Açılan Menfi Tespit Davalarında “Mücerretlik İlkesi”nin Doğurduğu Sonuçlar</i>	
• Prof. Dr. Muhammet ÖZEKES	25
<i>Yeni Bir Cebrî İcra Kanunu Taslağı Mı, Yoksa Eksik Bir Tadil Taslağı Mı?</i>	
• Doç. Dr. Emel HANAĞASI	36
<i>İlâmlı ve İlâmsız İcra Takip Yollarına İlişkin Değişikliklere Genel Bakış</i>	
• Doç. Dr. Cemil SİMİL	39
<i>Satış ve İhaleinin Feshi Konusunda Temel Değişikliklerin Değerlendirilmesi</i>	
• Ayhan TUNCAL	49
<i>Cebrî İcra Kanunu Taslağı Hükümlerinin Değerlendirmesi</i>	
• Prof. Dr. Hakan PEKCANİTEZ	66
<i>Cebrî İcra Kanunu Taslağının Genel Değerlendirmesi</i>	

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
YENİ İCRA İFLÂS “CEBRİ İCRA” KANUNU TASLAĞI DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

Prof. Dr. Ramazan ARSLAN *

Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulan İcra İflas Kanunu Bilim Komisyonu tarafından hazırlanan İcra İflas “Cebri İcra” Kanunu Taslağı hakkında değerlendirmeler yapmak, görüş ve öneriler belirlemek üzere bu bilimsel toplantı Üniversitemiz tarafından düzenlenmiştir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, Kanunun adının Türk İcra ve İflas Kanunu olması, önerilen “Cebri İcra” adına kıyasla daha kapsayıcı olacaktır. TMK, TBK, TTK gibi temel kanunların adı ile bu kanunun adının Türk İİK olması uygun ve uyumlu olacaktır. İİK'nun adını değiştirmek bu Kanunun yeniden yazılmasının sebeplerinden biri olmaz ise de, yenilenen Kanunun adının başında Türk kelimesinin yer alması, diğer Kanunlarla uyumlu olacaktır. Türk İİK adı genel gerekçede birkaç kez kullanılmaktadır. Ayrıca, 2002 yılından itibaren maddi hukuka ilişkin temel kanunların yürürlüğe girmesi ve HMK'nun da yenilenmesini takiben yeni İİK'nun da yürürlüğe konulması, İİK ve HMK'nun (iki kanunun) bir bütünün iki ana parçası olarak kaçınılmaz idi.

Başka bir ifade ile, 2002 yılından itibaren yeni kanun numaraları ile Temel kanunların yeniden kaleme alınması, İİK için de aynı düşüncenin hayata geçirilmesinde etkili olmuştur.

551 maddeden oluşan kapsamlı bir Kanun taslağının çok katılımlı bir Komisyon tarafından uzun süre hazırlanıp ilgili kamuoyunun bilgi ve değerlendirmesine sunulması, çok önemli ve kıymetlidir. Emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Sözü (mikrofonu) değerli meslektaşlarım, Komisyon üyesi Prof. Dr. Sema Taşpınar Ayvaz ve Avukat Komisyon Üyesi Talih Uyar'a vermeden önce, sınırlı sayıda bazı örnekleri dile getirerek, kısaca Taslak ile getirilen yenilikler ile önemli değişiklikler hakkındaki görüşlerimi sunmak istiyorum:

1- Yürürlüğe girdiği 1932 yılından beri uygulanmakta olan 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda, bugüne kadar 42 değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikler, Kanunun bir ölçüde ana çatı ve sistemini değiştirmiş ve kaynak İsviçre Kanunundan farklılaşmasına sebep olmuştur. Bu durum, her ne kadar önemli bir sorun olmadan Kanunun uygulanmasına engel olmamakta ise de, Kanun değişikliğinin haklı gerekçelerinden biri sayılabilir. Bu değişikliklerin bazıları, geniş kapsamlı olmuştur (81 maddede değişiklik yapan 4949 sayılı Kanun gibi).

* Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medenî Usûl ve İcra – İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

Başka bir deyişle, İİK'nda yapılan sık ve geniş kapsamlı değişiklikler sonucunda Kanun, bir yandan mehzadan farklı hale gelmiş; zaman içinde Kanunun insicamı (uyumu) bozulmuştur.

- 2- İpoteğin paraya çevrilmesine ilişkin hükümler de İsviçre aslından farklı bir içerik kazanmıştır.
- 3- Halen yürürlükte olan 1932 tarihli İcra ve İflas Kanunu, İsviçre'nin 1889 tarihli "Para Alacaklarının Tahsili ve İflas Hakkında Federal Kanun" adlı ilk Kanundan alınmamış; iktibas edilmemiş, 1929 tarihli Kanun revizyona tabi tutularak İİK olarak yürürlüğe girmiştir.
- 4- Bu hali ile İİK, günümüzde yaklaşık 4 milyonu ilamlı, yaklaşık 26 milyonu ilamsız; toplam 30 milyon cebri icra dosyasında (takibinde) uygulanan temel kanundur.
- 5- Bu (1932 tarihli) Kanun ile ilamsız icra yolu (ilamsız takip yolu) Türk İİK'na dahil edilmiştir.
- 6- Dar ve teknik anlamı ile İcra Hukukunun asıl konusu "Mahkeme Kararlarının İcrası" (İlamlı İcra) takip usulüdür.
- 7- İİK'nda yer alan hükümlerle de alacaklı borçlu yarar dengesinin korunması esas alınmıştır. Yeni düzenlenen (Taslak) ile bu ilkedен vazgeçilmediği anlaşılmaktadır. Özellikle önerilen yeni hükümlerin değerlendirilmesi ve uygulanmasında, bu ilkeye ve takip ekonomisine uygun hareket edilmiş ve dürüstlük kuralı ihmal edilmemiştir.

İlgili kamuoyunda yoğun ilgi gördüğü anlaşılan Taslağın eleştirilecek yönlerinin de bulunduğu görülmektedir. Bunlardan bazı örnekleri ifade etmek gerekirse:

Taslakla getirilen yeni hükümlere ilişkin örnekler:

- Taslak m.1 "...borç ödenmediği takdirde, alacak Anayasa ve Milletlerarası Sözleşmelerle teminat altına alınan temel haklara riayet edilerek, bu Kanun hükümlerine göre, Devlet gücüyle tahsil edilir....." hükmü, zaten doğal olanı tekrar etmek değil midir? Bu Anayasa ve Kanun hükümleri sadece İcra İflas Kanunu hükümlerinin uygulanmasında uyulması gereken temel kurallar mıdır?
- Taslak m. 53'e göre İlk derece mahkemesince verilen hükmün, ilamlı icra takibine dayanak yapılabilmesi için, Kanunda gösterilen istisnalar hariç, hükmün istinaf denetiminden geçmesi veya istinaf süresinin dolması gerekir. Bu yeni hükmün gerekçesi yeterince tatmin edici değildir. Bu değişikliğin takip süresini kısaltması söz konusu olacak mıdır? Özellikle, istinaf kanun yoluna başvuruların karara bağlanmasının uzun sürmesi, bu yeni hükümden umulan yararın elde edilememesine yol açabilir mi? Bu hususlar düşünülmelidir.
- (İcra (takip) Türleri başlıklı) Taslak m. 79'a göre, alacaklı olduğu iddiasında bulunan kişinin; takip talebinde bulunabilmesi için alacaklı olduğuna dair, alacağın doğum sebebini ispata yarayan bir.... "belge" veya "senet" ... göstermesi gerekecektir. Belgenin yahut senedin niteliği

ve ispat gücü ne olacaktır? Kim hangi aşamada bu konu hakkında bir karar verecektir? Takibin devamı nasıl sağlanacaktır?

- Genel Haciz Yolu ile takipte borçlu ödeme emrine itiraz ederek takibi durdurabilir. İtirazın hükümden düşürülmesi yolu olarak itirazın kesin kaldırılması ve geçici kaldırılması yollarının kaldırılarak, sadece itirazın iptali (dava) yolunun açık tutulması, genel olarak hak arama yollarının azaltılmasına ve hakka (alacağa) geç kavuşmaya sebep olmayacak mıdır? Bu bakımdan Taslaktaki madde düzenleme gerekçesinin tatmin edici olmadığı, takipten beklenen yararın nasıl sağlanacağıının yeterince açıklanmadığı kanısındayım.
- Kambiyo senedinde mündemiç bir alacak için İİK'nda bulunan özel takip usulü kaldırılmaktadır. Gerekçede, genel takip kurallarından ayrılmayı haklı kılan bir sebep yoktur. Bu takip yolunda alacaklının genel takip yoluna oranla, alacağını daha kısa sürede elde etmesi mümkündür. Bu durum dikkate alınmalıdır. Buna ek olarak, kanımca, Kanunda yer alan ve Taslakta korunan Rehnin paraya çevrilmesi yolu ve İlamsız tahliye ile Abonelik sözleşmesi kaynaklı alacaklar hakkındaki takip usulleri de istisna olarak kalmıyor mu?
- Taslak m. 171, İİK m. 89'dan neden farklı düzenlenmiştir? 3. Kişi aleyhine dava açmak 3. kişinin haklarını yeterince koruyor mu? Bu yol alacaklı için daha kısa bir yol mudur? İİK m. 89 yerine, Taslak m. 171 olarak düzenlenmesi gerekçesine katılmıyorum. İİK m.89 da iki ihbarname ve 1 bildirim (3.Haciz ihbarnamesi) ve menfi tespit davası ile korunan 3.kişi, Taslak hüküm (m.171) ile tek ihbarname sonrası davalı konumuna düşebilmektedir.
- “Banka alacakları” olarak adlandırılan alacakların makul sürede tahsili amacıyla ve haklı gerekçelerle, İİK'na eklenen hükümlere ihtiyaç olduğu kanısındayım. Anılan hükümlerin düzenlenme yerinin başka bir Kanun olmasının haklı gerekçesi olmadığı kanısındayım. Başka bir deyişle, İİK m. 68/b ve 150/ı'nın muhafaza edilmesinin isabetli olacağı kanısındayım. Yalnız, bu hükümlerin başka bir Kanun içinde yer alması gerektiği tartışılabilir.
- İİK'nun haczedilmez mallar hakkındaki hükümlerinin insani ve sosyal değerler ile kolay anlaşılabilir ifade ve formüller ışığında gözden geçirilmesi uygun olacaktır.
- Taslak m. 257 (5) ihalenin iptalinin usulü ve sonuçlarına ilişkindir. Kesin hükme ilişkin 5. fıkra hükmünün gerekçesi yetersizdir. Konu hakkındaki öğreti ve Yargıtay görüşlerinin değerlendirilmesi isabetli olacaktır.

- Külli (toplu) takip konusunda yeterli öneriler getirilmediği, İflas uygulamasının çok sınırlı kaldığı, sadece İsviçre Hukukunu dikkate almanın yeterli olmadığı gibi görüşler üzerinde durulmamış; ABD hukukundaki ve bu hukuk alanındaki gelişmelerden etkilenen Kıta Avrupası hukukunun da dikkate alınması gerektiği şeklindeki görüş yeterince değerlendirilmemiştir.
- İİK'ndaki bazı düzenlemelerin, özellikle yakın tarihte açıklanan ve ayrıntılı olan gerekçelerinin neden benimsenmediği açıklanmalıdır.

Taslağın eleştirilecek yönlerinin yanı sıra **olumlu** yönleri de bulunmaktadır. Bunlardan bazı örnekler şu şekilde ifade edilebilir:

- Konkordato kurumunun tekrar bir borç tasfiye imkânı olarak düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, son dönemde yapılan değişikliklerin uygulanmasının (takip edilmesinin) yararlı olacağı değerlendirilmiştir.
- Ayrıca, TBK'nun muvazaaya ilişkin hükümleri ile İİK'nun tasarrufun iptaline ilişkin hükümlerinin benzer amaca yönelik fakat farklı hükümler olduğu göz ardı edilmemiştir. Tasarrufun iptali davası konusundaki hükümler kötü niyetle mücadele kapsamında olumlu değerlendirilebilir.
- Takibin taraflarının kötü niyetli davranış ve talepleri ile mücadele edebilmeye yönelik bazı icra ceza, inkar tazminatı vb. hükümlerin getirilmesi (korunması) isabetlidir.
- Deniz icraya ilişkin hükümlerin Taslakta bir araya getirilmesi olumludur.
- 6183 sayılı Kanunun kamu alacaklısına tanıdığı ayrıcalıkların giderilmesi ve gerekçesi isabetlidir.
- Kısıtlan haciz ve satış isteme sürelerine uyulmaması halinde, takibin düşeceğine ilişkin hükümler ile nemalandırma ve kıymet takdirine ilişkin hükümlerin takip ekonomisi ilkesinin gereği olduğu dikkate alınmıştır.

Sonuç olarak;

İİK'nun bütün maddelerini gözden geçirip yeniden kaleme alan Komisyonun Taslağa ilişkin genel gerekçe ve madde gerekçeleri ile Taslak madde metinleri incelendiğinde, uzun çalışma süresi ve yoğun emek harcadığı görülmektedir.

Ortaya çıkan ürünün büyük ölçüde olumlu olduğu, İİK 'nun ana yapısı ve sisteminin Taslakta önemli ölçüde muhafaza edildiği söylenebilir. Haklı eleştiri ve önerilerin değerlendirilmesi suretiyle Taslağın kanunlaşması halinde, Türk İcra ve İflas Kanunu adı ile başarılı şekilde uygulanabileceği kanısındayım.

Yeni şekli ve içeriği ile, kuşkusuz geniş bir değerlendirme sonucunda genel kabul görececek önerilerin de Kanunlaşması sonucunda, yeni Kanunun daha yararlı bir temel Kanun olarak, nicelik ve nitelik bakımından güçlendirilmiş icra organları tarafından beklenen olumlu sonuçları verecek şekilde uygulanacağı kanısındayım.

CEBRİ İCRA KANUN TASLAĞINDA TAKİP YOLLARINA İLİŞKİN DEĞİŞİKLİKLER

Prof. Dr. Sema TAŞPINAR AYVAZ *

Anahtar Sözcükler: Cebri İcra Kanunu Taslağı, Takip Yolları, İlâmsız İcra, Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz, Belge Zorunluluğu

Tebliğde Cebri İcra Kanunu Taslağı'nın özellikle takip yolları bakımından ne tür bir değişimi, neden öngördüğü ele alınmış; aynı zamanda İcra ve İflâs Kanunu Bilim Komisyonu üyesi olarak, hedeflenen bu değişikliklerin altında yatan sebeplerin genel olarak açıklanmasına çaba gösterilmiş, hukuki düzenlemelerinin mutlak doğrular içermediği, normatif alanlarda her çözümün değer yargılarına dayandığı açıklanmaya çalışılmıştır.

Türk hukukuna özgü bir yapı olarak şekillenen ilâmsız icra, para ve teminat alacakları bakımından alacaklının öncelikle dava açmasını gerektirmeden icra dairesine başvurmak suretiyle alacağını devlet yardımıyla tahsile hizmet etmektedir. Bu yol, ayrı bir hukuki korunma türüdür. Ne var ki alacaklının hiçbir belge veya dayanak sunmak zorunda olmadan takip yapabilmesi ve bunun başarılı olması mümkündür. Bu sistem, hız ve pratiklik sağlar; ancak aynı zamanda kötüye kullanıma açık bir yapı da yaratır. Avrupa hukukunda ilamsız icranın yeknesak bir modeli bulunmadığı, AB'de daha çok sınırlı ve filtrelenmiş sistemlerin tercih edildiği, çoğu ülkede borçlunun önüne mahkeme ya da idari bir süzgeç konulduğuna dikkat çekilmelidir. Türk hukukunun özgünlüğü ise burada belirginleşmektedir: Türkiye'de, hiçbir belge sunmaksızın ilâmsız icra başlatılabilmesi, karşılaştırmalı hukuk bakımından neredeyse benzersiz bir durumdur. Esasında Türk icra-ıflâs hukukunun tarihi de Türk icra hukukunun kendine özgü yapısını ayrıntılı biçimde ortaya koyar.

1928'de ilâmsız icranın ilk kez Türk hukukuna girişi, 1929 tarihli 1424 sayılı Kanun'un İsviçre hukukundan alınışı, buna rağmen sadece üç yıl sonra 1932'de Kanunun tümüyle yenilenmesi ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun yürürlüğe girmesine rağmen memnuniyetsizlik ve eleştirilerin son bulmaması, ardından gelen yoğun eleştiriler kronolojik biçimde ele alınmaktadır. Kanunun, alacakların hızlı tahsilini sağlayamadığı, borçlunun kötüniyetli davranışlarına karşı yetersiz kaldığı, icra teşkilâtının zayıf olduğu gibi gerekçelerle sürekli değişikliğe uğradığı bir vakıdır.

1933, 1938, 1965, 1985, 1988 ve sonraki değişiklikler örnek gösterilerek, İİK'nın neredeyse baştan sona defalarca değiştirildiği, bugüne kadar 40'tan fazla değişikliğe uğradığı, hatta yeni bir kanun yapılması için 2015 yılında kurulan Bilim Komisyonunun çalıştığı tarihten günümüze kadar 18 değişikliğin daha

* TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Usûl ve İcra – İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

yapıldığı dikkate alındığında sistemin kronik bir “memnuniyetsizlik döngüsü” içinde olduğunu ve reform ihtiyacının tesadüfi değil yapısal olduğunu gösterdiği açıktır.

Öte yandan 2000’li yıllarda temel kanunların bütünüyle değişmiş olmasına rağmen İcra ve İflâs Kanunu’nun yoğun ve kısmi değişiklik geçirmesi de kanunun yapısını ve uyumunu bozmuştur. Bu bakımdan Kanunun bütünsel olarak değişikliği pratik açılarından da bir zorunluluk olmuştur.

Taslağın ilâmsız icrayı tamamen kaldırmamakla birlikte önemli yapısal değişiklikler getirmesi nedeniyle bir “reform” gerçekleştirdiği ifade edilmelidir. Taslakla sadece mevcut kanunun gözden geçirilmesiyle yetinilmemiş, dar ve teknik bir düzeltme yapılmamış, temel değişiklikler yoluna gidilmiştir.

Cebri icra hukukunun toplumsal ve ekonomik yapıyla çok yakından ilgili olduğu ve yaşanan olumsuzluklar ile şikâyetler dikkate alındığında Taslağın köklü bazı değişiklik amaçları taşıdığı ifade edilmelidir. Bu anlamda Taslağın en dikkat çekici tercihi, belgesiz ilâmsız icra yolunun kaldırılmasıdır. Yeni düzenlemeye göre alacaklı, icra takibi başlatabilmek için artık alacağın doğumunu ispatlayan bir belgeye (sözleşme, senet, fatura vb.) sahip olmak zorundadır. Zira mevcut sistemde alacaklı hiçbir dayanak göstermeden takip başlatabildiği için borçlu ciddi biçimde mağdur olabilmekte, borçlunun itiraz etmemesi üzerine haciz yapılabilmekte ve borçlunun kendini koruyabilmek için yüksek teminatlar göstermek zorunda kaldığı görülmektedir. Taslak, bu bakımdan hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik lehine önemli bir paradigma değişikliği yapmaktadır.

Bu tercihin devamında Taslak itirazın kaldırılması yolunu ortadan kaldırmaktadır. Mevcut sistemde icra mahkemesinde sınırlı belgelerle takibin devamına karar verilebilmekte, ardından genel mahkemede tekrar dava açılabilir. Bu ikili yapı hem karmaşık hem de hukuki belirlilik bakımından sorunludur. Taslakta itiraz eden borçlu karşısında alacaklının doğrudan itirazın iptali davası açması öngörülerek daha sade ve tek hatlı bir yargılama yolu amaçlanmaktadır. Bu yaklaşım, adil yargılanma ve etkili başvuru hakkı açısından daha tutarlı bir yapı olarak kabul edilmiştir.

Öte yandan Taslak, yalnızca alacaklı ve borçlu dengesine değil takibin tarafı olmayan üçüncü kişilerin korunmasına da özel bir önem vermiştir. Özellikle 89. madde ihbarnamesi uygulamasının değiştirilmesi önemli ve radikal bir yeniliktir. Mevcut sistemde üçüncü kişi, borçluya borcu olmadığını ispatlamak zorunda bırakılmakta, aksi halde borcu zimmetinde sayılmaktadır. Taslak ise yükü tersine çevirerek, üçüncü kişiye değil alacaklıya dava açma sorumluluğu yüklemektedir. Ayrıca ipotekli taşınmaz aile konutu ise eşe de icra emri gönderilmesi, eşin meskeniyet şikâyetinde bulunabilmesi gibi düzenlemelerle sosyal ve insani boyut güçlendirilmektedir.

Bir diğer önemli yenilik, takiplerin sürüncemede kalmasını engellemeye yönelik düzenlemelerdir. Süresinde haciz istenmezse takibin düşmesi ve dosyanın kapanması ilkesi kabul edilmiştir. Ayrıca borçlunun haczedilebilir malvarlığı bulunmadığı hallerde icra dairesinin resen aciz belgesi düzenlemesi zorunlu hale getirilmiştir. Bu düzenlemeler, sistemdeki “ölü dosya” yükünü azaltmayı ve icra hukukunu daha işler hale getirmeyi amaçlamaktadır.

Taslağın takip yollarına ilişkin önemli değişikliklerinden biri de kambiyo senetlerine özgü haciz yolunun kaldırılmasıdır. Burada özellikle bono uygulamasında ciddi kötüye kullanımlar yaşandığı, “taşına imza” gibi uygulamaların borçluyu korumasız ve ciddi tehlikelerle karşı karşıya bıraktığı görülmektedir.

İcra hukuku alacaklının alacağını elde edebilmesini sağlamak, borçluyu haksız takibe karşı korumak, görevlilerin tarafsızlığını güvence altına almak, üçüncü kişilerin menfaatini gözetmek ve insani sınırları korumak zorundadır. Ülkemizde neredeyse yüz yıla yakın bir süredir uygulanan ve çok çeşitli çevrelerden dillendirilen memnuniyetsizlik ve eleştirileri dikkate alarak yeni bir model geliştirmeyi amaçlamaktadır. Burada özellikle alacağın hızlı tahsili ile hukuki güvenlik ve etkili hukuki koruma dengesinin kurulmaya çalışıldığı ifade edilmelidir. Tebliğde hukuki düzenlemelerde tek doğru çözümden bahsedilemeyeceği, bunların değer yargılarına dayandığı ifade edilerek bu tercihlerin nedenleri üzerinden yeni sistem önerisi açıklanmaktadır.

“CEBRİ İCRA KANUN TASLAĞI” BAKIMINDAN KAMBIYO SENEDİNE DAYALI OLARAK AÇILAN MENFİ TESPİT DAVALARINDA “MÜCERRETLİK İLKESİ”NİN DOĞURDUĞU SONUÇLAR

Av. Talih UYAR*

Geçtiğimiz aylarda, Temmuz/2025 tarihinde, Bilim Komisyonu tarafından hazırlanmış olan taslak, CEBRİ İCRA KANUNU TASLAĞI başlığı ile Adalet Bakanlığına sunulmuş, Adalet Bakanlığı Bu taslağı Ağustos/2025 tarihinde kamuoyuna duyurmuştur.

Bu taslağı hazırlayan Komisyon, 09.09.2015 tarihinde çalışmalarına başlamıştı...

Komisyonun hazırladığı Taslak ilk olarak, akademisyen arkadaşlarımız nezdinde 10-11 Ekim 2025 tarihinde Antalya’da yapılan 21. MİHBİR Toplantısında tartışılmıştır.

Ayrıca Taslağın içeriği, çeşitli *internet sitelerinde* ve *Baro Dergileri* ile *mesleki Dergilerde* yayımlanan makale ve inceleme yazılarında açıklanmış, birtakım eleştirilere hedef olmuştur...

Çalışma süreci Taslağın genel hatları ile içeriği Komisyon üyesi sayın Prof. Dr. Sema Taşpınar Ayvaz tarafından 10 Ekim 2025 tarihinde Antalya’da başlayan 21. MİHBİR toplantısında ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Geçtiğimiz günlerde, 07.11.2025 tarihinde İzmir Barosu’nun düzenlediği bir toplantıda da konu enine boyuna ele alınmıştır.

Taslakta başarılı olarak gerçekleşen çalışmaların bir tanesi de yürürlükteki Kanunun 72. maddesinde yer alan “*Menfi Tespit ve İstirdat Davası*” na ilişkin düzenlemedir...

Yürürlükteki kanunda yer alan düzenleme öteden beri pek çok şikayetlere neden olmuştu:

- a) İcra takibinden sonra açılan menfi tespit davalarında “*icra takibinin durdurulmasına*” karar verilememesi ancak, dosya borcunun tamamını masraf, faiz ve icra vekalet ücreti ile icra dosyasına nakit olarak yatırılması ve bu tutarın %15’inden az olmamak üzere mahkemeye gösterilecek teminat karşılığında, mahkemece “*bu paranın alacaklıya ödenmemesine*” karar verilebilmesi, uygulamada büyük sıkıntı yaratmıştır.

Kötü niyetli olarak kendilerini alacaklı konumuna getirmeyi planlayan kişiler, ileride takip ya da dava konusu olabilecek belge ve senedin özellikle icra takibinden sonra açılacak *menfi tespit davasında*

*Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Emekli Öğretim Görevlisi.

icra dosyasına yatırılması gereken nakit tutarı ile %15 teminat tutarının kolaylıkla temin edilecek miktarda olmaması için, bu konuda NİTELİKLİ DOLANDIRICILIK ya da EVRAKTA SAHTECİLİK SUÇUNU işlemeye kalkışanlar, düzenledikleri (oluşturdukları) *senet* ya da *belgelere* çok yüksek miktarı ‘alacak miktarı’ olarak yazmakta ve böylece, bu belgeye/senede dayanarak icra takibinden sonra *menfi tespit davası* açılmasını fiilen önlemektedirler...

b) Yürürlükteki Kanun, “ İCRA TAKİBİNDEN ÖNCE” açılan menfi tespit davaları için de ayrıntılı düzenlemelere yer vermeyip, sadece “%15 den aşağı olmamak üzere gösterilecek teminat mukabilinde, icra takibinin durdurulmasına” karar verileceği düzenlemesini içermektedir...

Yürürlükteki Kanunda ‘*istirdat davaları*’ ile birlikte tek madde halinde düzenlenmiş olan bu konu, Taslakta - yine istirdat davaları ile birlikte - dört madde halinde çok ayrıntılı bir şekilde (98-101. maddeler halinde) yer almıştır...

Taslaktaki düzenleme şöyledir:

A) Menfi tespit davası, takipten önce açılmışsa; mahkeme tarafından talep üzerine “*takibin yapılmaması*” ya da “*yapılmış olan takibin durdurulması*” konusunda ‘teminatlı’ ya da ‘teminatsız’ olarak ihtiyati tedbir kararı verilebilir.

B) Menfi tespit davası, takipten sonra açılmışsa, davada;

a) Dava konusu belgenin sahteliğinin ileri sürülüyor olması halinde, mahkemece ‘teminatlı’ ya da ‘teminatsız’ olarak “*takibin durdurulması*”, “*malların muhafaza altına alınmaması*”, “*muhafaza altına alınan malların iadesi*”, “*satışın durdurulması*”, “*icra dairesinin başka hesabına ödenen paranın alacaklıya verilmemesi*” konularında ihtiyati tedbir kararı verilebilir.

b) Dava konusu belgenin sahteliğinin ileri sürülmesi dışındaki hallerde mahkemece;

aa- %20 den aşağı olmamak üzere gösterilecek teminat karşılığında “icra dairesinin banka hesabına ödenen paranın alacaklıya verilmemesi”,

bb- %40 tan aşağı olmamak üzere gösterilecek teminat karşılığında “malların muhafaza altına alınmamasına”, “muhafaza altına alınan malların iadesine”, “satışın durdurulmasına” karar verilebilir.

c) Menfi tespit davasının ‘icra takibinden önce’ veya ‘icra takibinden sonra’ açıldığına bakılmaksızın, mahkemece, borçlunun “*alacağın tamamını karşılayan banka teminat mektubu*

göstermesi” veya “alacağın tamamını icra ve iflas dairesinin banka hesabına ödemesi ve ayrıca alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere teminat göstermesi karşılığında” icra takibinin durdurulması ve yapılmış olan hacizlerin kaldırılması hakkında ‘ihtiyati tedbir kararı’ verilebilir.

Ayrıca;

99. maddede; “*Menfi tespit davasının sonuçları*”,

100. maddede; “*İstirdat davası*”,

101.maddede; “*Menfi tespit ve istirdat davalarında yetkili mahkeme*”

konuları düzenlenmiştir...

*

Kanımızca, bu güzel düzenlemede bir eksiklik, tamamlanması gereken bir husus bulunmaktadır...

Günümüzde maalesef “NİTELİKLİ DOLANDIRICILIK” ve “KAMBIYO SENETLERİNE İLİŞKİN SAHTEÇİLİK SUÇLARI”nın çok artmış olduğunu görüyoruz.

Televizyon haberlerinde ya da yazılı basında sık sık, ‘kargocu kıyafeti giydirilmiş olan kişiler tarafından dolandırılmış olan’ veya ‘imzası makineler tarafından kopyalanarak ya da nakledilerek aleyhine senet oluşturulmuş kişilerin varlığını’ öğreniyoruz.

Bu duruma, ülkemizde yaşanan ekonomik yapıımızdaki bozukluk yanında, hukuk sistemimizdeki aksaklıklar/ yetersizlikler de sebep olmaktadır.

Bu nedenle, acilen hem Ceza Kanunlarımızda ve hem de Özel Kanunlarımızda değişiklik yapıлып, bir taraftan “*Nitelikli Dolandırıcılık*” ve “*Senette Sahtekarlık yapmak*” suçlarının yaptırımları arttırılırken diğer taraftan, bu fiillerin işlenmiş olduğunu ispat imkanı kolaylaştırılmalı, isticvap yani ‘*tarafaların duruşmada hakim tarafından sorguya çekilmeleri koşulları*’ yapılacak yasal değişiklikle daha hafifletilmelidir...

Günümüzde yüksek mahkemenin farklı Dairelerinin “*kambiyto senetlerindeki mücerretlik ilkesi*” ile “*hayatın olağan akışına aykırılık kıstası*” konusunda değişik içtihatlar verdiğini görüyoruz;

aa) “Kambiyo Senetlerindeki Mücerretlik (Soyutluk) İlkesi” Konusunda;

Doktrinde: “kambiyo senedinin, düzenlenmesine neden olan temel ilişkiden bağımsız olduğu, temel ilişkideki sakatlıkların kambiyo senedini etkilemeyeceği ve asıl borç ilişkisi geçersiz olsa bile, kambiyo senedinin geçerliliğini sürdürebileceği ” kabul edilmektedir.

Uygulamada: “kambiyo senedinin keşidecisinin açtığı menfi tespit davasında, senet lehtarına ‘senedin düzenlenme nedeni konusunda açıklamada bulunmasını’ isteyemeyeceği; mahkemenin, senet lehtarını bu konuda İSTİCVAP EDEMEYECEĞİ” ileri sürülmektedir...

bb) “Senede karşı senetle ispat kuralı” ya da kanunun deyimiyle “senede karşı senetle ispat yasağı”nın (HMK m. 201); (HUMK m. 290)-doktrin ve Yargıtay içtihatlarında öngörülen-istisnalarından olan ‘hayatın olağan akışı’ kıstası, ispat yükünün kime düştüğünü belirlemede aktif rol oynar. Hemen bütün bilim insanlarının birleştiği ve Yargıtay uygulamasında da kararlılık ifade eden ölçüye göre “*ispat yükü*”, hayatın olağan akışına aykırı iddia ve savunmada bulunana düşer” ...

*

Kambiyo senetlerindeki “*mücerretlik (soyutluk) ilkesi*”nin ve “*hayatın olağan akışına aykırılık*” kıstasının “*kambiyo senetlerine ilişkin menfi tespit davası*”nın açılmasını büyük ölçüde önlediğini ve özellikle; bu davalarda Yargıtay 19. ve 11. Hukuk Dairelerinin, ‘*isticvap*’ hükümlerinin (HMK.m. 109 vd.) uygulanmasına sıcak bakmadığını görüyoruz.

• **A-İstanbul’da davası devam eden bir uyumsuzlukta:**

Aylık gelirinin 5.000,00 TL. olduğunu, esnaflık yaptığını, çeşitli ağır ceza mahkemelerinde ‘*sahte çek/ senet düzenlemek*’ ve ‘*resmi evrakta sahtekarlık yapmak*’ suçlarından yargılandığını, hakkında icra dairelerinde ‘borçlu’ sıfatıyla pek çok icra takibi bulunduğunu” belirten bir kişi, çok varlıklı bir şirkete karşı -‘nakden’ kaydını taşıyan-muhtelif bonolara dayanarak, farklı tarihlerde 2.200.000,00 Dolar + 1.250.000,00 Dolar + 3.750.000,00 TL. + 3.150.000,00 TL. tutarında (bugünkü değeri yaklaşık 68,8 Milyon tutarında-icra takibinde bulunmuş, hakkında açılan menfi tespit davalarında mahkemeler, 2-3 senedir “*tarafaların isticvabına*” karar verememişlerdir!

NOT:

1) Bu olayda, açılan davaların birinde, davacı-borçlu “*senetteki imzanın kendi temsilcisine ait olmadığını*” belirtir bir grafologdan aldığı (özel) raporu, dava dilekçesi ekinde mahkemeye sunmuş,

davalı-alacaklı da bir başka grafologdan aldığı “dava konusu senetteki imzanın borçluya ait olduğunu” belirtir raporu cevap dilekçesi ekinde mahkemeye bildirmiştir...

Mahkeme; dosyayı Adli Tıp Kurumu’na göndermiş, buradan verilen ilk raporda “senetteki imzanın borçluya ait olmadığı” belirtilmiş, bu rapora davalı-alacaklının itirazı üzerine, Adli Tıp Kurumu’nca verilen ikinci raporda “senetteki imzanın borçluya ait olduğu” açıklanmıştır.

Mahkemece, dosyanın-(5) kişilik Üst Uzmanlar Kurulu tarafından yeniden rapor verilmesi istemiyle-tekrar Adli Tıp Kurumu’na gönderilmesi üzerine-(5) kişilik Üst Uzamanlar Kurulu, oybirliğiyle “senetteki imzanın borçluya ait olduğuna” dair rapor düzenlemiştir!

2) Mahkeme dosyasına gönderilen-isimsiz/imsasız-bir dilekçede; “Davalı-alacaklının, dava konusu senetteki borçluya ait imzayı ülke dışından getirdiği fotokopi makinasına benzer bir makina vasıtasıyla oluşturduğu” ihbar edilmiştir.

• **B-Yıllar önce yaşanmış başka bir olayda;**

Birlikte yaşadığı babaannesinden aldığı harçlıkla geçinen, işsiz güçsüz bir genç ‘kargocu’ kıyafetini giydirdiği bir kişiyi, eline içi boş bir paket verip, babaannesinin ev adresine göndermiş ve “bu paket size Almanya’dan gönderildi, içinde beklediğiniz ilaçlar var” dedirterek, imza karşılığında hazırladığı içi boş paketin babaannesine teslimini sağlamıştır...

Paketi, kargocudan alan yaşlı kadın “Teslim Fişi”nin altını imzaladığını sanarak aslında, boş bir bononun keşide kısmını imzalamış olduğunu, çok sonra, hakkında icra takibi yapılması üzerine öğrenmiştir!

Bu olayda; borçlu durumuna düşen yaşlı kadın, çok yüksek miktardaki senet bedelinin kendisinden –icra yoluyla-talep edilmesi üzerine, avukatı vasıtasıyla açtığı menfi tespit davasında; “davalı-alacaklının torunu olduğunu, bu miktardaki parayı kendisine borç olarak vermesinin hayatın olağan akışına aykırı olduğunu, davalı alacaklının bu konuda isticvap edilmesini” ileri sürmüştü, ancak –maalesef-bu talebi ne yerel mahkemece ve ne de Yargıtay 19. Hukuk Dairesi’nce yerine getirilmemiş ve açtığı menfi tespit davası reddedilmiştir...

• **C-04.09.2018 tarihinde yaşanan bir olayda;**

Bu tarihte şirket merkezine gelen bir kuryenin ısrarla ‘şirket temsilcisi ile görüşmek istediğini’ belirtip ‘Cumhurbaşkanlığından geldiğini, Cumhurbaşkanımızın sadece iş adamlarına yolladığı bir dergiyi

teslim etmek için geldim' diyerek, üzerinde Cumhurbaşkanımızın fotoğrafının bulunduğu bir dergiyi, şirket yetkilisine 'Kurye teslim Tutanağı' başlıklı bir belgenin altına imzalatarak teslim etmiştir...

Bir süre sonra şirket yetkilisi, şirket hakkında Ankara 2. İcra Müdürlüğünün 2019/... sayılı dosyası ile 600.000 USD bedelli bir bonoya dayanılarak takip başlatıldığını öğrenmiştir...

Şirket yetkilisi bundan sonra bir taraftan ... C. Başsavcılığına-*resmî belgede sahtecilik, nitelikli dolandırıcılık* suçlarından dolayı-şikâyetle bulunmuş, bir taraftan da asliye ticaret mahkemesinde menfi tespit davası (İİK. m. 72) açmıştır.

Sanık hakkında ... Ağır Ceza Mahkemesinin 2019/... sayılı dosyasından '*resmî belgede sahtecilik*' ve '*nitelikli dolandırıcılık*' suçlarından dolayı -TCK. m. 37/1, 158, 204, 53 ve 63. maddelerine göre-verilen mahkûmiyet kararına yönelik istinaf başvurusunun ...Bölge Adliye Mahkemesinin 25. Ceza Dairesince esastan reddine karar verilmesi üzerine '*sahteciliğe ilişkin mahkûmiyet kararının kesinleşmesi*' nedeniyle, ...Batı Asliye Ticaret Mahkemesi, TBK.'nin 74. maddesi uyarınca, borçlunun açtığı '*menfi tespit davası*'nin kabulüne karar vermiş ancak davalı-alacaklı bu kararı istinaf etmiş olduğundan, karar kesinleşmemiştir...

Davalı-alacaklı, elindeki 600.000 USD bedelli bonoya dayanarak mahkemeden '*ihtiyati haciz kararı*' alıp, bu kararı borçlunun tüm mal varlığı (taşınmazları, araçlar, bankadaki paralı vs.) üzerine uygulattığı için, bunlar üzerindeki haczin kaldırılması mümkün olamamıştır. Çünkü, bu hacizlerin kaldırılması ancak İİK. m. 72/V, c: 2 uyarınca '*takibin iptal edilmiş olması*' gerektiğinden, bu da ancak '*borçlu lehine verilen hükmün kesinleşmesi halinde*'-yani; 2-3 yıl sonra-gerçekleşecektir...

Not: Gectiğimiz günlerde, 24.09.2022 tarihinde 'KANAL D' isimli televizyon kanalının saat 19.55'te yayınlanan haberinde ve 02.10.2022 tarihinde 'HABERTÜRK' isimli televizyon kanalında yayınlanan haberde "80 yaşındaki yaşlı bir kadının kargocu kıyafeti giydirilmiş bir kişi tarafından, yazlığında teslim edilen bir kargonun karşılığında '*teslim fişi*' imzalatılırken, hile ile "3.000.000,00 TL'lik bir bononun oluşturulmuş olduğunu" öğrendik!!!...

31.10.2022 tarihinde 'KANAL D' isimli televizyon kanalının saat 18.50'de yayınlanan haber bülteninden de yine benzer bir olayın yaşandığını öğrendik.

• **D-Bir başka olayda:**

Davacı vekili "dava dilekçesi"nde özetle; "*...Müvekkili limited şirketin tek ortaklı, 1.050.000,00 TL.*

sermayeli bir şirket olduğunu, dava konusu çek bedelinin ise 500.000,00 USD. (Türk lirası karşılığının “olay tarihinde” yaklaşık 3.200.000,00 TL.) olduğunu, müvekkili şirketin bu miktarda sermayesinin 3 katı kadar borçlanmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğunu, davalı şirket yetkilisinin, ihracat ve ithalat nedeniyle doğacak alacaklarını teminat altına almak amacıyla müvekkilinden çek istediğini, müvekkilinin davalı şirket yetkilisine, bedel kısmı boş olan dava konusu çeki imzalayarak verdiğini... 2015 yılında Rusya ile –bir Rus uçağının Türkiye’de düşürülmesi nedeniyle-yaşanan krizden dolayı müvekkilinin ihracatının durduğunu..., davalı şirket yetkilisinin bu boş çeki 500.000,00 USD. olarak doldurup icra takibine konu yaptığını,... taraflar arasında çek verilmesini gerektirir bir borcun bulunmadığını, davalının çek düzenlenmesine neden olacak temel ilişkiyi ispat etmesi gerektiğini... bildirmiştir.

Davalı vekili cevap dilekçesinde özetle; “...Dava konusu çekin kambiyo senedi olduğunu, illetten mücerret borç ödeme aracı olduğunu, çekin kayıtsız şartsız belli bir bedelin ödenmesi için yapılan havale niteliğini taşıdığını, bu nedenle ödeme aracı olduğunu, müvekkilinin yetkili hamil sayılacağını, ispat yükünün bu davada davacılara ait olduğunu, müvekkilinin taraflar arasındaki temel ilişkiyi ispat külfeti bulunmadığı gibi, dava konusu çekin nakit para borcunun ödenmesi için lehtar tarafından ciro yoluyla müvekkiline verildiğini, davacıların iddialarında belirttiği şekilde çekin verilmesinin dayanağını teşkil eder nitelikte taraflar arasında başkaca bir hukuki ilişkinin bulunmadığını, müvekkili ile davacılar arasında taşıma ilişkisinin de olmadığını, davacıların iddialarını kesin delillerle ispat etmek durumunda olduğunu...” savunarak “davanın reddine karar verilmesini” istemiştir.

Mahkemece “...Davalı takip alacaklısının çeki ciro yoluyla elde ettiği –‘dava konusu çeki ciro yolu ile ele geçirmiş olan davalının kötüniyetli olduğu’ konusundaki davacının tanıklarının dinlemeden, davalı ‘iyiniyetli’ kabul edilerek-, iyiniyetli hamil konumunda olduğu ve bu durumun aksinin davacı takip borçlusunu tarafça ispat edilmediği, SMMM. Bilirkişisi tarafından düzenlenen raporda; tarafların ticari defterlerine dayalı olarak kendi aralarında ticari ilişkiyi doğrulayacak bir işlemin olmadığı, dava konusu çekin taraflara ait ticari defter ve muhasebe kayıtlarında olmadığının belirtildiği...” gerekçesiyle “davanın reddine” karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi’nce “...davacılar tarafında ileri sürülen iddiaların kesin delillerle usulünce ispat edilememesine, dava ve takip konusu çekin davalının ticari defterlerine kaydedilmemiş olmasının onu hükümden düşürmeyeceği gibi mücerretlik niteliğini de etkilemeyecek olmasına, çekin mevcut bir borcun tasfiyesine yönelik ödeme aracı niteliği taşımasına göre-dava konusu çeki ciro yolu ile ele geçirmiş olan davalının kötüniyetli olduğu’ konusundaki davacının tanıklarının dinlemesini sağlamadan, davalı ‘iyiniyetli’ kabul edilerek-mahkemece verilen kararın usul ve yasaya

uygun olduğu gerekçesiyle ... davacılar vekilinin tüm istinaf itirazlarının esastan reddine karar verilmiştir.”(... Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi 21.09.2020 T. ...)

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nce “...İlk Derece Mahkemesince verilen kararda bir isabetsizlik bulunmadığı ... Bölge Adliye Mahkemesince esastan reddine ilişkin kararın usul ve yasaya uygun olduğu kanısına varıldığından Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına 26.05.2022 tarihinde oybirliğiyle karar verilmiştir.” (Yargıtay 11. HD 26.05.2022. T. ...)

- Geçen yıl-yani Haziran/2021'de-Yetkin Yayınevi tarafından basılan “TİCARET HUKUKU SEMPOZYUMU-2021” BİLDİRİ KİTABI isimli kitapta, 9 Eylül Ün. Huk. Fak.-ticaret hukuku-Öğretim Üyelerinden Dr. Yaşar Can Göksoy'un “Kambiyo Senetlerine Dayalı Menfi Tespit Davalarında İspat Yükü Açısından 'Hayatın Olağan Akışı' Kavramı” isimli bildirisinde ‘Kambiyo Senetlerindeki Soyutluk İlkesi’ etraflıca incelenmiştir.

Dr. Öğretim Üyesi Taylan Özgür Kiraz'ın Mayıs/2022 tarihinde yayımlanmış olan ‘Avukatın El Kitabı’ (Editör: Av. Talih Uyar) isimli eserde yer almış bulunan ‘Senetle İspat Kuralı Karşısında Hayatın Olağan Akışına Aykırılık Kriterinin Türk Hukukunda İzlediği Seyir’ ‘s: 529-551’ isimli makalesinde de ‘Kambiyo Senetlerindeki Soyutluk İlkesi’ ayrıntılı olarak incelenmiştir...

- Yüksek mahkemenin (özellikle Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ile Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin) son kararlarında **iki konuda** (Menfi tespit davaları ile tasarrufun iptali davalarında) “*ilke kararı*” oluşturduğunu görüyoruz:

a) Yüksek mahkemenin “*ilke kararı*” haline getirdiği **birinci husus (konu)**; alacaklılar tarafından borçlulara yapıldığı bildirilen ‘*elden ödeme*’lerle ilgili: Yargıtayın çeşitli daireleri, senet lehtarlarının “*senet borçlusuna elden borç olarak verdikleri para karşılığında, bu senedin borçlular tarafından düzenlenip kendilerine teslim edildiği*” ş e k l i n d e k i açıklamalarına değer vermemekte “*günümüzde, bir kimsenin başka birisine elden para vermesinin hayatın olağan akışına uygun olmadığını, her türlü ödemenin ticari teamüller uyarınca bankalar vasıtasıyla yapılması gerektiğini*” ifade edip,

-“*Elden ödeme karşılığında düzenlenip takibe konulan senetlerden dolayı borçlu olmadıklarının tespitine karar verilmesi istemiyle, borçlular tarafından açılan menfi tespit davalarının kabulüne*” ve
-“*Alacaklılar tarafından açılan tasarrufun iptali davalarında, davanın dayanağı olan alacağın borçluya banka vasıtasıyla gönderilmemiş olması nedeniyle, açılan davanın reddine*” karar vermektedirler.
Gerçekten, **yüksek mahkeme**;

√ “...Kendisinden toplam 67.000,00 TL. bedel ile daire satın alan davacıya 900.000,00 TL. gibi, davacının mali durumu ile izah edilemeyecek yüksek meblağı, herhangi bir teminat olmaksızın elden verdiği iddiasının hayatın olağan akışına (genel hayat tecrübelerine) aykırı olduğu, hayatın olağan akışına dayanan kişinin, artık iddiasını ispatla yükümlü olmadığı, senedin tanzim edildiği 2009 tarihi itibarıyla 900.000,00 TL. miktarında bir paranın genellikle banka aracılığıyla el değiştirdiği.. Mahkemece, eldeki menfi tespit davasının kabulüne yönelik önceki kararda direnilmesi yerindedir...”¹

√ “...Borçun dayanağı olan bonoda ‘bedelin nakden ahzolandığı’ bildirildiğine göre, 110.000,00 TL. tutarındaki paranın hangi bankadan ödendiğinin..... soruşturulması, gerektiğinde davacı ile borçlu davalının ekonomik ve mali durumlarının araştırılması...”²

√ “...Dava konusu alacağın dayanağı olan senetlerin, elden verilen nakit meblağlara istinaden düzenlendiği iddia edilmiş ise de, senetlere konu meblağların yüksekliği gözetildiğinde, elden nakit olarak davalı borçluya teslim edilmesi, hayatın olağan akışına uygun gözükmemektedir...”³

şeklinde içtihatla bulunmuştur.

b) Yüksek mahkemenin “*ilke kararı*” haline getirdiği **ikinci husus (konu)**; borçlulara borç para verip, borçlu hakkında icra takibinde bulunmuş olan alacaklıların ‘*mali (parasal) gücü*’ ile ilgili:

Yargıtayın çeşitli Daireleri, “*borçlulara borç para verdiğini iddia ederek, onlar hakkında icra takibinde bulunmuş olan alacaklıların, borç verdikleri parayı gerçekten verebilecek mali güçlerinin bulunup bulunmadığının araştırılmasını*” istemektedir:

√ “...Kendisinden toplam 67.000,00 TL. bedel ile daire satın alan davacıya 900.000,00 TL. gibi davacının mali durumu ile izah edilemeyecek yüksek meblağı herhangi bir teminat olmaksızın elden verdiği iddiasının hayatın olağan akışına aykırı olduğu,....senedin tanzim edildiği 2009 tarihi itibarıyla bu miktar paranın borç verilmesinin tarafının ekonomik durumlarına, hayatın olağan akışına aykırı olduğu, her iki tarafın banka kayıtları ile davalının defter kayıtları incelenerek böyle bir paranın alınıp verilmesinin söz konusu olup olmadığının incelenmesi...”⁴

¹ Bknz: HGK. 18.06.2019 T. E: 2017/19-827, K: 689 (www.e-uyar.com)

² Bknz: HGK. 14.09.2021 T. E: 2017/(17)4-2773, K: 987 (www.e-uyar.com)

³ Bknz: 4. HD. 16.06.2021 T. E: 1143, K: 3147 (www.e-uyar.com)

⁴ Bknz: HGK. 18.06.2019 T. E: 2017/19-827, K: 689 (www.e-uyar.com)

√ “...Davacının bu kadar (110.000,00 TL.) yüksek miktardaki bir parayı ödünç verebilecek ekonomik durumu olup olmadığının soruşturulması, gerektiğinde davacı ile borçlu davalının ekonomik ve mali durumlarının araştırılması...”⁵

√ “...Davacının, davanın dayanağı olan senetlere konu nakit parayı verebilecek durumu olup olmadığının belirlenmesini teminen, ne iş yaptığını ve mali durumunun araştırılması...dava konusu alacağı dayanağı olan senetlerin düzenlenme tarihlerindeki hem şahıs ve hem de şirket adına para girişi olup olmadığının ilgili bankalardan araştırılması ve sonucuna göre...”⁶ ⁷ şeklinde içtihatla bulunmuştur.

- Buraya kadar yaptığımız açıklamaları kısaca özetlemek gerekirse; Ticaret Hukuku'nun –Türk Ticaret Kanunu'nda yer almayan ancak doktrinde ve Yargıtay içtihatları ile kabul edilmiş olan- önemli kurallardan birisi “kambiyo senetlerine ilişkin mücerretlik (soyutluk) ilkesi”dir. Kısaca “kambiyo senedinin keşidecisi tarafından senet lehartı hakkında açılan menfi tespit davasında ‘senedin düzenlenmesine neden olan temel ilişki hakkında’ senet lehtarının isticvap edilemeyeceğini” ifade eden “mücerretlik(soyutluk) ilkesi”, u y u l a m a d a kambiyo senetlerine dayalı olarak açılan menfi tespit davalarında (İİK.m. 72) –hükmün yetersizliği- büyük haksızlıklara neden olduğundan, İİK.’nun 72. maddesine tekabül eden Cebri İcra Kanunu Taslağı’nın 98 inci maddesine bir fıkra olarak şöyle bir hükmün eklenmesi çok yararlı olacaktır:

“Keşideci tarafından senet lehartı hakkında açılan menfi tespit davalarında, kambiyo senetlerine ilişkin soyutluk ilkesi, senet lehtarının isticvap edilmesine engel teşkil etmez.” 13.01.2026

⁵ Bknz: HGK, 14.09.2021 T. E: 2017/(17)4-2773, K: 987 (www.e-uyar.com)

⁶ Bknz: 4. HD, 16.06.2021 T. E: 1143, K: 3147 (www.e-uyar.com)

⁷ Bknz: UYAR, T. AYLIK GELİRİ BEŞ BİN LİRA OLAN, ESNAFLIK YAPAN, ÇEŞİTLİ AĞIR CEZA MAHKEMELERİNDE ‘SAHTE ÇEK/SENET DÜZENLEMEK’ VE ‘RESMİ EVRAKTA SAHTEKÂRLIK YAPMAK’ SUÇLARINDAN YARGILANAN, HAKKINDA PEK ÇOK İCRA DAİRESİNDE “BORÇLU” SIFATIYLA İCRA TAKİBİ BULUNAN BİR KİŞİNİN, ÇOK VARLIKLILIK BİR ŞİRKETE YÖNELİK –“NAKDEN” KAYDINI TAŞIYAN-MUHTELİF BONOLARA DAYANARAK, FARKLI TARİHLERDE 2.200 \$ + 1.250 \$ + 3.750 TL. + 3.150 TL. TUTARINDA İCRA TAKİPLERİNDE BULUNMASI “HAYATIN OLAĞAN AKIŞINA” UYGUN MUDUR? (Prof. Dr. Selçuk Öztekin Armağanı, Ekim/2022, C: 4, s. 2361-2414’te yayımlanmıştır.)-UYAR, T. MALİ DURUMU 9 MİLYON LİRA BORÇ PARA VERMEYE MÜSAİT OLMAYAN BİR KİŞİNİN BORÇLU OLARAK GÖSTERDİĞİ KİŞİ HAKKINDA 9 MİLYON LİRALIK İCRA TAKİBİNDE BULUNMASI HAYATIN OLAĞAN AKIŞINA AYKIRI SAYILMAZ MI? (ABD. S: 2022/2, s: 401-498)

YENİ BİR CEBRİ İCRA KANUNU TASLAĞI MI, YOKSA EKSİK BİR TADİL TASLAĞI MI?

Prof. Dr. Muhammet ÖZEKES*

1. Taslağa Genel Bakış

Diğer temel kanunlarımızın neredeyse tamamı 2000’li yılların başında yeniden ele alınarak değiştirilmiştir. Bunların içinde en çok ihtiyaç duyulan ve belki de ilk değiştirilmesi gereken 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu (İİK) ise değiştirilememiş, bugüne gelmiştir. Ancak nihayet İİK’nın da değiştirilmesi için Adalet Bakanlığı nezdinde bir bilim komisyonu kurulmuş, on yıl süren ve yaklaşık yüz kişilik bir çalışma grubunun çalışması sonucu “*Cebri İcra Kanunu Taslağı*” (CİKT) adıyla bir Taslak hazırlanarak görüşe sunulmuştur. Ancak mevcut temel kanunlar içinde, en uzun sürede ve en geniş kadroyla hazırlanan bu Taslak, daha görüşe sunulur sunulmaz eleştirilmeye başlanmış, bazı çok açık sistematik, ifade ve içerik hataları göze çarpmıştır.

Taslağın bazı kronik sorunlara neredeyse hiç veya önemli bir çözüm üretmediği bazı konularda ise mevcut İİK’ı sınırlı hüküm değişiklikleriyle aynen kabul ettiği görülmüştür. Bu durum karşısında şu soru karşımızda durmaktadır: *Acaba gerçekten yeni ve ihtiyaçlara cevap veren gerçek bir kanun taslağı mı, yoksa eksiklikleri olan sadece bir “tadil taslağı” mı karşımızda durmaktadır?* En son söylenecek hususu baştan belirtecek olursak, ortada gerçek anlamda bir kanun taslağı değil, birçok açık yanlışlığı, kendi içinde çelişkileri, temel kanunlarda olmaması gereken sorunları bulunan eksik *tadil taslağı* söz konusudur.

Başta belirtmek gerekir ki, Taslak bir Bakanlık Taslağı olarak kamuoyu görüşüne sunulmuş olsa da, 2017 Referandumu sonrası Anayasa’da yapılan değişiklik sonucu, sadece yasama organının (üyelerinin) kanun önerisi hazırlama ve getirmesi mümkün olup artık yürütmenin bir Kanun önerisinde bulunması mümkün değildir (AY m. 88). Olsa olsa bu bir değerlendirme çalışması ve niyeti olabilir. Bu tespitimizin sebebi, gerçek anlamda bir tasarı söz konusu olmadığından, bugüne kadar kamuoyu ve ilgili kurum ve kişilerin görüşü alınmadan hazırlanan bu çalışmanın yöntem yanlışlığına vurgu yapmaktır. Nitekim bu izlenen yöntem, çok uzun bir süreye yayılı çalışmanın eleştiriye açık, eksik bir tadil taslağı olarak ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Bu tür temel kanun çalışmalarının yaklaşık yüz yıllık bir perspektifle hazırlanması gerekir. Oysa Taslağın daha ilk maddesi, birçok teknik ve sistematik yanlışlık yanında, bir geriye bakışın örneğini taşımaktadır. Taslağın cebri icranın ilkeleri kenar başlıklı ilk maddesinin ilk cümlesi şöyledir: “*Borçlu*

*Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Usûl ve İcra – İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

borcunu rızaen öder". Öncelikle ismî cebri olan Taslak, "rızaen öder" ifadesindeki çelişkisi bir yana, teknik olarak da yanlışır. Çünkü, takibin konusu sadece para değildir; hem borçlar hukuku hem de takibin konuları bakımından ödeme yerine, ifade edilir, yerine getirilir demek daha doğrudur. Diğer yandan bu ifade, 1929 tarihli olup ancak üç yıllık ömrü olan 1424 sayılı önceki İİK'dan alınmıştır. Bu dahi Taslağın bakış açısını göstermeye yeterlidir. Yüz yıl geriye giderek yüz yıl sonrasına kanun hazırlamak demek, iki yüzyıllık bir fark demektir. Tüm Taslak'ta bu bakış açısının yansıması, adeta iki yüz yıllık anlayış farkı açıkça görülmektedir. Burada kastımız teknik düzenlemeler değildir, anlayış ve bakış açısıdır. Kanuna elektronik belgeleri koymak onun yüz yıl sonrasına baktığını göstermez, önemli olan temel kurgu, yapı, sistem, anlayıştır. Taslak'ta bu vizyonun eksik olduğunu söylemek gerekir.

Takip alanında bir kanunî düzenleme yapmak oldukça zor, farklı açılardan ve farklı hukuk alanlarından yararlanmayı zorunlu kılan, konuyla ilgili bileşenlerin görüş ve değerlendirmeleriyle menfaatlerinin bağdaştırılıp dikkate alınması gerekir; bunlar ise çok ciddi bilgi, emek ve uzmanlık gerektirmektedir. Birbirine zıt menfaatlerin ve çatışma alanlarının her zaman istenen seviyede uzlaştırılması mümkün değildir. Bu sebeple bu alanda yapılacak her düzenlemenin az çok eleştiri konusu olma potansiyeli mevcuttur. Ancak Taslak'ta bu zorluğun dışında, çok açık teorik ve pratik sorunlar, çelişkiler, tutarsızlıklar, ifadeden içeriğe, sistematikten kavramlara kadar yanlışlar mevcuttur. Taslak'ta tolerans sınırlarını aşan maddeler arasındaki kopukluk ve çelişki, maddelerle gerekçeler arasında uyumsuzluk, açık ifade ve yazım yanlışları bulunmaktadır.

2. Taslağın Kendisi Üzerinden Bazı Tespitler ve Çelişki Örnekleri

Cebri İcra Kanunu Taslağına bakıldığında, bazı çok somut yanlışlık, sorun ve çelişkiler hemen göze çarpmaktadır. Bunların bazılarını yine Taslağın kendisinden hareketle ortaya koymak mümkündür. Taslağın Genel Gerekçesi'nde «... *alt komisyon çalışmaları Komisyonun bütün üyelerinin katıldığı çalışmalarda değerlendirildikten sonra ortaya çıkan metin sınırlı sayıda üyenin katıldığı yazım komisyonu tarafından işlenmiş ve nihayet, üçüncü aşamada, yalnızca Türkçenin doğru kullanılması bakımından dil yönünden gözden geçirilmiştir.*» denilmesine ve özel olarak vurgulanmasına rağmen, Taslak'ta "*itirazda bulunmayan itiraz etmiş sayılır*" (CİKT m. 171/2) şeklinde anlamsız Türkçe anlatım hataları; yine CİKT m. 87/2'nin arka arkaya (ç) ve (d) bendinde benzer şeylerin tekrar edilip ancak bir yönüyle de çelişkili ifadelerin bulunması; CİKT m. 104/1'de itiraz süresi 7 gün denilirken, iki madde sonra iki hafta (CİKT m. 106) denilmesi gibi bu birkaç örnek dışında oldukça fazla temel bir kanun bakımından izahı zor gerekçe madde uyumsuzlukları, bir kuruma yer verme unutkanlıkları, önceden mevcut olan ve ancak artık olmayan zorunlu ifade atlamaları, yanlış anlatımlar, tutarsızlıklar bulunmaktadır.

Yine Taslağın Genel Gereçesi'nde «*Bu kapsamda ilamsız icra usulündeki kambiyo senetlerine dayalı takip hakkındaki hükümler ile banka alacaklarının tahsili hakkındaki özel hükümler de, genel bir düzenleme niteliğinde olan Taslağa alınmamıştır.*» denilerek kambiyo senetlerine özgü takip yolu Taslak'tan çıkartılmışken, abonelik sözleşmelerine ilişkin takip yolu, deniz icra hukuku gibi özel takip yolları hem de başka kanunlardan Taslağa alınmış, kiralananan taşınmazların tahliyesine ilişkin takip yolu muhafaza edilmiştir. Şayet özel takip yollarına yer verilmiyorsa, bunlar özel takip yolu değil midir, neden yer verilmiştir? Diğer özel takip yolları dururken uygulamada çok önem taşıyan, ticarî hayat bakımından ayrıca önemi olan kambiyo senetlerine özgü takip neden kaldırılmıştır?

Bir başka çelişkili durum, Taslağın Genel Gereçesi'ndeki «*Külli icra alanında ise doktrinde yürürlükteki Kanunu adeta bir "borçlu cephaneliğine döndürdüğü" ifade edilen ve uygulamasına hemen hemen hiç rastlanmayan Sermaye Şirketleri ile Kooperatiflerin Uzlaşma yoluyla Yeniden Yapılandırılması, Fevkalade Hallerde Mühlet, Fevkalade Hallerde Tatil gibi sözde rehabilitasyon usulleri konkordato çatısı altında birleştirilerek kanun hükümlerindeki karmaşıklığa son verilmektedir.*» ifadesidir. Uygulaması hemen hemen hiç olmayan sermaye şirketlerinin yeniden yapılandırılması kurumu, hakkında hiçbir düzeltme ve uygulanabilir kılmaya yönelik çaba göstermeden kaldırılırken, yine uygulaması neredeyse hiç olmayan malvarlığının terki suretiyle konkordato ise muhafaza edilmiştir. Taslak doğru olan ve doğru müdahalelerle uygulanabilecek, yaşatılabilecek hükümler üzerinde hiçbir iyileştirme yapmadan, bu çabayı göstermeden, kamuoyunun bunu tartışmasına zemin hazırlamadan bu kurumları adeta ölüme terk etmiş, ancak diğer yandan da uygulanmayan başka kurumları muhafaza etmiştir. Kaldı ki, çok uzun sayılmayacak bir süre öncesine kadar konkordato da uygulanmıyorken bazı düzenlemelerle bugün uygulanır hale gelmiştir. Bunun çok kolaycı ve zahmet gerektirmeyen bir yol olduğu açıktır. Oysa en azından mevcut hükümler korunup iyileştirme ile tartışma zemini oluşturulabilirdi.

Yukarıda sadece belirli ve sınırlı örnekler verilmiştir. Bu örnekler de bizim yorumumuz değil doğrudan Taslak'tan yapılan alıntılar ve tespitlerdir. Taslak'ta diğer temel kanunların hiçbirinde bugüne kadar görülmeyen bir çelişki, uyumsuzluk sorunu olduğu görülmektedir.

3. Cebri İcra Kanunu Taslağı'nın Temelde Vaadi Ne? Taslak Bize Gerçekte Ne Söylüyor?

Bu konuda bir çerçeve çizmek için Taslağın Genel Gereğesine bakmak gerekmektedir. Taslak beş ana başlık altında kendisini anlatıp tanıtmıştır:

I. İcra ve İflas Kanunumuzun özellikleri ve yeni bir cebri icra kanunu yapılması ihtiyacı

II. Yeni kanun taslağının kaleme alınmasında takip edilen ilkeler

III. Cüzî ve küllî icrada yapılan başlıca değişiklikler

IV. Deniz cebri icra hakkındaki hükümler

V. İcra ceza hükümlerinde yapılan değişiklikler

Bu açıklamalar içinde bize asıl yol gösteren (III) nolu başlıktır. Çünkü, diğer başlıklar sistemin geçmişi, süreci, kanun hazırlık gerekçelerini anlatmakta, iki başlık ise çok da anlamlı olmayan ve aslında Taslak'ta tamamen tali nitelikteki deniz icra ile icra cezalarını anlatmaktadır. Asli takipler ve kurumlara bu kadar ayrıntılı gerekçe yazılmayıp bu ikisine yazılması da ayrıca dikkat çekici ve Taslağın gerekçesinde dahi denge gözetilmediğinin göstergesidir. Oysa en azından cüz'î icra ve küllî icra için ayrı başlıklar açılmalı, hatta ilâmsız ve ilâmlı icra konusuna ayrı ayrı değinilerek Taslağın tercihinin gerekçeleri belirtilmeliydi. Ehemmi mühimme tercih bir yana, daha tali ve basit şeyler önemlilerin önüne geçirilmiştir.

Gereğeye bakıldığında, özellikle III nolu başlığa göre yapılan en önemli değişiklikler şu şekilde ifade edilebilir:

- Genel olarak ana yapı bakımından 2004 sayılı İİK'nın ana yapısı ve sistemi korunmuştur.
- İlâmların icrası bakımından ise, ilâmların icrası kural olarak derhal olmayacak, bunun için istinaf kararı beklenecektir. İcranın ertelenmesi (tehiri icra) kararı ise kural olarak artık icra dairesince verecektir.
- İlâmsız icrada, takibe artık belirli belgelerle başlanabilecektir. İtirazın kaldırılması usûlü ve yolu ile kredi kurumlarına ilişkin özel hükümler ve kambiyo senetlerine dayalı takip usûlü kaldırılmıştır. Diğer değişiklikler Gereğeye göre çok temel değişiklikler değildir, bunların üzerinde durulmamıştır.
- Gereğçe'de küllî icrada önemli bir değişiklikten söz edilmemektedir. Yani mevcut iflâs ve konkordato sistemi hemen hemen aynen devam etmiş, sadece bazı hükümlerde düzenlemeler yapılmıştır. Uygulanmadığı belirtilen sermaye şirketlerinin yeniden yapılandırması usûlü ile fevkalâde hallerde mühlet ve tatil kaldırılmıştır.

- Gerekeçe'de cüz'i ve külli icra bakımından bunların dışında çok önemli değişikliğe temas edilmemekte ya da diğer değişiklikler önemli görülmemektedir. En önemli değişiklik olarak süresinde satış istenmediğinde "takibin düşmesi" belirtilmiştir.

Görüldüğü üzere Genel Gerekeçe'de önem verilen ve öne çıkartılan temel değişiklikler aslında yeni bir kanun anlamında çok fazla değildir. Böyle bir durumda değişikliğin hem derin hem geniş bir değişiklik içerdiği söylenemez.

4. Cebri İcra Kanunu Taslağı Aslında Yarım Bir "Tadil Taslağı"dır

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşıldığı üzere, on yıllık çok uzun bir çalışma sonunda, Taslağın mevcut derin sorunlar karşısında, önemli bir iddiası ve çözümü bulunmamaktadır. Bu açıdan bakıldığında Taslak aslında yarım bir çalışmadır. Zira külli icrada bir değişiklik yapılmadığını Taslak kendisi söylemektedir. Ayrıca bugün artık "iflâs iflâs etmiştir" kalıbı içinde, böyle bir külli icra sistemi demodedir. Nitekim, ne iflâs ne geçmişte iflâs erteleme ne konkordato ne diğer tedbirler çare olmuştur, olmaktadır. Taslak'ta da bu konuda ciddi bir çalışma yapılmamış, yeni arayışlara girilmemiş, mevcuda önemli bir dokunuşta bulunulmamış, hatta yeniden yapılandırma kurumunun yüzüne dahi bakılmayarak inandırıcı ve tutarlı olmayan gerekeçe ile toptan kaldırılmıştır. Konkordato hukukumuzda bir süre önce canlandırılmış olsa da, her gün yeni sorunlarla karşılaşmakta, tıkanmaktadır. Takip hukukunun cüz'i icra ve külli icra şeklinde iki temele dayandığı düşünülürse, külli icrada bir değişiklik olmadığına göre Taslak içerik olarak zaten yarımıdır.

Taslak içerik olarak değil, teknik olarak da yarımıdır. Bunu çok basit bir matematik işlemi ile açıklamak mümkündür. Zira, 550 madde civarındaki Taslağın 50 maddesi başka kanunlardan aktarmadır (Deniz icra ve abonelik sözleşmeleri takibi); 164 maddesi ise değişmeyen külli icradır. Bu ise 214 madde yapmaktadır. Oldukça fazla tekrar ve atıf hükmü vardır, bazı kurumlara ise zaten dokunulmamış mevcut kanundan aktarılmıştır. Yani, Taslağın yaklaşık yarıya yakını ve hatta yarıdan fazlası zaten olan hükümlerdir; ya dokunulmamış veya yer değiştirilmiş ya da gereksiz atıf vs. şeklinde içeriğe faydası olmayan hüküm niteliğindedir. Geriye kalanında da bazı hükümler dışında neredeyse bir değişiklik ve yenilik yoktur. Böyle bakıldığında Taslak matematiksel olarak da zaten yarımıdır. Taslak'ta ancak 150 madde civarında gerçek bir düzenleme vardır. Şu anda mer'i olan 2004 sayılı İİK'da geçmişte yapılan bazı değişikliklerin toplamı da 100-150 madde seviyesindedir. Ancak onların hiçbirine yeni kanun denilmemiştir. Şu andaki Taslak da en fazla o çerçevede bir düzenlemedir. Görüldüğü üzere hem içerik hem matematik bunu göstermektedir.

Yine Taslağın kendi Genel Gerekçesi'nden hareketle, faydadan çok zararı olan, karışıklığa yol açan bir yöntem tercih edilmiştir. Taslağa göre, "*Taslakta, kanun maddelerinin kolayca okunup anlaşılmasını sağlamak için, mümkün olduğunca kanun içi atıflardan kaçınılması; her bir kanun maddesinin başka maddelere başvurmaya lüzum olmaksızın anlaşılabilmesi uğruna, bazı hususların ilgili her kanun maddesinde tekrar ifade edilmesi yöntemi tercih edilmiştir*". Taslak'ta bu yöntem gereksiz madde çokluğu ve aynı zamanda karışıklığı oluşturmaktadır. Bu sebeple Taslağın bir kısmında gereksiz tekrarlar, gereksiz atıflar mevcuttur. Hatta aynı kısımda hem genel bir atıf yapıp daha sonra tek tek özel atıf şeklinde neredeyse hiçbir kanunda olmayan ilginç, ama sorunlu bir kanunlaştırma yöntemi tercih edilmiştir.

Görüldüğü üzere Taslak, hem içerik hem matematiksel olarak tam ve kapsayıcı olmayan yarım, hatta yarımından da az bir yenilik, değişiklik içermektedir. Bu durumda yeni bir Taslak değil, olsa olsa yeni bir isim verilmiş (ismi de içeriği yansıtmayan ve sorunlu) yarım bir "*Tadil Taslağı*" karşımızda durmaktadır.

Taslak'ta, birkaç husus hariç, zor konularda çözüm üretilmemiştir; bundan kaçınılması, bazı sorunlar görmezden gelinmiş, gereksiz bazı yargı kararları Taslak'ta bazen de çelişki oluşturacak şekilde hüküm haline getirilirken, AİHM ve AYM tarafından istikrarlı şekilde ihlâl kararı verilen bazı hususlar ya hiç düzenlenmemiş veya yetersiz şekilde düzenlenmiştir.

Taslak, temel haklar ve ilkeler konusunda ilerici değildir. Takibin temel şartları bakımından sorunludur, tereddütler devam etmektedir; hatta düzenleme yoktur. İcra teşkilâtı ve organizasyonu bakımından sorunludur. Taslak'ta bir teşkilat kanunundan bahsedilmiş, ancak gündeme getirilmemiştir.

Bugün artık, cüz'i ve küllî icrada alacaklıların, borçluların ve alacakların niteliğine göre ayrımlar yapılmaktadır. Oysa Taslak'taki mantıkla, genel olarak 1.000 TL de, 1.000.000 TL de aynı şekilde takip ve tahsil edilmekte; küçük bir gerçek kişi tacir de, büyük bir holding de aynı şekilde iflâs ve konkordatoya tâbi olmaktadır. Küçük bir alacağından dolayı alacaklının, alacak tartışmalı olsa da, malvarlığı bulunan bir şirketi iflâs tehdidiyle muhatap etmesi, kredibilitésini sarsması mümkündür. Bu belki yüz yıl öncesinin anlayışı olabilir; ancak bugünün anlayışından çok uzaktır, artık yeni kurumlar ve yöntemler vardır. Yüz yıl önceki bir anlayış ve bakışla yüz yıl sonraya çare üretmek mümkün değildir.

Taslak'ta mevcut doğru hükümlerin bir kısmı da ya yanlış düzenlenmiş ya da yanlış anlaşılacak hale getirilmiştir. Bunun en tipik örneği ihtiyatî hacizdir. İhtiyatî hacizde sorun olmayan hususlarda

gereksiz müdahalelerde bulunulmuş, ihtiyatî tedbir örneği varken o da göz ardı edilmiş, içerik, sistematik yanlışları yapılmış, gerekçede dahi yanlış yazım söz konusu olmuştur. Özel kanunlardan aktarmalarda, bu konularda önceki eleştiriler değerlendirilmediği gibi; abonelik sözleşmeleri ve deniz icra hükümlerinde eksiklik, yanlışlık ve uyum sorunları vardır. Yani adeta taşıma yapılırken dahi taşımada hasar verilmiştir.

5. Taslak Temel Bir Kanunda Olmaması Gereken Açık Yanlışlıklar İçermektedir

Şüphesiz her kanun çalışmasında bazı tercihler yapılır ve o tercihler üzerinden düzenlemeler gerçekleştirilir. Ancak bir tercih yapılırken onun sonuçları da iyi düşünülmelidir. Ayrıca tercihler sonuçları tartışılrsa da belirli ölçüde kabul edilebilirken, açık yanlışları bir kanun çalışmasında kabul etmek mümkün değildir. Taslak'ta tercihlerin sorunlu, yanlışların ise çok olduğu, kendi içinde bizatihi çelişki oluşturduğu görülmektedir. Kısaca belirtmek gerekirse:

- Taslak'ta yukarıda sınırlı örnekleri verilen çok ciddi yazım ve ifade yanlışlıkları mevcuttur.
- Taslağın modüler (alt komisyon) çalışıldığı, fakat yeknesak ve tutarlı bir hale getirilmediği açıkça görülmektedir; adeta birbirinden habersiz bir çalışma izlenimi uyandırmaktadır.
- Taslak'ta terminolojik ve anlatım bütünlüğü bulunmamaktadır. Bazı yerlerde günlük icra uygulamasında kullanılan teknik olmayan dil Taslağın dili haline getirilmiştir.
- Genel düzenlenmesi gereken bazı kavram ve kurumlar özel başlıklar altında, özel düzenlenmesi gerekenler genel başlıklar altında yer almıştır.
- Hem genel yaklaşım hem özel konularda sistematik bozukluklar mevcuttur.
- En temelde, takibin temel aşamalarına göre seyretmeyen bir metodoloji ve usûl izlenmiştir.
- Gereksiz tekrarlar, ancak aynı şeyin farklı ifadeleri, hatta çelişkiler mevcuttur.
- Bazı kanun hükümlerini aktarmada ciddi yanlışlar bulunmaktadır.
- Çalışmada konuyla ilgili uluslararası gelişmelerin ve düzenlemelerin tam incelendiği anlaşılmamaktadır; İsviçre dışında neredeyse başka bir yere bakılmadığını düşündüren bir aktarım vardır.

- Çok güçlü olması gereken Genel Gerekçe zayıftır ve tatminkâr değildir; diğer temel kanunlar karşısında oldukça yetersiz kalmaktadır.
- Hiçbir temel kanunda olmayan yaklaşık 100 kişi ve 10 yıllık çalışmanın bu kadar açık hatalar ve eleştiriye açık olması düşündürücüdür.
- Bu haliyle Taslağın yararından çok sorunlar doğuracağı, sorun çözmek yerine daha çok sorun üretme potansiyeli vardır. Taslak bu haliyle kanunlaşır, kısa sürede ya tamamı ya da parça parça değiştirilmesi ihtimali doğacaktır.
- Taslağın kısa sürede ve basit müdahalelerle düzeltilmesi ihtimali zayıftır; temelden ve baştan gözden geçirilmeye, neredeyse tamamının düzeltilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

6. Taslak Sorun Çözmekten Çok, Yeni Sorunlara Yol Açacak Riskler İçermektedir

Taslak'ta cüz'i icra bakımından hem ilâmlı hem de ilâmsız icra, sorunlu ve uygulamada da iş yükü oluşturacak bir şekilde düzenlenmiştir. Bu çerçevede Taslak, ilâmsız icranın muhafazası yönünde tercihte bulunmuştur. Bizim bazı eleştirilerimiz olsa da, bu tercih aslında çoğunluğun görüşüne uygun ve uygulamada da kabul gören bir tercihtir. Bu sebeple tercihin eleştirilmesi bu açıdan yerinde sayılmaz. Taslak'ta ilâmsız icra korunmakla birlikte yeni ilâmsız icra sistemi belgeye dayalı takip anlayışına dayanmaktadır. Ancak takibe itiraz halinde, bu itirazı bertaraf etmenin tek yolu olarak itirazın iptali davası kabul edilmiştir. Bu durumda aslında fiilen ilâmlı icraya dönüşecek bir ilâmsız icra yolu ortaya çıkmış demektir. İtirazın kaldırılması yolunun mevcut halinin karmaşık ve kabul edilebilir olmadığı açıktır. Fakat artık belgeye dayalı bir sistem kabul edildiğine göre, itirazın kaldırılması yolunun basitleştirilip yeniden ele alınıp düzenlenmesi daha uygun olacaktır. Bu haliyle ilâmsız icranın avantajı neredeyse kalmamıştır. Taslak'ta ilâmsız icra muhafaza edilirken bu yolun neredeyse birçok avantajı ortadan kalkmıştır. Şayet ilâmsız icraya güvenilmemekte, tereddüt edilmekteyse, bu şekilde işlevsiz hale getirilerek muhafazası anlamlı değildir. İlâmsız icra bakımından, itirazı bertaraf için sadece dava (itirazın iptali davası) yolu benimsenmişse, en azından küçük talepler ve alacaklarla büyük alacaklar ayrımı yapılması daha uygun olacaktır. Hem avantajlı yol kaldırılmış hem de mevcut onun açığını kapatacak şekilde düzenlenmemiştir. Kaldı ki, itirazın iptali davasının başta niteliği olmak üzere doktrin ve Yargıtay kararlarında birçok tartışmalı yönü vardır. En azından bunların çözüme kavuşturulması beklenirdi, o da yapılmamıştır. Tek yol bu olunca bu tartışmalar daha da sorunlu hale gelecektir.

Kambiyo senetleri bugün likidite sıkıntısı sebebiyle önemli bir ödeme aracı, aynı zamanda kredi boşluğunu dolduran bir niteliğe sahiptir; maddî hukuk bakımından da ayrıca önemlidir. Taslak'ta diğer özel takip yolları (ki bir kısmının gerekliliği ve içeriği tartışmaya açıktır) düzenlenirken, uygulamada da çok önemli olan kambiyo senetlerine özgü takip yolunun kaldırılması anlaşılır değildir; farklı sorunlar da doğuracaktır. En azından bu yolu gözden geçirip örneğin tacirler arasında kullanılacak bir takip yolu haline getirmek uygun olacaktır.

İlâmsız icra konusunda kabul edilen bazı şartların nasıl denetleneceği belirsizdir. Örneğin, «*İtiraz edilmemiş fatura bulunan alacaklı*»nın faturasının itiraza uğramadığı nasıl ispat edilecek denetlenecektir? Keza artık kendi takip yolu kaldırılan kambiyo senedinin aslı neden ibraz edilmek durumundadır ve edilmezse ne olacaktır? «*Borcun doğum sebebi*» gösterilmek zorundaysa, kambiyo senetleri ve soyut borç ikrarı nasıl takibe konulacaktır? Kambiyo senedinde borcun doğum sebebi gösterilirse senet bu niteliğini yitirecek, gösterilmezse de ilâmsız takip yapılamayacaktır. Bu çok yaman bir çelişkidir. Bunlar başlı başına sorun ve belirsizliktir. Her biri uygulamada yeni tartışma, yeni sorun, yeni şikâyet ve yeni iş yükü demektir.

Taslak'ta ilâmlı icra bakımından en önemli değişiklik, ilâmların icrasının kural olarak ilk derece kararı sonrası değil, istinaf sonrası mümkün olmasıdır. Bu durumda bazı soru ve ciddi sorunlar karşımızda durmaktadır. Örneğin, daha önce İBK ile kabul edilen, ilâma sahip olan kimsenin ilâmsız icra yoluna başvuramayacağı kuralı, bu defa Taslak'ta açık hüküm haline getirilmiştir (ÇİKT m. 79/6). Mevcut durumda, elinde ilâm olan çok kısa sürede alacağına kavuşacağı için İBK ile getirilen sınırlamanın özellikle hukukî yarar bakış açısı ile kendi içinde tutarlılığı vardı; ancak Taslak'ta ilâmın icrası istinaf sonucuna ertelendiğine göre, aynı gerekçenin halen var olduğu söylenebilir mi? Bu gerekçe yoksa neden açık hüküm yazılmıştır? Yazılmasaydı en azından İBK'nın hâlâ geçerli olup olmayacağı tartışma ve değerlendirme konusu olabilecekti.

Bunun yanında elinde ilâm bulunanın istinaftan önce ilâmlı icra yoluna başvuramasa da, ilâmın konusuna göre (para veya para dışındaki konusuna göre) ihtiyatî haciz veya ihtiyatî tedbir talep etmesine engel bir durum yoktur. Hatta bu durumda artık yaklaşık ispat değil ilâma bağlanmış tam ispat söz konusu olacağından ve ayrıca teminat da gerekmeyeceğinden, neredeyse bu geçici hukukî koruma talebinin mutlaka kabulü söz konusu olacaktır. Böylece Taslak kabul edilirse hem ilâmsız icra, ama özellikle ilâmlı icra bakımından bir geçici hukukî koruma patlaması yaşanacak; ihtiyatî haciz bir ön takip halini alacaktır! Bu ise istinaf ve temyiz yükünü oldukça artıracaktır. Çünkü, ilk derecenin verdiği karar üzerine ihtiyatî haciz istinaftan, ona itiraz sonrası karara karşı kanun yolu (istinaf içerikli) Yargıtay'dan istenecektir. Böyle bir durumda ilk derece dışında ayrıca istinaf ve temyiz iş yükünü

artırarak hangi sorun çözülecektir? Kaldı ki, en kötü ihtimalle zaten borçlu teminatla bu geçici hukukî korumaları durduracaktır. O zaman şu anda teminatla ilâmlı takibi durdurmanın, en uzun, karışık, masraflı, iş yükü oluşturan, sorunlu yeni yolu icat edilmiştir. Bu anlamsız işin neden yapıldığı meçhuldür. Taslak hazırlığında, bunların düşünülmediği, göz ardı edildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca bu geçici korumaların uygulanması, itirazı, istinafı, tamamlanması, hatta duruma göre tazminat davası vs. de sayılırsa, şu an ilâmlı icrada sadece takip yaparak ortaya çıkan ve bir iş olan konu, yargıya 4-5 iş olarak dönecektir. Şayet ilâmın istinaf sonrası icrası yoluna girilmişse, en azından bazı ülkelerde uygulanan «geçici icra» kurumu neden hiç düşünülmemiş ve değerlendirilmemiştir? Taslak'ta bu şekilde çok yönlü ve bütünlüklü bir bakış açısı olmaması burada da kendini göstermektedir. Taslağın gerekçesinde, ilâmlı icrada bize «orta yol» buldum dediği yol, bu uzun, yorucu, zorlu, çelişik ve sonunda da çıkmaz yoldur.

Tüm bunların yanında, Taslak'taki haliyle herhangi bir ilâm niteliğindeki belge ve çoğunlukla hakem kararları dahi, ilâmların icrasında mahkeme ilâmına göre daha üstündür. Çünkü, bunların mahkeme kararındaki gibi istinafı beklemesi değil, çoğunlukla hemen icrası söz konusudur. Bir ülke kendi ilâmını, hâkimiyet unsuru olan yargı kararını bu kadar değersizleştirir mi? Hakeme, notere, diğer makama güvenip yargıya güvenmeyen bir Taslakla karşı karşıyayız. Keza, ilâmlı icrada takibin ertelenmesi kararı da çoğunlukla idarî merci olan icra dairesine bırakılmıştır. Yani, Yargıtay gibi üst makamdaki bir işin esasıyla ilgili bir geçici hukukî koruma kararının verilmesi idarî mercidedir. Hiçbir usûlî bakış açısı ve bilgisi ile izah edilemeyecek bir durum karşımızdadır. Bu bir hukukî ve hukuk devleti bakış açısı değildir.

Sonuç olarak, Taslağın bu haliyle sorun çözmekten çok, sorun üretmesi ve bizatihi kendisinin sorun olması söz konusudur. Taslak'ta temelde sistem ve kurgu sorunu mevcuttur. Teknik olarak yanlış tercihlerde bulunulmuş, bu tercihlerin etki ve sonuçları düşünülmemiştir. Taslak Dünya'daki gelişmelerden uzak, eski kurumları muhafaza etmektedir; işe yarar bazı kurumlar deforme edilmiş veya kaldırılmıştır. Taslağın ciddi bir bütünlük sorunu vardır; kendi içinde çelişki ve tutarsızlıklar oldukça fazladır. Taslağın aynı zamanda ciddi bir dil, anlatım ve ifade sorunu bulunmaktadır.

10 yıl ve yaklaşık 100 kişi ile hazırlanan böyle bir Taslak için bu kadar sorun, çok ve düşündürücüdür. Bu haliyle düzeltilmesi kolay değildir. Temelde ve sistemde sorun olan bir şeyi, doğru hale getirmek oldukça zaman alacak ve tekrar yanlışa sebep olacak bir iştir. O sebeple yeniden ele alınıp baştan kurgulanması zorunludur. Takip hukuku, sadece hukuku değil ekonomiden sosyal yapıya birçok alanı ilgilendirmekte, yargı ve icra organları dışında, ticaret ve ekonomi kurumlarını, kredi kurumlarını, işveren ve işçileri, üretici ve tüketicileri, devleti ve vatandaşı, kısaca herkesi etkilemektedir. Temel

kanunların yüz yıllık bir perspektifi olması gerekir. Bu haliyle Taslak'ta önümüzdeki yüz yıla hitap eden bir çalışma mevcut değildir.

Bu konuda daha önce yazdıklarımız, bu Taslakla ilgili kaleme aldıklarımız, ortaldaki eleştiri, değerlendirme ve önerilerimizle burada söylediklerimiz birlikte dikkate alınmalıdır. Unutmamak gerekir ki, «*Lex est ratio summa, quae iubet quae sunt utilia et necessaria, et contraria prohibet*» (Kanun en yüksek akıldır, faydalı ve lüzumlu olanı emreder ve tersi olanı yasaklar). O yüksek aklın Taslağa yansması önemlidir. Umut ediyoruz ki, bu ve diğer eleştiri ve değerlendirmeler dikkate alınır. Kanunlar bir ülkenin ortak malıdır; adeta herkes iştirak halinde maliktir. İştirak halinde mülkiyette şerikler ortak yararı gözetmek durumundadır, esaslı hususlarda ise tek başlarına tasarruf imkânı yoktur. Hatta yönetici ortakların dahi bu konudaki yetkileri sınırlıdır. Aksi halde Taslağın bu veya basit revizyonuyla kabulü, sadece bir yalın bakış açısı ile kim ne derse desin anlayışıyla kanun yapmak, yeni sorunlara kapı açmak demektir.

Anahtar Kelimeler: Cebrî İcra Kanunu Taslağı; ilâmsız icra; ilâmlı icra; icranın ertelenmesi; alacak belgesi.

Keywords: Draft code of enforcement; non-judicial enforcement; enforcement of judgments; stay of execution; evidence requirement.

Bu Bildiri, Cebrî İcra Kanunu Taslağı'nın (CİK-T) özellikle ilâmsız icra ve ilâmlı icra rejimlerinde öngördüğü yapısal değişiklikleri, “menfaat dengesi–etkin tahsil–adil koruma” üçgeninde değerlendirmektedir. Türk cebrî icra sisteminde uzun yargılama süreleri ve tahsilâtın etkinliği sorunu, yalnızca icra dairelerinin işleyişini değil; mahkemeye erişim, mülkiyet hakkı ve hukuki güvenlik ilkelerini de doğrudan etkileyen yapısal bir meseleye dönüşmüştür. Nitekim güncel adli istatistiklerde, hukuk yargılamasında karar sürelerinin uzadığı; bunun icra aşamasında da “geciken tahsilât” ve “artan uyuşmazlık döngüsü” olarak döndüğü görülmektedir. Bu yapısal arka plan üzerinde hazırlanan CİK-T’nda, 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu’nun (İİK) iskeletinin büyük ölçüde korunduğu belirtmekle birlikte, özellikle cüz’î icra alanında (ilâmsız ve ilâmlı icra takipleri bakımından) sistemin omurgasına dokunan tercihler yapılmıştır.

Taslağın önemli tercihlerinden biri, kambiyo senetlerine özgü takip hükümleri ile banka alacaklarının tahsiline ilişkin özel hükümlerin metne alınmamasıdır. Bankalara tanınan ayrıcalıklı tahsil imkânlarının kaldırılması, alacaklılar arasında eşitliği güçlendiren bir adım olarak olumlu değerlendirilebilir. Zira bankalar da “her vatandaş gibi” genel yolları kullanacaktır. Ne var ki, bunun finans piyasasında kredi riskinin fiyatlanmasına etki ederek kredi maliyetlerini artırma ve dolaylı biçimde borçlular aleyhine sonuç doğurma ihtimaline de dikkat çekmek gerekir. Buna karşılık, kambiyo senetlerine özgü takip yollarının Taslağa alınmamış olması, eleştirilmesi gereken bir tercihtir. Zira kambiyo senetleri özellikle likidite sıkışıklığı dönemlerinde ticari hayatın “temel ödeme/kredi aracı” olup, kambiyo senetlerine özgü takip yollarının sistemden kaldırılması piyasa ihtiyaçlarıyla çatışma riski taşımaktadır.

İlâmsız icra bakımından en kritik kırılma, takibe başvuru için “alacak belgesi” arayışı ve bunun “hak arama özgürlüğü”ne etkisidir. Takibe başvururken alacak belgesinin bulunması zorunluluğu, ilk bakışta borçluyu sebepsiz takipten koruyan bir filtre gibi görünse de, Türkiye’de günlük ticari/tüketici ilişkilerinin önemli kısmının yazılı/formel belgelere dayanmadığı dikkate alındığında;

* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, e-posta: emelhanl@hotmail.com; ORCID: 0000-0002-2267-3033.

küçük alacakların çoğu zaman dekont-mesaj-e-posta gibi dağınık delillerle ispatlandığı ve bu nedenle Taslağın özellikle küçük/orta ölçekli alacaklıların ilâmsız icraya erişimini fiilen zorlaştıracağı söylenebilir. Öte yandan ve daha da önemlisi, CİK-T’nda kabul edilen ve yeniden tasarlanan “ödeme emrine itiraz rejimi” de bu tespiti güçlendirmektedir. Zira “itirazın kaldırılması” yolu ilâmsız icra sisteminden çıkarılmış, itiraz üzerine alacaklı sadece itirazın iptali davası açmaya yönlendirilmiş; işbu dava açılmazsa da takibin düşmesi ve alacaklının genel hükümlere dönmesi öngörülmüştür. Bu çerçevede, uygulamada itiraz oranlarının yüksekliği dikkate alındığında bu tasarım, ilâmsız icranın “çekirdek avantajı” olan hız ve basitliği zayıflatıp yargısal aşamayı neredeyse kaçınılmaz kılmaktadır. Sonuç itibarıyla, CİK-T’nın ilâmsız icra takibi rejiminde yaptığı tercihler nedeniyle, alacak belgesi şartı, borçlu lehine aşırı koruma üretirken alacaklı bakımından hak arama özgürlüğünün daralması riskini taşıyor bir nitelik kazanmaktadır. Bu noktada Bildiri’de, ilâmsız icradaki tasarım tartışmasına yabancı hukuk düzenlerinden bir pencere açılmakta ve Fransız hukukunda para alacaklarının hızlı tahsilindeki iki yola işaret edilmektedir: (1) Mahkeme üzerinden yürüyen, tek taraflı nitelikteki “*injonction de payer* (ödeme emri usulü)”; (2) İcra görevlisi üzerinden, borçlunun rızasıyla ilerleyen “*procédure simplifiée de recouvrement des petites créances* (küçük alacakların basitleştirilmiş tahsili)”. Bu karşılaştırma, hız hedefinin mutlaka “yargısal aşamayı büyütme” anlamına gelmediğini; bazı tasarımlarda borçlunun katılımı ve uzlaşma mekanizmalarıyla icra edilebilir belgenin daha kısa yoldan üretilebildiğini göstermesi bakımından işlevseldir.

Son olarak Bildiri’de ilâmsız icra takibine ilişkin olarak altı çizilen bir sorun da Taslağın sistematığıdır. “İlâmsız İcra” bölümünde (m. 79–267) alışıldık takip aşamalarının (takip talebi–ödeme emri–haciz–paraya çevirme–paranın ödenmesi) kesintisiz akışı yerine, araya farklı kurumların sokulması Taslağı anlaşılması güç bir metne dönüştürmektedir. Bu sistematik dağınıklık, uygulamada “yanlış yola başvurma” türü hataları artırarak, hız iddiasının tam tersine yeni usul tartışmaları ve iş yükü üretebilir. CİK-T, ilâmlı icrada da yine köklü bir tercih yapmaktadır: ilk derece mahkemesi kararlarının icra kabiliyeti kazanması istinaf kararına kadar ertelenmekte ve “derhâl icra edilebilirlik” ilkesi terk edilmektedir. Taslağın “Genel Gereğesi”nde böylece kanun yolu (temyiz) sonuna kadar beklemenin sakıncası da gözetilerek bir “orta yol” benimsediği ifade edilmektedir.

Bu tasarımda, ilk derece hükmünün icrası için, özetle hükmün verildiği anda kesin olması, istinafa gidilmemiş bulunması ya da istinafin esastan reddi gerekir. Buna karşılık bazı sosyal nitelikli alacaklar bakımından istisnalar öngörülmüş ve nafaka, bedensel zarar, işçilik alacakları gibi alacaklar bakımından “ivedilik” gereğesiyle derhâl icra alanı korunmuştur.

Bu tercihin doğal uzantısı olarak Taslakta “icranın ertelenmesi” adıyla yeniden düzenlenen “icranın geri bırakılması” kurumunda ise kritik bir görev kayması gerçekleştirilmiştir: belli teminat türlerinde erteleme kararını icra ve iflâs dairesinin verebilmesi öngörülmüş ve icra mahkemesinin görevli olduğu modele bu noktada istisna getirilmiştir. Bildiri’de, bu seçimin gerekçesinin açık yazılmaması problemleri olarak değerlendirilmekte ve uygulamada denetim–itiraz çizgisinin netleştirilmesi ihtiyacına işaret edilmektedir.

İcranın iadesi bakımından Bildiri’de, iadenin kapsamı ve usulünün daha açık düzenlenmesi; özellikle para iadesinde, alacaklıya yapılacak bildirimden itibaren temerrüt faizi işletilmesine imkân tanıyan bir kuralın düzenlemeler arasına eklenmesi hakkaniyet gereği önerilmekte; aksi hâlde haksız zenginleşme ve mülkiyet hakkı ihlâli riskinin doğacağı belirtilmektedir.

Bildiri’de işaret edilen düzenlemelerden biri de, “ilâm niteliğindeki belgeler”e ilişkin düzenlemedir. Bu düzenleme ilâm niteliğindeki belgeler alanında; mahkeme huzurunda sulh/kabul, kayıtsız–şartsız borç ikrarı içeren düzenleme şeklindeki noter senetleri ve icra dairesindeki kefaletleri bu kapsama dâhil ederek kapsamı yeniden tanımlanmakta ve en önemlisi, noter senetleri bakımından “mutlaka para borcu içermesi” şartını kaldırarak bu tür belgelerin icra kabiliyetini genişletmektedir.

Genel değerlendirme olarak Bildiri, Taslağın “menfaat dengesi” hedefiyle önemli bir paradigma değişikliği denediğini; ancak özellikle ilâmsız icrada “belge şartı + itiraz sonrası zorunlu dava” kombinasyonunun, borçluyu korurken alacaklının adalete erişimini pahalılaştırıp yavaşlatma, mahkemelerin iş yükünü artırma ve reformun hız iddiasını zayıflatma riski taşıdığını ortaya koymaktadır. Aynı zamanda ilâmlı icrada istinafa kadar icra kabiliyetinin ertelenmesi ve erteleme kararında görev kaymaları, “koruma–etkinlik” dengesini yeniden kurarken uygulama netliği, geçiş hükümleri ve sistematik bütünlük bakımından daha rafine bir tasarıma ihtiyaç bulunduğunu düşündürmektedir.

A. Satış İlişkin Temel Değişikliklerin Değerlendirilmesi

1. Genel Olarak

Cebri İcra Kanunu Taslağında (“**CİKT**”, “**Taslak**”), satış suretiyle paraya çevirmede (“**satış**”) İcra ve İflâs Kanunu’ndaki (“**İİK**”) temel anlayışın korunduğu görülmektedir. Taslak’ta da *elektronik ortamda* açık artırma suretiyle satış, asıl satış yöntemi; pazarlık suretiyle satış yöntemi ise taşınurlarla sınırlı istisnai satış yöntemi olarak kabul edilmiştir. Taslak’ta borçluya satış yetkisi verilmesi suretiyle satış altı maddede (CİKT m. 238-243) düzenlenmesine rağmen, 7343 sayılı Kanun’la İİK’ya eklenen m. 111/a’daki tek maddelik düzenlemedeki anlayışın gerisinde olduğu söylenebilir.

Taslak’ta açık artırma suretiyle satışın asıl satış yöntemi olduğu anlayışın değiştirilmemesi yerinde olmamıştır. Bu satış yönteminde satışa konu mahcuz mal veya hak, bir yandan *tahmin edilen kıymetinin yarısı oranında* satılabilmekte diğer yandan satış, *pratik olmayıp, masraflı* ve hem satış hem de satışın kesinleşmesi için *çok uzun bir süre* gerekmektedir. Açık artırma yoluyla satış yöntemi yerine, pazarlık suretiyle satışa ve borçluya satış yetkisi verilmesi suretiyle satışa işlerlik kazandırılması ve mahcuz malın satışı söz konusu olduğunda öncelikle bu yöntemlerin akla gelmesi gerekir. Taslak’la bu sağlanabilirdi; ancak bu fırsattan yararlanılmadığını düşünüyorum.

2. Elektronik Ortamda Açık Artırma Suretiyle Satışa İlişkin Temel Değişikliklerin Değerlendirilmesi

Taslak’ta taşınır ve taşınmaz malların satışının aynı hükümlerle yapılmasına ilişkin düzenleme olumludur (CİKT m. 212/1). 7418 sayılı Kanun’la değişik İİK m. 114 karşısında, satış ilânının şekline ilişkin CİKT m. 227 de oldukça yerinde bir düzenlemedir.

CİKT m. 213/1’e göre “(1) *Hacizden itibaren bir ay geçmeden satış talep edilemez.*” Açık artırma suretiyle satışta, satış isteyen alacağına rüçhanlı alacak bulunmadığında, malın tahmin edilen kıymetinin yüzde ellisi ile paraya çevirme ve paylaşırma giderlerini geçen bir teklifle mahcuz satılabilmektedir. Bu nedenle Taslak’ta hacizden sonra borçluya, mahcuzu satıştan kurtaracak imkân tanınması son derece olumlu bir düzenlemedir.

CİKT m. 216/1’de haczin kalkması düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin birinci fıkrasına göre “*Mal ve hakkın satılması kanuni süre içinde talep edilmez veya satış talebi geri alınıp da kalan süre içinde*

* İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, (c.simil@iku.edu.tr). ORCID: 0000-0002-5353-7624.

yeniden talepte bulunulmazsa, mal ve hak üzerindeki haciz kalkar ve aynı icra takibi içinde bu mal tekrar haczedilemez.”. Bu fıkrada getirilen önemli bir yenilik, haczin kalkması durumunda aynı icra takibi içinde malın tekrar haczedilememesidir (Ayrıca bkz. CİKT m. 248/2)¹. Bu düzenlemede menfaat dengesinin alacaklı aleyhine bozulduğunu düşünüyorum. Zira mal ve hakkın satılması kanunî süre içinde talep edilmez veya satış talebi geri alınıp da kalan süre içinde yeniden talepte bulunulmazsa haczin kalması alacaklı bakımından yeterli bir yaptırım olarak kabul edilmelidir. Haczin kalkmasından sonra borçlu mal ve hak üzerinde tasarrufta bulunabildiği gibi haczi kalkan alacaklı aynı mal ve hakkın tekrar haczini talep ettiğinde, bu arada diğer alacaklılar tarafından konulan hacizlerle karşılaşma riski altındadır. Fıkrada haczin kalkması mal ve hak için kabul edilmişken, yeniden haczedilemezlik yaptırımı sadece mal bakımından kabul edilmiştir. Madde gerekçesinden bunun bilinçli bir tercih olup olmadığı anlaşılamamaktadır.

CİKT m. 221/2’de kıymet takdirine karşı şikâyetlerde “*Kıymet takdiri, keşif tarihindeki değer dikkate alınmak suretiyle yapılır.*” şeklinde düzenleme yapmıştır. Bununla birlikte CİKT m. 222/1’de “*...icra hukuk mahkemesince şikâyetin kabul edildiği durumlarda ise, icra hukuk mahkemesinin karar verdiği tarihten itibaren bir yıl geçmedikçe yeniden kıymet takdiri istenemez.*” denilerek, yeniden kıymet takdiri istenebilmesinde 1 yıllık süre keşif tarihinden değil, icra mahkemesinin karar tarihinden itibaren hesap edilmektedir. Kanaatimce, hangi tarihteki değer esas alınıyorsa, yeniden kıymet takdirinde de o tarihten itibaren 1 yıllık sürenin başlaması gerekir. Bununla beraber, Taslak’ta yeniden kıymet takdirinin istenebilmesi için 2 yıllık süre yerine 1 yıllık sürenin kabul edilmesi günümüzün ekonomik koşullarına daha uygundur.

CİKT m. 177/2 ile CİKT m. 220/2’ye göre “*İlgililer, kıymet takdirine karşı süresi içinde şikâyette bulunmazlarsa, kıymet takdirinin usulsüzlüğünü ihalenin iptali sebebi olarak ileri süremezler.*” Yine CİKT m. 228/2-c’de “*İlgililerin ilanın tebliği üzerine ilanda ve şartnamede yazılı hususlar hakkında süresi içinde şikâyet yoluna başvurabilecekleri, şikâyet konusu yapılmayan usulsüzlük ve hataların daha sonra ihalenin iptali sebebi yapılamayacağı.*” kabul edilmiştir. Bu düzenlemelerden sonra CİKT m. 255/6’ya göre “*(6) Artırmaya hazırlık döneminde yapılan işlem hakkında süresinde şikâyet yoluna başvurmayan kimse, bu işlemle ilgili olarak ihalenin iptalini artık isteyemez.*”. CİKT m. 255/6’daki artırmaya hazırlık dönemindeki işlemlere ilişkin düzenleme, CİKT m. 177/2, m. 220/2 ve 228/2-c’yi kapsar nitelikte genel bir düzenlemedir. Bu nedenle, CİKT m. 177/2, m. 220/2 ve 228/2-c’deki düzenlemelere ihtiyaç olmadığını düşünüyorum.

¹ Bununla birlikte CİKT m. 179/3’te “*Aynı takipte, haczin kalkmasından sonra, yeniden haciz konulması hâlinde önceki kıymet takdirinin üzerinden bir yıl geçmedikçe tekrar kıymet takdiri istenemez.*” şeklinde bir düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenleme, haczin kalkmasından sonra aynı takipte malın yeniden haczedilemeyeceğine ilişkin düzenleme ile uyumlu değildir.

CİKT m. 249/2'ye göre “*İcra ve iflas dairesi şartların uygun olduğu kanaatine varırsa, ihale kesinleşmeden malî teminat karşılığında ve istendiğinde derhâl icra ve iflas dairesine iade edilmek kaydıyla yediemin olarak alıcıya teslim edebilir.*” Söz konusu düzenleme yeni ve oldukça önemlidir. Ancak, bu hükmün yeniden düzenlenmesine ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Çünkü fıkra belirsizlikler taşımaktadır. Bu hüküm, ihalenin iptali talep edildiğinde uygulama alanı bulacaktır. Bu durumda malın alıcıya teslimi kararını da ihalenin iptali talebini inceleyen icra mahkemesi vermelidir. Zira ihalenin iptali sebebine bağlı olarak malın alıcıya teslimi ve teminatın tutarı hakkında en doğru kararı icra mahkemesi verebilir. İhalenin iptali sebebi çok ciddi ise, örneğin ihalenin iptalini talep edenin dilekçesinden kamu düzenine aykırılık sebebi açıkça anlaşılıyorsa, icra mahkemesi malın alıcıya teslim edilmemesine karar verebilir. Ancak, ihalenin iptali sebebi somut hiçbir vakiya dayanmıyorsa, bu durumda da icra mahkemesi malın alıcıya teslimine ve teminat tutarına karar verebilir.

3. Borçluya Rızaen Satış Yetkisi Verilmesinde Temel Değişikliklerin Değerlendirilmesi

İİK'da borçluya satış yetkisi verilmesine ilişkin düzenleme 111/a'da tek bir maddede düzenlenmişken Taslak'ta 238 ilâ 243. maddeler arasında, altı maddede düzenleme yapılmıştır. Ancak bu altı maddelik düzenlemenin mevcut hükmü daha ileriye taşıdığını söylemek mümkün değildir. Taslak'ta doktrindeki bazı değerlendirmelerin dikkate alınması yerindedir. Buna göre, malın kıymetinin yeniden yapılması durumunda borçlunun satış yetkisi verilmesini talep edebileceği ve birden fazla takip dosyası söz konusu olduğunda hangi takip dosyasından yetkinin talep edilebileceğinin düzenlenmesi olumludur (CİKT m. 238/2, 4). Yine, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerde de bu satış türünün uygulanabileceğinin kabul edilmesi isabetlidir (CİKT m. 238/5). Taslak'ta takip masraflarının ne olduğunun açıkça düzenlenmesi (CİKT m. 240/1) ve değerli madenlerin hangi koşulda bu satış türüne konu edilebileceğinin düzenlenmesi (CİKT m. 240/2) faydalı olmuştur.

İİK m. 111/a'nın kenar başlığı olan “*borçluya satış yetkisi verilmesi*” veya maddede bu satış türünün “*rızai satış*” olarak nitelendirilmesine yönelik eleştiriler Taslak'ta dikkate alınmamış; aksine bu satış türüne “*borçluya rızaen satış yetkisi verilmesi*” denilmiştir. Esasında bu satış türünde borçluya “*alıcı bulması için yetki*” verilmektedir. Bu nedenle, bu satış türünün düzenlemenin içeriğine uygun şekilde adlandırılması gerekir.

Satışta inisiyatif yine kural olarak tamamen borçluya bırakılmıştır. Taslak'taki düzenlemeye göre satış yetkisi verilmesini sadece borçlu talep edebilmekte (CİKT m. 238/1), yetki sadece borçluya verilmekte (CİKT m. 239/1) borçlu dilediği kişi ile asgari satış bedelinin altında kalmamak koşuluyla dilediği bedelle anlaşabilmektedir (CİKT m. 241). Sürecin tamamen borçlunun inisiyatifinde bırakılması ve yetkinin sadece borçluya verilmesi hiç isabetli olmamıştır. Başta alacaklılar olmak üzere ilgililerin de

sürece dâhil olabilmelerine ve malın mümkün olan en yüksek değerinde satışını sağlayan önlemlerin alınmasına ilişkin düzenlemeler yapılmalıdır.

CİKT m. 238/6'da "*Haczedilen malın aile konutu olması hâlinde, satış yetkisi ancak eşinin rızasıyla verilir.*" şeklinde bir düzenleme bulunmaktadır. Borçluya satış yetkisi verilmesi suretiyle yapılan satışlar da cebri satışlardandır. Eşin rıza göstermemesi, açık artırma suretiyle satışın yapılmasına engel değildir. Bu nedenle, eşin rıza göstermemesi üzere açık artırma suretiyle satışta, mahcuzun daha düşük bir bedelle ve daha geç satılmasının borçlu bakımından doğuracağı olumsuz sonuçlara dolayısıyla eşin de katlanması gerekecektir. Ayrıca, haczedilen malın aile konutu olması hâlinde, borçlunun eşi de hâline münasip ev şikâyetinde bulunabilmektedir (CİKT m. 161/4). Borçlunun eşi hâline münasip ev şikâyetinde bulunmamış veya bulunmuş olmasına rağmen şikâyeti kabul görmemişse, artık satış için rızasının aranmasına yönelik bir düzenlemeye ihtiyaç olmadığını düşünüyorum.

CİKT m. 238/7'de "*Kanundan veya tapu kütüğüne şerh verilen sözleşmeden doğan önalım hakkı bulunan hâllerde rızai satış usulü uygulanamaz.*". Türk Medeni Kanunu'nun ("**TMK**") 731. maddesine göre, "... *cebrî artırmayla satışlarda önalım hakkı kullanılamaz.*" TMK m. 733/1'in gerekçesinde de "*önalım hakkının, paylı mülkiyetteki payın, pay sahibinin iradî satışlarında kullanılabileceği vurgulanmış, bu satış pay sahibinin kendi serbest iradesine dayanmıyor*"sa kullanılamayacağı açıkça ifade edilmiştir. Borçluya satış yetkisi verilmesi suretiyle satışların da cebri satış olması nedeniyle TMK m. 731 gereğince, paylı mülkiyete tâbi bir taşınmazdaki payın sadece cebri icra yoluyla *açık artırmalarda* değil, cebri icra yoluyla paraya çevrilmenin her türünde uygulama alanı bulduğu kabul edilir. Taslak'ta da bu doğrultuda bir düzenleme getirilmiştir. Kanaatimce Taslak'ta borçluya satış yetkisi verilmesi suretiyle satışta önalım hakkının kullanılmasını yasaklayıcı bir düzenleme yerine, bunu mümkün kılan bir düzenleme yapılması daha doğru olurdu. Bu yönde bir düzenleme yapılması zor olmadığı gibi uygulamada yüksek değerli taşınmazların önemli bir kısmının paylı mülkiyete konu olduğu dikkate alındığında bunun bir ihtiyaç olduğu da kabul edilmelidir. Satış bakımından ya öncelikle paydaşlarla anlaşma yoluna gidilmesi tercih edilebilir ya da alıcı bulunduktan sonra paydaşlara aynı koşullarda satışa konu payı almak isteyip istemedikleri teklif edilebilir.

Borçluya verilen iki haftalık sürede de kısadır (CİKT m. 239/1). En azından, CİKT m. 213/1'de kabul edilen bir aylık süre kadar süre verilmesi uygun olur. Bu satış türü, açık artırma suretiyle satışın alternatifi niteliğindedir. Açık artırma suretiyle satışın gerçekleşmesi ve satışın kesinleşmesi için gerekli sürenin uzunluğu dikkate alındığında, burada verilecek bir aylık süre, satışın ve takibin gecikmesine değil, aksine satışın gerçekleşmesine ve takibin çok daha kısa sürede sonuçlanmasına hizmet eder.

CİKT m. 239/2'ye göre “Borçluya verilen sürenin başlangıcından 241 inci madde uyarınca icra hukuk mahkemesi karar verinceye kadar alacaklı bakımından satış isteme süresi işlemez.” Bu düzenleme İİK m. 111/a/1-c. 4'ün karşılığı olmakla beraber, mevcut düzenlemede icra mahkemesinin kararına karşı itiraz imkânı bulunmamaktadır. Bu nedenle satış isteme süresinin işlememesinde itiraz yolunun da dikkate alınması ve itirazın incelenmesi sonucunda verilecek karara kadar sürenin işlememesinin kabul edilmesi gerekirdi. Bu nedenle fıkradaki atfın CİKT m. 241 yerine m. 242 maddeye yapılması gerekir.

Borçluya satış yetkisi verilmesi suretiyle satışın en olumlu yanlarından biri icra mahkemesinin dosya üzerinden satışı onaylamasıyla satışın tamamlanmasıdır. Böylelikle, açık artırma suretiyle satışın en olumsuz yanı olan ihalenin iptali gibi bir süreç bu satış türünde bulunmamaktadır. İcra mahkemesinin satışı onaylanmasına ilişkin kararı kesin niteliktedir ve bu kararla birlikte mülkiyet alıcıya geçer (İİK m. 111/a/3). Taslak'ta borçluya satış yetkisi verilmesi suretiyle satışta alacaklılar ve diğer ilgililer satışın onaylanması aşamasında şekli olarak sürece dahil edilmekte (CİKT m. 241/2) ve bir itiraz usulü getirilmektedir (CİKT m. 242). Bu düzenlemelerin hiçbir faydası bulunmamakta; aksine süreci gereksiz şekilde uzatmaktadır. İcra mahkemesi, borçluyla anlaşan alıcının belirlenen bedeli borçluya verilen iki hafta içinde icra dairesinin banka hesabına ödeyip ödemediğini ve bu bedelin CİKT m. 239'a uygun olup olmadığını dosya üzerinden inceleyerek karar verebilir. Bunun için ne alacaklılar ve diğer ilgililerin duruşmaya davet edilmesine ne de verilen karara karşı bir itiraz yolunun getirilmesine ihtiyaç vardır. Taslak'taki bu düzenlemeler borçluya satış yetkisi verilmesi suretiyle satışta, mevcut anlayışın gerisinde bir anlayışla konuya yaklaşıldığını göstermektedir.

4. Pazarlık Suretiyle Satışa İlişkin Temel Değişikliklerin Değerlendirilmesi

Taslak'ta pazarlık suretiyle satış 244 ve 245. maddelerde düzenlenmiştir. CİKT m. 244'te pazarlık suretiyle satışın konusu taşınır mallarla sınırlandırılmıştır. Borçluya satış yetkisi verilmesi taşınmazların satışı için de geçerliken, pazarlık suretiyle satış usulünde tüm ilgililerin istemesi hâlinde dahi taşınmazların pazarlık suretiyle satışa konu edilememesi kabul edilir değildir. İsviçre Borç İçin Takip ve İflâs Hakkında Federal Kanun'un143b maddesine göre bütün ilgililerin istemi üzerine ve en az muhammen kıymetin teklif edilmesi hâlinde taşınmazların da pazarlık suretiyle satışı mümkündür. CİKT m. 360 gereğince iflâsta; CİKT m. 423 gereğince malvarlığının terki suretiyle konkordatoda da taşınmazların pazarlık suretiyle satışı açıkça kabul edilmiştir. Kanaatimce, hacizli taşınmazların da pazarlık suretiyle satışının mümkün olabilmesi gerekir.

Bunun dışında CİKT m. 244/1'de hangi hâllerde pazarlık suretiyle satışın mümkün olduğu da İİK m. 119 ile aynı şekilde kabul edilmiştir. Sadece CİKT m. 244/1-c'de İİK m. 119/1-3'ten farklı olarak “*altın*

ve gümüş eşya" yerine "değerli madenler" denilerek, maddenin daha geniş bir uygulama bulması amaçlanmıştır. CİKT m. 244/2'de (vaktinden evvel satış) kıymeti süratle düşen veya muhafazası masraflı olan malların pazarlık suretiyle satılmasına icra ve iflâs dairesinin her zaman karar verilebileceği ayrı fıkrada düzenlenmiştir.

Taslağın 245. maddesinde, pazarlık suretiyle satışın usûl ve sonuçları düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre;

- Pazarlıkla satış UYAP satış portalında ilân edilir. Ancak acele durumlarda ilân yapılmaksızın teklif almak suretiyle de pazarlıkla satış yapılabilir.
- Pazarlık suretiyle satışta ilgililere tebligat yapılmaz.
- Pazarlık suretiyle satışta satış bedeli peşin ödenir; alıcıya bir süre verilmez.
- Satış bedelinin ödenmesi üzerine mal alıcıya teslim edilir.
- Mülkiyet, teslim ile alıcıya geçer. Pazarlık suretiyle satışın tamamlandığı hususu UYAP portalında ilân edilir.

Pazarlık suretiyle satışın hukukî niteliği ve bununla ilgili işlemlerin şikâyete konu teşkil edip etmediği doktrinde tartışmalıdır. Yargıtay son yıllarda verdiği kararlarında pazarlık suretiyle satış özel hukuka ilişkin bir satış sözleşmesi olarak değerlendirmiş ve satışa ilişkin uyuşmazlıkların icra mahkemesinde değil, genel mahkemelerde çözümlenmesi gerektiğini kabul etmiştir. Örneğin, "*İİK'da pazarlık suretiyle satış 119. maddede düzenlenmiş olup, pazarlıkla satışın şekline ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. O halde, pazarlıkla satışın normal bir satış olduğunun kabulünden hareketle bu satışın BK'nun 225 ve onu izleyen maddelerine göre genel mahkemelerden iptali istenebilir. Hukuk Genel Kurulu'nun 1989/12-413 Esas, 1989/583 Karar sayılı 08.11.1989 tarihli kararında da genel mahkemede pazarlıkla satışın iptalinin istenebileceği belirtilmiştir. Bu nedenlerle mahkemece satışın iptaline ilişkin istemin icra mahkemesi görevi dışında olduğundan reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde sonuca gidilmesi isabetsizdir.*" 12. HD, 10.12.2015, 27095/31089 (E-Uyar).

Pazarlık suretiyle satış, icra memurunun, İcra ve İflâs Kanunu hükümlerine göre yaptığı kamusal bir işlemdir. Bu nedenle mevcut hüküm çerçevesinde de satışın iptalinin şikâyet yoluyla ileri sürülebilmesi kabul edilmelidir. CİKT m. 245'te de bu yönde bir düzenleme yapılmıştır. Söz konusu maddenin dördüncü fıkrasına göre pazarlık suretiyle satışın tamamlandığı hususunun UYAP portalında ilân edilmesinden itibaren bir hafta içinde, pazarlık suretiyle satışa ilişkin şartların yerine gelmediği, şikâyet yoluyla icra mahkemesinde ileri sürülerek, satışın iptali talep edilebilir. Satışa karşı şikâyet yoluna gidilmişse, satış kesinleşene kadar satış bedeli alacaklıya ödenmez ve bu bedel bankada

nemalandırılır. Ancak bu arada mal alıcıya teslim edilebilir. Kanaatimce burada malın teslimi için de 7 günlük şikâyet süresinin dolmasının beklenmesi gerektiğine ilişkin bir düzenleme yapılmalıdır. Aksi takdirde, iyiniyetli üçüncü kişilerin alıcıdan mülkiyet veya sınırlı aynı hak edinimleri korunacaktır.

Şikâyette üst süre ön görülmemiş olması da bir eksikliktir. Kamu düzenine aykırılık hâllerinde yedi günlük sürenin geçmesi veya takibin sona ermesi, şikâyetin artık ileri sürülemeyeceği anlamına gelmez. Eğer bir üst sınır konulmazsa, bu konuda dikkate alınabilecek süre sınırlaması, üçüncü kişilerin hak kazanması anıdır.

CİKT m. 245'te satışa karşı şikâyet gidilmişse satış bedelin bankada nemalandırılacağına ilişkin düzenlemeye, CİKT m. 12'deki nemalandırmaya ilişkin genel hüküm gereğince ihtiyaç bulunmamaktadır.

B. İhaleinin Feshine İlişkin Temel Değişikliklerin Değerlendirilmesi

Taslak'ta 255. maddenin gerekçesinde “İhaleinin feshine ilişkin 2004 sayılı Kanun hükümleri, 7343 sayılı Kanunla büyük ölçüde değiştirilmiştir. Bilim Komisyonu çalışmaları sırasında yapılmış olan kapsamlı değişiklikler, bunların Taslağın tamamına uyumu da dikkate alınarak gözden geçirilmiş ve hükümlerde gerekli olduğu değerlendirilen **bir kısım tadil çalışmaları yapılmıştır.**” denilerek, ihaleinin feshine ilişkin anlayışın ve hükümlerin korunduğu görülmektedir. Öncelikle bu kurumun gerekliliği tartışılmalıdır. Uygulamada ihaleinin feshi, önemli ölçüde borçlu veya Kanun'da ihaleinin feshini isteyebilecek sınırlı sayılı kişilerden olmayan kişiler (üçüncü kişiler) tarafından ihaleinin kesinleşmesinin engellenmesi için kötüniyetle talep edilmektedir. Bu zamana kadar bu kötüniyetli taleplerin önüne de geçilememiştir. İhaleinin feshini talep edebilecek kişilerin sınırlı sayıya yöntemi ile sayılması; eşitlik ilkesine, hak arama özgürlüğüne ve mahkemeye erişim hakkına aykırı olan harc ve teminat gösterilmesine ilişkin düzenlemeler veya para cezasına ilişkin hüküm kötüniyetli talepleri engelleyememiştir. Bu ise her şeyden önce açık artırmalara katılımı azaltmakta ve satışa konu malların rekabetçi ortam oluşmadan satılmasına, çoğunlukla da asgari satış bedeli üzerinden alacağı mahsuben satılmalarına sebebiyet vermektedir. Taslak'ta bu soruna çare üretecek bir düzenleme yapılmaması önemli bir eksikliktir. Nitekim, bu durum bir icra mahkemesi kararına²

²“Davacının tüm Türkiye çapında UYAP vatandaş sistemi üzerinden herhangi bir harc ve masraf ödmeden yüzlerce dava açmış olması sebebiyle davacı hakkında Mahkememizce entegrasyon ekranında araştırma yapılmış, şahsın nitelikli dolandırıcılık suçundan 6 mahkumiyet kaydının, 9 adet yakalama kaydının, ihaleye fesat karıştırma, şantaj, tehdit gibi suçlardan 39 adet soruşturma kaydının, ceza mahkemelerinde dolandırıcılık, tehdit, bilişim sistemleri banka ve kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık kaydının, hukuk mahkemelerinde Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yaklaşık 400 civarında ihaleinin feshi davası açtığına ilişkin mahkeme kayıtlarının bulunduğu görülmüştür. Şahıs hakkında yürütülen soruşturma dosyalarından bir kısmı dosyaya celp edilip incelendiğinde davacının ihaleinin feshi davası açarak taraflardan şantaj yoluyla para aldığı, para aldığı kişilerin dosyalarından feragat ettiği iddialarıyla yargılandığı görülmüştür.

Gerek davacının gerekse Mahkememizde de dosyaları bulunan B... K... isimli şahsın tüm Türkiye çapında aynı yöntemi kullanarak ihaleinin feshi davaları açmaları hususu yerel ve ulusal basına da yansımış, yaşanan mağduriyetler dile getirilmiştir. Örn. [45](https://www.milliyet.com.tr/ekonomi/e-ihale-ile-yeni-dolandiricilik-yontemi-7411301-https://www.dha.com.tr/foto-galeri/e-ihale-ile-yeni-dolandiricilik-yontemi-ne-</p></div><div data-bbox=)

dahi konu olmuştur. Kararın en dikkat çeken noktası “... yeni İcra ve İflas Kanunu taslağında da bir çözüm önerisi getirilmemiştir...” şeklindeki tespittir. İhalenin feshine ilişkin uygulamadaki sorunların çözümünü için 7571 sayılı Kanun’la İİK m. 134/3-4’e yeni hükümler eklenmiş; Taslak, bu konuda da yol gösterici ve çözüm üretici olamamıştır.

traktoru alabildi-ne-de-yatırdığı-parayı-2683150-https://www.tunagazete.com/makale/25852845/inan-uzun/adaletin-acik-kapisindan-girenler-fesih-cetesi

Bu husus sosyal medyada da gündeme gelmiş, vatandaşların “Koskoca devlet bu tür kişilerle uğraşmıyorsa ihaleye girip muhatap olmaya gerek yoktur”, “uyupa yazdım bizim yapacağımız bir şey yok dedi. Cimere yazdım dava açın diyor. Ortada bir suç. Kimse sahip çıkmıyor” (https://share.google/OxRz7VeYgCgVLQRCo), “Bunlar sürekli herkese dava açıyorlar para istiyorlar. Çoğu da para veriyor. Demek ki cezası yok”, “... aynı şahıslar benim de kazandığım bir ihaleye dava açtılar. Cimer’e resmi belgeler ile yazı yazdım hiçbir şekilde olumlu dönüş olmadı. Kesinlikle ilgilenmiyor. Savcılığa çıktık yasal hakkını kullanıyor diyor. Böyle bir boşluktan faydalanıyorlar işte. 8 ay sonunda yaklaşık 500 bin lira zararlı dosyayı kapattık”, “lan arkadaş böyle devlet mi olur böyle adalet mi olur? Adamlar yılbaşından bu yana 600 mü 1600 mü ne dava açmış. Bir Allah’ın kulu da bunları kuyruğundan tutup gel lan geç karşıma sen nesin oğlum deyip mapusa göndermemiş. Yazıklar olsun” şeklinde yorumlar yapmasına sebep olmuştur.

Hukuki güvenlik hakkı, sadece yargı mercilerine başvuran kişiler için tanınmış bir hak değildir. Aleyhinde yargısal yollara müracaat edilmiş veya edilme ihtimali bulunan tüm vatandaşlar yönünden de hukuk düzeninin ve işleyişinin önceden bilinebilir ve öngörülebilir olması gereklidir. Somut olayda gerek mevzuattan gerekse uygulamadan kaynaklanan sorunlar sebebiyle yaşanan hak kayıpları ve yaşanma ihtimali olan durumlarda vatandaşlar açısından halen belirsizliğini korumaya devam etmektedir. Bu belirsizlik ve çözümsüzlük insanların hukuk devletine olan inançlarını sarsmakta, ihalelere katılmayı göze alamama gibi bir sonuca yol açmaktadır. Zira Mahkememizce incelenen bazı dosyalarda C... S... isimli kişinin vesayet davasının olduğu, vasi değişikliği yoluna gidildiği, bazı dosyalarda vasi kararlarının beklendiği, B... K... ‘in gerçek olmayan adresler bildirmesi sebebiyle adres araştırmalarının yapıldığı, dosyalara herhangi bir harc ve masraf yatırılmadığı için HMK 115/2 ve Harçlar Kanunu’nun 30. maddesi uyarınca bu kişilere ihtarlar gönderilmeye çalışıldığı, adli yardım talepli dosyalarda adli yardım talebinin reddi kararlarının teflihi ve bu kararlar karşı karşı itiraz, esasa ilişkin kararlara karşı istinaf ve kesinleştirme süreçlerinin beklendiği, bu işlemler sebebiyle yargılama faaliyetinin uzadığı, yargı sürecinin uzamasının, anılan kişilerin gayrimişru amaçlarına ulaşmaları için bir fırsata dönüştüğü görülmüştür.

Anılan kişilerin açıkladıkları ihalenin feshi dosyalarından veya bu kişiler hakkında açılan ceza soruşturma ve esas dosyalarından, bu kişilerin mesru vasıta ve yollardan yargı mercilerine müracaat etmedikleri (AY md. 36), hakkın kötüye kullanılması bir yana icra dosyasının tarafı, ilgilisi ya da pey süren kişiler olmadıklarından ihalenin feshi davası açmakta hiçbir haklarının bulunmadığı (İİK md. 134, TMK md. 2/1), adalete erişim hakkını kötüye kullandıkları, bu yolu kullanarak icra dosyalarının tarafı olan veya ihaleye katılanlardan haksız yere menfaat temin etmeye ve ihale sürecini akamete uğratmaya çalıştıkları, hukuk düzenini ve güvenliğini ifsat ettikleri, tarafı buldukları hukuk, soruşturma ve ceza dosyalarından açıkça anlaşılmalıdır.

Hakim, tabiatı, olağana, gerçeğe uygun bir biçimde; katı kalpler ve katı kalıplar içerisinde sıkışıp kalmadan, uyumsuzluğa insan kokusu taşıyan bir çözüm getirmek zorundadır. (Yargıtay 1. HD’nin 31.12.1976 Tarih, 1976/9370 Esas ve 1976/13138 Karar sayılı ilamı)

Hukuki güvenlik hakkı kapsamında devlet, vatandaşlarına etkin hukuki koruma sağlamak zorundadır. Mevcut mevzuat ve uygulama, somut durum karşısında aciz kalarak mağduriyetlere ve hukuki güvensizliğe yol açtığı gibi bu sorunun çözülmesi hususunda şu ana kadar Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda düzenleme yapılmamış ve **yeni İcra ve İflas Kanunu taslağında da bir çözüm önerisi getirilmemiştir**. Şu halde Mahkemeler, kötü niyetli kişilerin gayrimişru amaçlarına ulaşmak için vasıta olarak kullanılmaya başlanmıştır. TMK 2/1 maddesine göre “bir hakkın açıkça kötüye kullanılması hukuk düzeni korumaz”. Her ne kadar 6100 Sayılı Kanun’da dava açma prosedürüne ve dava şartlarına ilişkin açık ve kesin düzenlemeler yapılmış olsa da, gelinen noktada hukuk yargılaması açısından hayatı öneme sahip olan bu düzenlemeler dahi somut olay karşısında Yargıtay 1. HD’nin yukarıda zikredilen ilamı çerçevesinde, katı bir şekilde öteye gidemez olmuştur. Anılan sebeplerle Mahkememizce vesayet araştırması yapılmadan, harc ve masraf ihtarı yapılmadan, dosya üzerinden yapılan inceleme neticesinde davanın kesin olarak reddine, davacı hakkında mevcut ihalelerin sıhhatini bozmaya ve müstakbel ihaleler yönünden vatandaşlarda tedirginlik yaratarak ihalelere katılmı engellemeye çalışma eylemlerinden dolayı (vakıaların tespiti ve hukuki nitelendirme ilgili mercilere ait olmak üzere) suç duyurusunda bulunmaya ayrıca HMK 329/2 maddesi uyarınca davacının üst sınırdan 5.000 TL para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiş, açıklanan sebeplerle aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur:

HÜKÜM

Davanın REDDİNE

Davalılardan Ziraat Bankası AŞ kendini vekille temsil ettirdiğinden karar tarihinde yürürlükte bulunan AAÜT uyarınca 7.000 TL vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalı Z... B... AŞ’ye verilmesine

HMK 329/2 maddesi gereği davacının 5.000 TL disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına

Alınması gereken 281,80 TL başvuru harcı ile 615,40 TL maktu peşin harcın hazine adına davacıdan tahsiline ve hazineye irat kaydına

Davacı hakkında Kahramanmaraş Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına

Dair dosya üzerinden yapılan inceleme sonucu verilen karar KESİN olarak açıklandı. 01/10/2025” Kahramanmaraş İcra Hukuk Mahkemesi, 2025/931 Esas, 2025/905 Karar, 01/10/2025 Tarih.

Bu genel değerlendirme dışında Taslak'ta ihalenin feshi yerine, doğru şekilde ihalenin iptali kavramı tercih edilmiştir. Fesih, sürekli borç ilişkisi kuran sözleşmelerin, tek taraflı beyanla ve ilerisi için geçerli olmak üzere sona erdirilmesidir. İhalenin iptalinde sözleşmenin sona erdirilmesi değil; cebri icra işleminin geçmişe dönük iptali amaçlanmaktadır.

Satış isteyen haciz alacaklısı dışında diğer haciz alacaklılarının ihalenin iptalini isteyip istemeyeceği tartışmalara sebebiyet vermektedir. Haciz alacaklılarının da ilgili olarak şikâyette bulunmakta hukukı yararları olduğu için maddede açıkça zikredilmeleri isabetli olmuştur (İKT m. 255/1). Ancak, iflâs idaresi Taslak'ta da ihalenin iptalini isteyebilecekler arasında gösterilmemiştir.

Yerleşik hl alan Yargıtay uygulamalarının pozitif düzenlemeye kavuşturulması yönteminin terk edilmesi gerekir. İKT m. 255/6'ya göre *"Artırmaya hazırlık döneminde yapılan işlem hakkında süresinde şikâyet yoluna başvurmayan kimse, bu işlemlle ilgili olarak ihalenin iptalini artık isteyemez."* Artırmaya hazırlık döneminde yapılan işlemlerin şikâyete konu olmadan kesinleşmesi durumunda, ihalenin iptali sebebi olarak dayanılamayacağı hem doktrinde kabul edilmektedir hem de Yargıtay'ın yerleşik uygulamasıdır. Gerecede de *"Böylece bilimsel görüşlerde ve yargı içtihatlarında benimsenmiş olan husus, hükümde açık şekilde ifade edilmiş olmaktadır."* denilmektedir. Hem doktrinde hem de yargı içtihatlarında benimsenen bir hususun açık hüküm hâline getirilmesine ihtiyaç yoktur.

İKT m. 255/5'e göre *"...Malın tahmin edilen kıymetinin üzerinde satılmış olması, ihalenin iptali talebinin dinlenmesine engel olmaz."* Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, 07.11.2023 Tarih, 4344 Esas ve 7236 Karar sayılı kararıyla *"...Covid 19 salgını sonrası dünyada ve ülkemizde meydana gelen ekonomik durgunluk, üretim süreçlerindeki yavaşlama sonunda fiyatlarda meydana gelen ani, orantısız yükselişle birlikte paranın alım gücündeki değişiklikler ile taşınır ve taşınmaz değerlerinde oluşan büyük artışlar, 7343 sayılı Kanun ile mahcuz ya da merhun malların cebri satışında başlıca yöntem olan açık artırmının elektronik ortama taşınması ile beraber muhammen değerin üzerinde sonuçlanan satışların artmış olması da dikkate alınarak,..."* görüş değişikliğine gitmiş; malın tahmin edilen kıymetinin üzerinde satılmış olmasının, ihalenin iptali talebinin dinlenmesine engel olmayacağını kabul etmiştir. Yargıtay söz konusu karardan sonra da bu doğrultuda kararlar vermiştir [rneğin; HGK, 19.02.2025, 524/70 (Lexpera); 12. HD, 01.10.2024, 5297/7973 (Lexpera)]. Bu nedenle, bu düzenlemeye de ihtiyaç bulunmamaktadır.

İKT m. 257/5'e göre *"İhalenin iptali talebine ilişkin karar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder."* İhalenin iptali talebine ilişkin kararların, maddi anlamda kesin hüküm teşkil edeceğinin kabul

edilmesine ilişkin düzenlemeye ise tereddütle yaklaşılmalıdır. İhalenin iptali talepleri üzerine verilen kararlarının maddî anlamda kesin hüküm teşkil edeceğine ilişkin düzenleme özellikle Hukuk Genel Kurulu ve Yargıtay 1. Hukuk Dairesi'nin bazı hâllerde ihalenin iptali taleplerinin reddi kararlarına rağmen, tapu iptali taleplerini esastan incelemesi ve karara bağlamasına ilişkin uygulamasının önüne geçilmesi için kabul edilmiştir. Bununla birlikte Hukuk Genel Kurulu ve Yargıtay 1. Hukuk Dairesi'nin kararları dikkate alındığında “sınırlı hâllerde” kesinleşen ihalenin iptali taleplerinin reddi kararlarına rağmen, tapu iptali taleplerinin esastan incelenmesine ve karara bağlamasına izin verildiği görülmektedir. Örneğin, Yargıtay ihalenin hiçbir şekilde sonuç doğurmayan bir işleme dayanılarak yapılmış olmasını, ihale kararında mevcut olmayan bir malın ihale edilmesi, ihale konusu taşınmazın başkasına ait olması, taşınmazın satıldığı takibin usûlsüz tebligata dayanılarak kesinleşmesi, takibin düşmesine rağmen taşınmazın ihale edilmesi gibi hâllerde ihalenin iptali taleplerine rağmen tapu iptali davasının açılabilmesini kabul etmiştir. Bu nedenle, ihalenin iptali taleplerinin reddi kararlarının maddî anlamda kesin hüküm teşkil edeceğine ilişkin açık düzenleme yerine mevcut uygulamada olduğu gibi ilke olarak ihalenin iptali taleplerinin reddi kararlarının maddî anlamda kesin hüküm teşkil ettiğinin kabul edilmesi; ancak takipte yapılan açık, şüphe ve tereddüde mahal vermeyecek derecede hata ve eksikliklere rağmen ihalenin iptali talebinin reddine karar verilmiş ve bu karar kesinleşmişse, bu durumda tapu iptali davasının açılabilmesine de imkân tanınması gerektiği de düşünülmelidir.

A) GENEL DEĞERLENDİRME

1- CİK değil TİİK (Türk İcra İflas Kanunu)

Kanunun adının TMK, TTK, TBK gibi adının TİİK şeklinde olması daha uygun olur.

2- İtirazın kaldırılması korunmalı.

Gerek usul ekonomisi (vekalet ücreti, harç...) gerekse takiplerin hızlı sonuçlandırılması bakımından; (kaldı ki ilamsız takip belgeye dayandığından) itirazın kaldırılması müessesesi daha işlevsel hale gelmektedir.

3- Kambiyo takibi korunmalı.

98. Maddenin yeni düzenlemesi kambiyo takibindeki suistimalleri büyük ölçüde önlemektedir, pratik ve uygulamada en fazla başvuru olan takip türü olan kambiyo takibi gerekirse yeni düzenlemelerle devam ettirilmelidir.

4- Arabuluculuk kararlarının infazı

Arabuluculuk kararlarının ilamların icrası yoluyla infazı ile ilgili açık – net düzenleme yapılması gerekir.

5- İİK 150/ı ve 68/b maddelerinde düzenlenen ipotekli ilamlı takip korunabilir.

Yargıtay uygulamalarıyla gelinen nokta itibarıyla bazı düzeltmelerle yeni yasada da yer alabilir. Zira TK 21/2 ve 35/4 maddeleri 68/b'ye benzer bir düzenleme içermektedir.

6- Mevcut kanununun 13. Maddesindeki gözetim, denetimin taslakta yer alması gerekir.

“İcra ve iflâs daireleri, 4 üncü maddedeki esaslara göre icra daireleri başkanlığının, bu başkanlığın kurulmadığı yerlerde icra mahkemesi hâkiminin daimî gözetimi ve denetimi altındadır. Bu daireler Cumhuriyet savcıları ve adalet müfettişleri vasıtası ile denetime tabi tutulur. Cumhuriyet savcıları bu daireleri yılda en az bir defa denetlerler.”

* Yargıtay 12. Hukuk Dairesi Başkanı.

7- İCRA CEZA

Mevcut kanuna göre önemli bir farklılık içermemekte olup, küçük değişiklikler yapılmıştır.

Düşme yerine vazgeçmiş sayılma (534. Madde)

Uzlaşma HAGB ... seçenek yaptırımlar uygulanmaz.

(537. Madde 2. Fıkra)

B) Taslakta Yer Alması Gerekmeyen Hükümler

1- 1/2 md. gereksiz, 158/1 aynı mahiyette. (Eski 85/son)

“İcra organları bu Kanunun uygulanmasında borçlu ile alacaklının menfaatlerini gözetmek ve dengelemek zorundadır.”

2- 6/5 md.’nin ikinci cümlesi gereksiz, 5 yıl geçtikten sonra adli – idari merciler belge isteyebilir.

*“İlgililerin inceleme ve örnek alma hakkı, takibin sona ermesinden itibaren beş yıl sonra biter. **Ancak**, bu sürenin bitiminden sonra dahi **adli ve idari merciler**, derdest bir soruşturma, yargılama veya tesis edilecek bir idari işlem gerektiriyorsa, örnek verilmesini isteyebilir.”*

3- 20 ve 21. md. (hakimin yasaklılığı ve reddi) gereksiz, HMK’daki (34-44 md) hüküm tüm mahkemelerde geçerli. Aksi takdirde icra hakimi ile ilgili hükümler icra kanununda, ticaret mahkemesi hakimleri için TTK’da....vb. Düzenleme gerekliliği gibi bir durum ortaya çıkar.

4- 40/2 md. Tebligat Kanununun 11/2 Md. elektronik tebligat karşısında gereksiz. Hatta 1. Fıkra bile gereksiz.

“Çalışma saatlerinin dışında veya resmî tatil günlerinde icra takip işlemleri yapılamaz. Birinci fıkrada belirtilen tatil günlerinde haciz, tahliye ve 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun 11 inci maddesinin ikinci fıkrası hariç olmak üzere tebligat yapılabileceği gibi muhafaza tedbirleri de alınabilir.”

5- 46/1-2. md. gereksiz, aynı hüküm HMK 445 de var.

*“Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (**UYAP**), adalet hizmetlerinin elektronik ortamda yürütülmesi amacıyla oluşturulan bilişim sistemidir. İcra ve iflas dairelerince yapılacak her türlü icra ve iflas iş ve işlemlerinde **UYAP** kullanılır; her türlü veri, bilgi, belge ve karar, **UYAP** vasıtasıyla işlenir, kaydedilir ve saklanır.” - 46/6 md. mükerrer, 38/5 Md. aynı hüküm var.*

“Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre gün sonunda biter.”

6- 72. md. Hükümün tapu müdürlüğüne bildirilmesi, (eski 28. md.) İcra Kanununda yer almasına gerek olmadığını düşünüyoruz.

Hükümün tapu müdürlüğüne bildirilmesi.

*“(1)Taşınmazın aynına ilişkin davalarda davacının lehine hüküm verilmesi hâlinde mahkeme, hükmün tefhimi ile beraber **sonucunu, ilgili taşınmazın tapu kaydına şerh verilmesi için tapu müdürlüğüne resen** bildirir. Bu şerh, Türk Medeni Kanununun 1010 uncu maddesinin ikinci fıkrası hükmüne tabidir.*

*(2)Taşınmazın aynına ilişkin davalarda davacının aleyhine verilen **hükümün kesinleşmesi hâlinde** mahkeme, bu hükmün **sonucunu derhâl tapu müdürlüğüne** bildirir.”*

7- 2. md. İcra İflas Daireleri Başkanlığı'nın hiçbir yetkisi yok... hatta 6/1 madde'de mübaşir ve hizmetlilerin adalet komisyonu tarafından görevlendirileceği belirtilmiş.

8- Sözlü başvuru 9/1, 26/1, 56/1, 87/1, 91/1, 114/1, 118/1

Taslakta birden fazla yerde mevcut kanunda bulunan sözlü başvuru imkanı korunmuş, mevcut kanunun 1932 tarihli olduğu göz önüne alındığında bugün için sözlü başvurunun hiçbir şekilde kanunda yer almaması gerekir.

9- 219. md. ve devamındaki mükellefiyetlerin kıymet takdiriyle ilgili 220, 221, 222 (son fıkra hariç) ile 177, 178 ve 179 birebir aynı, lüzumsuz ve tekrar mahiyetinde bir düzenleme taslaktan çıkartılması gerekir.

10- 32. md. kanun yolları kanunun sonunda olması gerekmez mi?

C) Taslakta mevcut bazı hükümlerin değerlendirilmesi

1- 11/5 md. eski 361. maddenin aynısı, pratikte hiçbir uygulama alanı yok. Kapsamı genişletilmeli, takibin durdurulması – iptali, hacizlerin kaldırılması... vb. İhtimallerde paranın iadesini mümkün kılar şekilde bir düzenleme yapılmalı, daha doğrusu yeniden yazılmalı. Örneğin aşağıda emsal olarak gösterilen durumlarda iadeyi mümkün kılacak şekilde bir hüküm getirilmeli.

“İcra ve iflas dairelerince borçludan fazla para tahsil edilerek alacaklıya verildiği veya bir tarafa yanlışlıkla para ödendiği sonradan tespit edilirse, ödenen para ayrıca hükme gerek kalmaksızın o kişiden geri alınır.”

“İİK 361 uygulanabilmesi için icra dairesince borçludan fazla para tahsil edilmiş olması veya yanlışlıkla ödeme yapılmış olması gerekir. Haczin sonradan kaldırılmış olması önceden yapılmış kesintileri hükümsüz kılmaz. Usulsüz tebligat nedeniyle takibin durması ve hacizlerin kaldırılması İİK 361 koşullarının oluşması için yeterli olmayıp, borçlunun **genel mahkemede istirdat davası** açması gerekir.” **2014/27957 E.**

2- 30. md. çok müphem, mevcut uygulama kamu düzeni adı altında bir kısım ilkeler oluşturmuş iken, yeni bir kavram olan kamu yararı nasıl belirlenecek? Kanunda HMK 24 ve devamındaki ilkelere benzer kurallar getirilecek ise bunun daha net, daha sistematik olması gerekir.

“Kamu yararına konulmuş hükümler ile takibin tarafı olmayan kişilerin yararını korumak için konulmuş emredici hükümlere aykırı işlemler **hükümsüzdür**.”

Mahkeme, usulü dairesinde kendisine intikal eden işlerde hükümsüzlüğü her zaman tespit edebilir ve gerekli kararı verir.”

3- 33. madde - eski 363'den farklı olarak istinaf edilemeyecek kararların kapsamını daraltmış **aşkın haciz şikayeti**, icra müdürlüğüne hesaplanan **vekalet ücreti, yediemin ücreti**, süresinde satış istenmemesi halinde **satışın düşmesi** kararları için kanun yolu açılmıştır. Özellikle aşkın haciz şikayetleri yönünden, kararların kesin olmaması süreci uzatacak hemen hemen haciz işlemlerinin çoğu aşkın haciz şikayetiyle mahkeme – istinaf – Yargıtay üçgeninde dolaşacaktır.

Bu nedenle 33. Maddenin en azından mevcut 363. Md. ile aynı olması gerekir.

“(1) *İcra hukuk mahkemesinin kanunda kesin olarak verileceği belirtilen kararları ile aşağıdaki hususlara ilişkin kararları hakkında istinaf yoluna başvurulamaz:*

- a) 201 inci maddeye göre haczin bildirilme biçimi.
- b) Yedieminin değiştirilmesi ve hacizli taşınır malların muhafaza şekli.
- c) İhaleye katılabilmek için teminat yatırılması ve teminatın miktarı.
- ç) Satışın durdurulması talebinin reddi.
- d) Satış ilanının iptali.
- e) 55 inci maddeye göre icranın ertelenmesi.
- f) Kıymet takdirine şikâyet hakkında verilen kararlar.
- g) Mükellefiyetler listesine yönelik şikâyetler.
- ğ) 211 inci maddenin uygulanması.
- h) 458 inci maddenin uygulanma biçimi.”

4- 35/2. md.’de istinaf yoluna başvuru, satıştan başka işlemleri durdurmaz. **“Ancak istinaf başvurusu süresinde olmayan bir şikayete veya kesin karara ilişkin olursa satış işlemlerini durdurmaz.”** ibaresi eklenmeli, aksi takdirde bu hüküm suistimal ediliyor. (Eski 365. Madde)

- 4. fıkra konuyu tam olarak çözmiyor.

- 35/3 md.’deki %15 oranı çok az, oran yükseltilmeli.

*“Temyiz yoluna başvuru satışı durdurmaz. Ancak **temyiz yoluna başvuran, temyiz süresi** içinde icra ve iflas dairesine takip konusu alacağın **yüzde onbeşi** oranında nakit yatırdığı veya banka teminat mektubunu teslim ettiği takdirde icra ve iflas dairesince satış durdurulur. Yargıtayca kararın onanması hâlinde, alacaklının talebi üzerine, başkaca işleme veya hükme gerek kalmaksızın teminata konu olan para veya teminat mektubu bedeli alacaklıya tazminat olarak ödenir. İlam alacaklısının teminat üzerinde rüçhan hakkı vardır.”*

5- 44. md.’deki icra müdürü tebligat usulsüzlüğünü resen gösterir hükmü çıkartılmalı.

Tebligat usulsüzlüğünün tespiti bir yargılama faaliyeti olup, İcra müdürünün değerlendirmesi mümkün değildir. İcra müdürü ancak maddi hata şeklindeki usulsüzlükleri görebilir, bu konuda bir yetki mümkün ancak diğer hususlarda hem doğru sonuca gitme zorluğu hem de keyfilığe yol açmamak bakımından icra müdürlerine bu yetkinin verilmemesi gerekir. Aşağıdaki emsal onama kararı hatalı memur işleminin takibine göre sürüncemede bıraktığını göstermektedir.

*“İcra ve iflas dairelerince yapılacak tebliğler Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır. İcra ve iflas müdürleri yapılan tebligatların usulüne uygun olup olmadığını **resen gösterir.**”*

2025/4293 E. (Onama)

Takip tarihi 10.03.2022

BAM Şikayet Kabul Tarihi: 25.03.2025

Yargıtay Karar Tarihi: 20.10.2025

Müdürlük Kararı: Tahliyesi istenen adres ile tebligat adresinin farklı olması nedeniyle tahliye talebinin reddi.

BAM: Tahliyesi istenen adres ile tebligat adresinin aynı olduğu dükkan olması sebebiyle numarataj farklılığı olduğundan şikayetin kabulüne, memur işleminin iptaline.

6- 55/2 md. birinci cümledeki “icra müdürü erteleme kararı verir” hükmü sakıncalı “mahkeme” olması gerekir.

*“Birinci fıkrada belirtilen hâllerde icra ve iflas dairesine yapılan talep üzerine takip durur. **Birinci***

fıkranın (a) ve (b) bentlerindeki hâllerde icra ve iflas müdürü ilgili kanun yolu incelemesinin sonuçlanmasına kadar takibin ertelenmesine karar verir. Birinci fıkranın (c) bendindeki hâllerde ise müdür, icranın ertelenmesi hakkında karar verilmek üzere dosyayı derhâl icra hukuk mahkemesine tevdi eder. Mahkemenin kararına kadar takibe devam edilmez. Mahkeme, birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen hâllerden birinin gerçekleştiğini tespit ederse ilgili kanun yolu incelemesinin sonuçlanmasına kadar takibin ertelenmesine karar verir.

Karar derhâl daireye bildirilir.”

7- 66/2. md. ilama dayalı takipte icra emri tebliğinden sonraki ödemede **vekalet ücreti, takip gideri, tahsil harcıyla** ilgili yeni düzenlemeler mevcuttur.

27/son'da mevcut uygulamada olduğu gibi şikâyetin duruşmasız incelenmesinde **vekalet ücreti** hükmedilmesi gerekir.

*“Borçlu, icra emrinin tebliğinden itibaren süresi içinde ferileriyle birlikte borcunun tamamını öderse, kendisinden sadece **maktu vekâlet ücreti** tahsil edilir; **takip giderleri** ile **tahsil harcını ödemekten muaf** tutulur. Şu kadar ki, kanunlarda ilam niteliğinde olduğu belirtilen belgelere dayalı takiplerde bu fıkra hükmü uygulanmaz.”*

*“27/son - Şikâyetin dosya üzerinden incelendiği hâllerde **vekâlet ücretine hükmedilmez.**”*

8- 70. md. **“Taşınır teslimi”** özellikle araç teslimi olarak daha ayrıntılı düzenlenmelidir. Taslakta mevcut kanundaki uygulama yaklaşık olarak korunmuştur. Buna karşılık uygulama alanı çok sınırlı olan **“bir işin yapılması ve yapılmaması hakkında ilamların icrası”** 3 madde de (76-77-78) çok ayrıntılı düzenlenmiştir.

Esasen tüketici mahkemelerinin kararlarına dayalı araç teslimi hususunun daha ayrıntılı düzenlenmesi gerekirdi.

“(1)Taşınırlar hakkındaki ilamların yerine getirilmesine ilişkin icra emrinde, 57 nci maddede yazılanlar ile aşağıdaki hususlar yer alır:

- a) İcra emrinin tebliğinden itibaren iki hafta içinde taşınırın teslim edilmesi.*
- b) Borçlu, icra emrinin gereğini yerine getirmez veya eksik şekilde yerine getirirse, hükmolunan taşınır veya mislinin, borçlunun elinde bulunması hâlinde zorla alınarak alacaklıya verileceği;taşınır*

veya mislinin borçlunun elinde bulunmaması hâlinde, hüküm sonucunda belirtilmişse ilamda yazılı değerinin; hüküm sonucunda belirtilmemişse icra ve iflas dairesi tarafından tespit edilecek değerinin ayrıca icra emri tebliğine gerek kalmaksızın haciz yolu ile tahsil olunacağı.

(2) Borçlu, icra emrinin gereğini yerine getirmez veya eksik şekilde yerine getirirse ve hükmolunan taşınır veya misli borçlunun yedinde bulunursa elinden zorla alınıp alacaklıya verilir.

(3) Taşınırın veya mislinin borçlunun elinde bulunmaması ve değerinin de ilamda belirtilmemiş olması hâlinde icra ve iflas dairesince bilirkişi atanır. **Bilirkişi tarafından incelemenin yapıldığı tarih itibarıyla belirlenen rayiç değer** esas alınarak düzenlenecek rapora göre taşınır malın değeri tespit edilir. Tespit edilen değere karşı şikâyet yoluna başvurulabilir.”

9- 86/2. md. yetki itirazının açıkça yapılması istenmişken borca itirazda tam tersi bir düzenleme ile taslak kendi içinde çelişmiştir.

“(2)**Yetki itirazı** esas hakkındaki itirazla birlikte ve **açıkça yapılır.**”

10- 89/2. Maddede dosyada mevcut ödeme emri ile borçluya gönderilen arasında fark bulunursa borçludaki geçerli olur şeklindeki eski (60. Md.) hüküm korunmuştur. Fıkranın Uyarı dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi. **Örneğin nüshalar arasında farklılık bulunması halinde takipte Uyarı’da kayıtlı olan nüsha esas alınır.** Ancak itiraz ve şikâyet süreleri yönünden borçluya tebliğ edilen nüsha üzerinden değerlendirme yapılır şeklinde bir düzenleme olması gerekir.

“(2) Ödeme emri borçlu sayısından bir fazla nüsha olarak düzenlenir. Bir nüshası borçluya gönderilir, diğeri icra dosyasına konulur. Nüshalar arasında fark bulunduğu takdirde **borçludaki nüsha geçerli sayılır.**”

11- 95/2 md. kısmi itiraz uygulamasının tam tersi, borçlunun usulsüz itirazı veya itiraz edememesi alacaklı aleyhine sonuç doğurmamalıdır. Bu nedenle bu fıkra maddeden çıkarılmalıdır.

“**Asıl alacağın veya faizin ya da diğer ferilerin bir kısmına itiraz eden borçlu, itiraz ettiği kısmın tür veya miktar ya da oranını açıkça göstermezse, asıl borcun veya ferilerin tamamına itiraz etmiş sayılır.**”

12- Menfi tespit ile ilgili taslaktaki hüküm uygulamada taşıma imza, taşıma yazı diye tabir edilen başka amaçla atılan imzaların kambiyo senedine dönüştürülmesinden kaynaklanan

sorunları gidermekte ancak her sahtelik iddiasında takibin teminatsız durması suistimale yol açacağından 98/3 md. “..... sahteliğin ileri sürülmesi halinde, mahkeme; sahteliğe ilişkin kamu davası açılmışsa teminatsız, ceza soruşturması devam ediyorsa uygun teminatla....” tedbir kararı verir şeklinde olmalı. (Eski 72)

“İcra takibinden sonra açılan menfi tespit davasında, icra takibinin dayanağı olan **belgenin sahteliğinin ileri sürülmesi hâlinde** mahkeme, teminatlı veya teminatsız olarak icra takibinin durdurulması ve kesin olarak veya ihtiyaten haczedilen malların muhafaza altına alınmaması, muhafaza altına alınan malların iadesi veya satışın durdurulması yahut icra ve iflas dairesinin banka hesabına ödenen paranın alacaklıya verilmemesi hakkında ihtiyati tedbir kararı verebilir.”

13- 104/1 - Taslakta ödeme süreleri hafta olarak düzenmiş iken burada 7 gün denilmiştir. Bu sürenin de **hafta olarak düzenlenmesi gerekir.**

“(1) Takip talebinin sisteme kaydedilmesinden sonra sistem tarafından ödeme emri düzenlenir. Ödeme emrinde, takip talebindeki bilgiler yanında aşağıdaki hususlar yer alır:

a) Toplam borç miktarı ile takip harç ve giderlerinin, tebliğden itibaren **yedi gün** içinde alacaklının veya vekilinin Merkezî Takip Sistemi ile ilişkilendirilmiş hesap numarasına ödenmesi gerektiği.”

14- 118/2-c md. ipotekli taşınmaz aile konutu ise eşin adının yazılmasının gerekli olmadığını değerlendiriyoruz.

“Takip talebinde aşağıdaki hususlar bulunur ve takip talebine aşağıdaki belgeler eklenir:...

c) İpotekli taşınmaz **aile konutu ise eşin adı, soyadı, biliniyorsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası...**”

15- Kanundaki sürelerin mümkün olduğu ölçüde yeknesak olması gerekir. Bu anlamda; 120. md. (ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip örnek 6) 2 ay **ödeme süresi**

115/3-b (taşınır rehninin paraya çevrilmesi örnek 8) **ödeme süresi** 2 hafta

123/3-b (ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takip örnek 9) **ödeme süresi** 2 ay

Uygulama kolaylığı açısından **bu sürelerin eşit olması** daha uygun olur.

16- 121/6 md. teminat %10, 35/3 md. %15, ikisi de aynı olmalı hatta oran daha yüksek olmalıdır.

“(6) İcra hukuk mahkemesinin takibin iptali ve icranın geri bırakılması talebinin reddine ilişkin kararına karşı **istinaf yoluna başvurulması** hâlinde teminat olarak takip konusu alacağın **yüzde onu** oranında nakit veya teminat mektubu gösterilirse, **icra hukuk mahkemesi satışı durdurur.** İcranın geri bırakılması veya iptali talebinin bölge adliye mahkemesi tarafından reddi hâlinde, buna ilişkin

kararın kesinleşmesi üzerine bu teminat, ayrıca hükme gerek kalmaksızın alacaklıya tazminat olarak ödenir.”

“(3) **Temyiz yoluna başvuru** satışı durdurmaz. Ancak temyiz yoluna başvuran, temyiz süresi içinde icra ve iflas dairesine takip konusu alacağın **yüzde onbeşi** oranında nakit yatırdığı veya banka teminat mektubunu teslim ettiği takdirde icra ve iflas dairesince **satış durdurulur**. Yargıtayca kararın onanması hâlinde, alacaklının talebi üzerine, başkaca işleme veya hükme gerek kalmaksızın teminata konu olan para veya teminat mektubu bedeli alacaklıya tazminat olarak ödenir. İlam alacaklısının teminat üzerinde rüçhan hakkı vardır.”

17- 127. md. ipotekli aile konutunda eş zorunlu takip arkadaşı olarak getirilmiş ancak gerek taraf teşkili sağlamanın zorluğu, gerekse takipteki durumu açıkça belirtilmediğinden uygulamada sorun teşkil edeceği, bu nedenle taslakta yer almaması gerektiği düşüncesindeyiz.

“Takibin ... aile konutu olması hâlinde borçlu ve **eşine karşı**; üçüncü kişiye ait bir aile konutu olması hâlinde ise borçlu, üçüncü kişi ve üçüncü kişinin **eşine karşı** birlikte yapılması **zorunludur**.”

18- 138/1. md. yazılı kira sözleşmesi olması halinde ilamsız takip mümkün.

“Kira bedelinin ödenmemesi nedeniyle ilamsız icra yoluna, **ancak yazılı bir kira sözleşmesi mevcut ise** başvurulabilir...”

19- 139/3. md. d bendi, 30-60 gün ayrımı kaldırılıp, hepsi 30 gün olsun uygulamada sıkıntı oluyor. Dolayısıyla süre tamamında (adi kira - hasılat kirası – diğer kiralar) 30 gün olsun.

“TBK'nun 315 ve 362 nci maddelerine göre konut ve çatılı iş yeri kiralarında **otuz gün**, ürün kiralarında **altmış gün**, diğer kiralarda ise **on gün** içinde kira bedeli ve sözleşmeyle üstlenilen yan giderlerin ödeme emrinde yazılı olan banka hesabına ödenmesi gerektiği.”

20- 150/2 - Taslakta kira alacağına dayalı takiplerin yazılı kira sözleşmesiyle başlatılabileceği öngörülmüşken 150/2'de üçüncü kişinin sözlü beyanıyla icra müdürüne tahliyeyi erteleme yetkisi verilmesi menfaatler dengesine aykırı olup, burada da yazılı bir belge olmalıdır.

“(2) Taşınmazda bulunan üçüncü kişi resmî bir belge gösterememekle beraber sözleşme tarihinden önceki bir zamandan beri orayı işgal etmekte bulunduğunu veya taşınmazı kiraya verenden **kiraladığını beyan eder** ve bu beyanı icra ve iflas müdürü tarafından mahallinde yapılacak bir araştırma ile doğrulanırsa, **icra ve iflas müdürü tahliyeyi erteler** ve üç gün içinde durumu icra hukuk mahkemesine bildirir.”

21- 154/3 md.'de ve 191, 192 de kripto varlık tanımı yeterli mi? (HMK'daki belge tanımı gibi olsun)

*“Mal beyanında; öncelikle para ve doğrudan paraya çevrilebilir olanlardan başlamak ve çekişmeli, üzerinde sınırlı aynı hak veya haciz bulunan mallar en sona bırakılmak kaydıyla, takip konusu borca yetecek miktarda mal, hak ve alacaklar belirtilir. Borçlu, mal beyanında **6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun3 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki tanıma giren kripto varlıklarını da beyan eder.”***

HMK 199. Madde *“Uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara **benzer** bilgi taşıyıcıları bu Kanuna göre **belgedir.**”*

22- 157/4. md. konutta haczi düzenlemiştir. Uygulamada hem pratik sonuçları hem de farklı uygulamalara yol açmaktadır. Bu nedenle taslaktaki **ancak dan itibaren kanundan çıkarılsın.**

*“**Borçlunun konutunda haciz yapılması ancak bütün diğer mal, hak ve alacaklarının haczi sonucunda alacağın tam olarak karşılanmaması hâlinde ve 82 nci maddeki sınırlama dahilinde mümkündür.***

Ancak borçlunun konutunda haczi kabil mal olduğu alacaklı tarafından yaklaşık olarak ispatlanırsa, doğrudan doğruya konutta haciz yapılabilir. Her iki durumda da konutta haciz talebi icra ve iflas dairesine yapılır ve takip dosyası haciz talebi hakkında karar verilmek üzere, kendi görüşüyle birlikte icra ve iflas dairesi tarafından derhâl icra hukuk mahkemesine tevdi edilir. İcra hukuk mahkemesi icra dosyasının kendisine tevdi edildiği tarihten itibaren en geç üç gün içinde, dosya üzerinde yapacağı inceleme sonunda, icra ve iflas dairesinin haciz işlemi yapmak için borçlunun konutuna girmesine kesin olarak karar verir.”

23- 158/2 md. çok soyut, icra müdürü haczin kefilliğe neden olur, icra müdürü “haczin mümkün olup olmadığını, eski tabirle malın haczinin kabil olup olmadığını” değerlendirir. Bu nedenle haczin gerekip gerekmediği ibaresi taslaktan çıkarılmalıdır.

*“İcra ve iflas dairesi, haczi talep edilen mal veya hakların **haczinin gerekip gerekmediğini** değerlendirir ve haciz talebinin kabulüne veya reddine karar verir.”*

24- 158/5 md. Pratikte uygulanırlığı yok, alacak miktarını karşılandığını icra müdürü nasıl tespit edecek?

Uygulamada borçluların mağduriyetine yol açan aşkın hacizle ilgili icra müdürüne görev yüklemek yerine, aşkın haciz şikayetinin mahkemece bir hafta içerisinde değerlendirilip, karar bağlanır şeklinde icra mahkemelerine görev verilerek çözülmesi gerekir.

*“İcra ve iflas dairesi faiz ve giderler dahil olmak üzere alacak miktarından fazlası için haciz yapamaz. Aynı alacak için **aşkın hacze** sebebiyet verecek şekilde birden fazla mal veya hak haczedilemez.”*

25- 161. md. Haczedilemeyen mal, hak ve alacaklar

*“(1) Aşağıda belirtilen **mal, hak ve alacaklar haczedilemez:***

a) Devlet malları.

c) Yapay organlar, tekerlekli sandalye, işitme cihazı veya protez gibi bedensel engel veya **önemli hastalıklar** nedeniyle kullanılan eşya, araç veya gereçler.

ç) Ekonomik faaliyeti, sermayesinden çok **bedenî veya fikrî çalışmasına** ya da **diğer kişisel özelliklerine** dayanan borçlunun, mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya.

e) Borçlunun ve ailesinin, haczi izleyen **üç aylık süre için** gerekli yiyecek ve yakacakları.

h) Malullere, yetimlere, dullara, şehit yakınlarına, gazilere ve terör mağdurlarına bu nedenle verilen maaş ve tazminat ile yapılan her türlü ödemeler; **Silahlı Kuvvetlerde hava ve denizaltı mensuplarına verilen uçuş ve dalış tazminat ve ikramiyeleri,**

j) **İlama dayanan her türlü nafaka.**

j) Borçlunun **hâline münasip evi.**

(3) Birinci fıkranın (ç), (f) ve (k) bentlerinde sayılan malların değerinin fazla olması durumunda, satış bedelinin uygun bir kısmı, ihtiyacını karşılayabilmesi amacıyla borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılır. **İhale kesinleşinceye kadar mal borçludan alınamaz.**

(4) Birinci fıkranın (k) bendindeki evin aile konutu olması hâlinde, **borçlunun eşi de hâline münasip ev şikâyetinde bulunabilir.**

(6) **Özel kanunlarında haczedilemeyeceği belirtilen mal, hak ve alacaklar hakkındaki hükümler saklıdır.”**

Mevcut 82. madde genel anlamda korunmuştur.

Haczedilmezlik konusunun günün koşullarına göre yeniden düzenlenmesi, özellikle devlet mallarının haczi gibi konularda alacaklıyı koruyucu hükümler getirilmesi gerekir.

1-c **önemli hastalığı** kim belirleyecek?

1-ç eski hükmün aynısı, günümüz koşullarına göre yeniden ele alınmalıydı. Ör: eczane, doktor ve dış hekimi muayenehanesi, diyetisyen, psikolog, spor salonu, pilates salonu vb... yerleri de kapsayan açık net bir düzenleme yapılması gerekir. “... TL değerindeki hamur yoğurma makinesi ve kazanının sermaye ağırlıklı olduğu nedeniyle borçlunun fırıncı mesleğini yürütmesi için zorunlu alet ve edevattan kabul edilemeyeceği...” (2007/12120 e.)

“... Elektrikli kıyma makinesi, sanayi tipi et muhafaza dolabı, elektronik terazi ve elektrikli et sergileme tezgahı sermaye ağırlıklı olup, mesleğini icrası için “maddede zorunlu olduğu öngörülen niteliği” taşımadıkları...” (2006/23485 e.) 1-f Son cümle ile g bendi aynı, g ye gerek yok.

1-h **Hava ve denizaltı mensuplarının** uçuş – dalış tazminatları hükümden çıkarılsın.

1-j **İlama dayalı nafaka** diyor. Buradan tedbir nafakasının haczedilebileceği anlamı çıkmaz mı?

26- 162 md’nin uygulama imkanı yok, eski hüküm en fazla ¼ (işçi-memur) olarak düzenlenmeli.

“(1) Maaş, ödenek, her ne ad altında olursa olsun ücret ve gelir, intifa hakları ve hasılatı, mahkemece hükmedilmeyen nafakalar, özel **emekli sandıkları** veya **sigortalar** tarafından ödenen emekli maaşları borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra ve iflas müdürünce gerekli olarak takdir edilen miktar indirildikten sonra ve her hâlde haczolunacak miktar aşağıda belirtilen oranlardan az olmamak kaydıyla haczedilebilir.

a) Geliri net asgari ücret kadar olanlar için gelirinin onda biri; borçlunun muvafakati ile dahi asgari ücretin bu oranın üstünde kalan kısmı haczedilemez, haciz vuku bulmuş ve ödeme yapılmışsa şikâyet tarihinden önceki ödemeler geri istenemez.

b) Geliri net asgari ücretin iki katına kadar olanlar için gelirinin onda ikisi.

c) Geliri net asgari ücretin üç katına kadar olanlar için gelirinin onda üçü.

ç) Geliri net asgari ücretin beş katına kadar olanlar için gelirinin onda dördü.

d) Geliri net asgari ücretin yedi katına kadar olanlar için gelirinin onda beşi.

e) Geliri net asgari ücretin dokuz katı ve fazla olanlar için gelirinin onda altısı.

(2) **Birinci fıkrada belirtilen hak ve alacaklar üzerinde** birden fazla haciz varsa, bu hacizler sıraya konur. Sırada önde olan haczin kesintisi bitmedikçe sonraki haciz için kesintiye geçilemez.

(3) Bu madde uyarınca asgari ücrete göre haczedilecek miktarlar, Adalet Bakanlığı tarafından hesaplanarak icra ve iflas dairelerine duyurulur.

(4) Haczin devamı sırasında, haczedilebilen miktara ilişkin koşulların değişmesi hâlinde, haciz, bu yeni duruma uygun hâle getirilir.”

27- 171/2 md. “İtirazda bulunmayan itiraz etmiş sayılır” hükmü Türkçesi zayıf ? Mevcut 89. Md. uygulamada sonuca götürmüyor. Ancak taslaqtaki hüküm pratik bir yarar sağlamıyor. Bu nedenle somut ve dar kapsamlı olarak yeniden düzenlenmelidir.

*“Üçüncü kişi, haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde haciz ihbarnamesine icra ve iflas dairesi nezdinde itiraz edebilir; haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren **iki hafta içinde itirazda bulunmayan üçüncü kişi itiraz etmiş sayılır.**”*

28- 172. md. Müstakbel alacakların haciz ihbarnamesiyle haczine ilişkin yeni hükümler içermektedir.

29- 172/2 md. yazımı daha düzgün.

*“Üçüncü kişi, haciz ihbarnamesinin tebliğinden itibaren iki hafta içinde bu ihbarnameye karşı icra ve iflas dairesi nezdinde itiraz edebilir. Haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren **iki hafta içinde cevap vermeyen üçüncü kişi, ihbarnameye itiraz etmiş sayılır.**”*

30- 178. md. (kıymet takdirine itiraz) 3. ve 4. fıkraya ile 221. Md. (mükellefiyetlerde kıymet takdiri) 3. ve 4. fıkrada yetki - görev ayrı ayrı düzenlenmiş, oysa 25/3’de (şikâyet) aynı fıkrada, keza ihalenin iptalinde aynı fıkrada düzenlenmiş, **tek fıkraya olmalı.**

*“(3) Kıymet takdirine ilişkin şikâyet **yetkisiz icra hukuk mahkemesine** yapılırsa...”*

*“(4) Kıymet takdirine ilişkin şikâyet **görevsiz mahkemeye** yapılırsa...”*

*“221/3 Md. Kıymet takdirine ilişkin şikâyet **görevsiz mahkemeye** yapılırsa...”*

*“221/4 Md. Kıymet takdirine ilişkin şikâyet **yetkisiz icra hukuk mahkemesine** yapılırsa...”*

*“25/3 Md. Şikâyet **görevsiz veya yetkisiz mahkemeye** yapılırsa...”*

*“25/1 Md. İhalenin iptaline ilişkin şikâyet **görevsiz veya yetkisiz mahkemeye** yapılırsa...”*

31- 178/2 md. yoruma açık bir düzenleme, kıymet takdirine itiraz icra müdürlüğünce belirlenen değer düşük / yüksek olduğuna ilişkin şikâyet olup, mahkeme, müdürlükçe belirlenen değer yerinde olup – olmadığını inceleyeceğinden madde: **“mahçuz malın müdürlükçe değerinin belirlendiği tarihte dikkate alınmak suretiyle yapılmalıdır”** şeklinde olması gerektiği kanaatindeyiz.

*“Kıymet takdiri, **keşif tarihindeki değer** dikkate alınmak suretiyle yapılır.”*

32- 179/2. md.’deki ekonomik kriz halleri ibaresi “ekonomik koşullar nedeniyle fiyatların ani değişmesi olabilir” ekonomik kriz daha siyasi ve teknik bir tabir.

“Doğal afetler, imar durumundaki değişiklikler veya ekonomik kriz hâllerinde ya da mevcut kıymet takdirlerinde önemli değişiklikler meydana getiren benzer hâllerde, bir yıllık süre geçmese dahi yeniden kıymet takdiri istenebilir.”

33- 217/1 md. ikinci cümle **“satış kararı verilirken işletmenin devamlılığı ve ekonomiye olan katkısı gözetilir”** hükmü uygulaması zor, icra müdürünün yorumlayamayacağı bir husus olup, maddeden çıkarılması gerekir. Ayrıca son cümle **ayrı ayrı satılır** diyor oysa satılabilir şeklinde olmalıydı. (Eski 128/son)

34- 217/2 md. gereksiz.

*“(1) Ticari ve ekonomik bütünlük arz eden ya da bir bütün hâlinde satıldığı takdirde daha yüksek gelir elde edileceği anlaşılan hacizli mal ve haklar ile bu mal ve hakları bünyesinde bulunduran işletmeler bir bütün olarak satılır. **Satış kararı verilirken işletmenin devamlılığı ve ekonomiye olan katkısı gözetilir.** Bir bütün olarak satış gerçekleşmezse mal ve haklar ayrı ayrı satılır.*

*(2) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacak **yönetmelikle** düzenlenir.”*

35- 227. md. Gazete ile ilan tekrar eski usule dönülmüş ya tamamen kalsın yahut daha net ifadeler olsun.

“İcra ve iflas dairesi, ilanın şeklini ve gazeteyle yapılıp yapılmayacağını, ilgililerin menfaatlerine en uygun olanı dikkate alarak tespit eder.”

36- 232/2’de satış ilanı vekile tebliğ ile düzenlenmiş ancak vekile tebliğ yönünden vekaletname ibrazı zorunlu kılınmıştır. Oysa icra dosyasına vekaletname sunulmadan icra mahkemesine itiraz veya şikayette bulunmak yoluyla takipten haberdar olan, borçlu adına icra takibinde yer alan ancak dosyada vekaletnamesi olmayan avukata satış ilanı tebliği gerekir. Bu nedenle taslağa ibrazından sonra “veya dosya kapsamından ilgilinin vekille temsil edildiğinin anlaşılması gerekir” cümlesi eklenmeli.

*“Satış ilanınin vekile tebliği için **vekâletnamenin** satış ilanınin tebliğe çıkartılmasından önce **icra dosyasına ibrazı zorunludur.** Vekâletname satış ilanınin tebliğe çıkartılmasından sonra ibraz edilmişse, vekile ayrıca tebligat yapılmaz.”*

37- 233/4. md. – Beş bin olsun.

“Teklifler arasındaki fark, satışa çıkarılan malın tahmin edilen kıymetinin binde beşinden ve her hâlde bin Türk lirasından az olamaz.”

38- 256. md. eski 134. Md.nin harç ve teminatla ilgili aynı hükümleri içeriyor, uygulamadaki sorunu çözmüyor. Mutlaka mevcut sorunları giderecek şekilde ele alınmalı, HMK 114 – 115 benzeri bir yol izlenmelidir.

39- 443. md. “iptal davasına konu olabilecek tasarrufların sorgulanması...” gereksiz vekil kendisi sorgulasın. Eğer bir sorun varsa 47. Md. kapsamı genişletilsin. Vekil UYAP’tan sorgulama yapabilsin. Zira 443. Madde’de UYAP üzerinden sorgulama talep edebilir demektedir.

*“Takibi kesinleşmiş olan alacaklı, talep tarihinden geriye doğru beş yıl içinde borçlunun yaptığı ve iptal davasına konu olabilecek tasarrufların **UYAP üzerinden sorgulanmasını** talep edebilir. Talep, icra ve iflas dairesi tarafından en geç bir hafta içinde yerine getirilir. Sorgulama sonunda edinilen bilgiler hukuka aykırı olarak paylaşamaz.”*

40- 444/2 md. tasarrufun iptali davalarında önemli bir düzenleme getiriyor, mevcut uygulamanın aksine (karar kesinleşinceye kadar yargılamanın her aşamasında aciz belgesi sunulabilir.)

“Davacının, ön incelemenin yapılacağı duruşma tarihinin tebliğinden itibaren iki haftalık kesin süre içinde geçici veya kesin aciz belgesini ya da kesin aciz belgesi niteliğinde olan haciz tutanağını mahkemeye sunması gerekir. Aksi hâlde, ön inceleme duruşmasında davanın dava şartı yokluğundan reddine karar verilir. Ön inceleme için çıkarılacak duruşma davetiyesinde bu hususlar yer alır.”

2025/5579 e. tasarrufun iptali dosyası

Takip tarihi: 2018

Dava tarihi:17.08.2022

Geçici aciz vesikası 24.03.2025 (haciz tutanağı)

Bozma: “İstinaftan sonra aciz vesikası sunuldu, işin esasını incele...”

(3) D) TASLAKTA YER ALAN OLUMLU DÜZENLEMELERE BİRKAÇ ÖRNEK

1 - 53. md. yeni hükümleri içeriyor, olumlu.

İlamların icrası

“(1) Aşağıdaki hâllerde ilamlar icraya konulabilir:

a) Verildiği anda kesin olan veya kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşen ilk derece mahkemesi ilamları.

b) İstinaf başvurusu bölge adliye mahkemesince reddedilen ilk derece mahkemesi ilamları.

c) Bölge adliye mahkemesi ilamları.

c) Yargıtay tarafından ilk derece mahkemesi sıfatıyla verilen ilamlar.

(2) Her türlü nafaka alacağı, bedensel zarar ve destekten yoksun kalma alacakları, işçinin iş ilişkisinden doğan alacakları ile bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bir geminin tahliye ve teslimi hakkındaki ilk derece mahkemesi ilamları, kanun yolu açık olsa dahi icraya konulabilir.

(3) Kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili aynı haklara ilişkin ilamlar kesinleşmedikçe icraya konulamaz.

(4) Türk Medeni Kanununun 169 uncu maddesi gereği verilen geçici önlem kararları ile Türk Borçlar Kanununun 76 ncı maddesi çerçevesinde verilen geçici ödeme kararları da ilamların icrası hakkındaki hükümler uyarınca derhâl icra edilebilir.

2- 55/3 md. - yeni hüküm - doğru bir yaklaşım.

İçtihatlarımız bu yönde.

“İcra ve iflas dairesi tarafından hesaplanan takip alacağının tamamı yatırıldığı ve bu miktarın yüzde on beşi oranında nakit veya teminat mektubu verildiği takdirde, mahkeme icranın ertelenmesiyle birlikte hacizlerin de kaldırılmasına karar verir.”

3- 66. md. yeni hüküm.

1. Fıkra Yargıtay uygulamalarına uygun olarak düzenlenmiş.

“Bir ilam ile hükmedilen alacaklar ve ferileri, dürüstlük kuralına aykırı olarak ayrı ayrı takip konusu yapılarak borçlunun durumu ağırlaştırılmaz.”

4- 70/son olumlu.

*“Taşınırın veya mislinin borçlunun elinde bulunamaması ve değerinin de ilamda belirtilmemiş olması hâlinde icra ve iflas dairesince bilirkişi atanır. Bilirkişi tarafından **incelemenin yapıldığı tarih itibarıyla belirlenen rayic değer** esas alınarak düzenlenecek rapora göre taşınır malın değeri tespit edilir. Tespit edilen değere karşı şikâyet yoluna başvurulabilir.”*

5- 79/2 md. ilamsız takibe belge zorunluluğu getirilmesi olumlu.

“Elinde takip konusu para veya teminat alacağı hakkında resmî dairelerin ya da yetkili makamların düzenledikleri yahut onayladıkları bir belge veyahut sözleşmeler dahil, alacağın doğum sebebinin ispata elverişli senet ya da iki tarafı da tacir olan icra takiplerinde itiraz edilmemiş fatura bulunmayan alacaklı ilamsız icra yoluna başvuramaz.”

6- 97/2 md. yeni ve isabetli bir düzenleme.

Adi belgeye dayalı ödemede alacaklıyı da mağdur etmeden pratik bir çözüm bulunmuş.

*“Maddenin ikinci fıkrasına göre ise, alacaklı tarafından imzalandığı iddia edilen ancak **noterlikçe onaylanmamış olan bir belgeye** dayanılarak takibin geri bırakılması veya iptali istenildiği takdirde, mahkeme alacaklıya ihtarlı davetiye gönderecek ve bu davetiyede, belirtilen günde hazır bulunmaz veya hazır bulunup da imzasını açıkça inkâr etmezse **belgedeki imzayı ikrar etmiş sayılacağı**; alacaklı duruşmaya gelip de imzasını açıkça inkâr etmez veya duruşmaya gelmezse borçlunun talebinin kabul edileceği; buna karşılık alacaklının duruşmaya gelip de imzasını açıkça inkâr ettiği hâllerde de borçlunun talebinin reddedileceği ve bu durumda mahkemenin imza incelemesi yapmayacağı belirtilecektir.”*

7- 251/son güzel bir düzenleme zira ihtiyati tedbirin satışa engel olup olmadığı hususu her zaman sıkıntı yaratmaktadır.

*“**Sicile kayıtlı** mal ve hakların **haczinde**, hacizden önce ya da sonra **sicile** işlenen ihtiyati tedbir kararı, bu kararda açıkça belirtilmiş olmadıkça, cebri icra satışına **ve ihaleyle geçen mülkiyetin resmî sicile tesciline** engel olmaz.”*

CEBRİ İCRA KANUNU TASLAĞININ GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Prof. Dr. Hakan PEKCANİTEZ

Cebri İcra Kanunu Taslağı ile ilgili değerlendirmemizde, maddelerine esas bakımından değerlendirilmesi yerine, genel olarak ve daha çok Taslakta mevcut hata, çelişki, gereksiz tekrarlar, hatalı atıflar ile icra ve iflâs hukukumuzda uygun olmayan terminoloji ve ifadeler üzerinde durulmuştur.

- Taslağın İsmi

Taslağın **ismi** “*Cebri İcra Kanunu Taslağı*” olup, bu şekilde kanunlaşırca, Cebri İcra Kanunu(CİK) olacaktır. Kanunun bu şekilde anılmasının isabetli olmayacağı kanısındayım. Zira Taslağın kanunlaşması halinde cebri icra ifadesi, kanunda yer alacak olan diğer kurumları, ezcümle iflâs ve konkordato hükümlerini kapsamayacaktır. Bunun yerine uygulamada da alışılmış olan İcra ve İflâs Kanunu isminin tercih edilmesi daha doğru olacaktır. Bir önceki İcra ve İflâs Kanunu’ndan ayırt etmek için, daha önce Borçlar Kanunu ile Ticaret Kanununda yapıldığı gibi, kanunun başına “Türk” kelimesi ilave edilerek, Türk İcra ve İflâs Kanunu denilmesi tercih edilebilir. Bu düşüncemizi desteklemek üzere son yıllarda yapılan temel kanunların isminin değiştirilmediğini gösterebiliriz. Farklı bir durum Hukuk Muhakemeleri Kanunu için söylenebilir. Yargılama usulüne ilişkin iki önemli kanun olan, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’nun isimleri birbiriyle uyumlu olmadığı için ve de ilk olarak kabul edilen kanun, Ceza Muhakemesi Kanunu ismini aldığı için, iki kanun arasında uyumun sağlanması amacıyla isim olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu tercih edilmiştir.

- Genel Gereğe İlişkin Hatalar

Genel gerekçede ilk göze çarpan, İcra ve İflâs Kanunu’muzun mehzazını teşkil eden “*İsviçre Borç İçin Takip ve İflâs Hakkında Federal Kanun*”, **yanlış tercüme edilerek** “*Para Alacaklarının Tahsili ve İflâs Hakkında Federal Kanun*” olarak anılmıştır. Bu hatalı tercüme genel gerekçede birkaç kez tekrar edilmişse de, daha sonra, özellikle madde gerekçelerinde doğru olarak anılmıştır. Bu hatalı tercümenin düzeltilmesi gerekir.

Taslağın Genel Gereğesinde “*Kısaca, neredeyse bir asra yaklaşan ömrü süresince İcra ve İflâs Kanunumuz yapılan müdahalelerle mehzazdan ciddi şekilde uzaklaşarak, terim yerindeyse “millilemiştir”*” denilmiş ise de, bunun bir ironi biçiminde anlaşılması gerekir. Zira terim yerinde kullanılmamıştır. Nitekim Gereğe’de devamla, takibin tarafları arasında gözetilmesi gereken müdahaleler sonucu “*menfaat dengesinin bozulduğu*”, “*kanunun sistematiğini bozan ve mehzazdan uzaklaştıran ve uzaklaştıkça pek çok ilkenin ihlal edilmesi sonucunu doğuran hükümlerin*” yer aldığı

söylenmiştir. Yine bu tür değişikliklerin “*kanun sisteminin insicamını kaybetmesine*”, “*üst ilkelere yoksun kalmasına yol açtığı*” ayrıca belirtilmiştir. Bu açıklamalar değerlendirildiğinde, kanunun aslında yapılan bu sık değişikliklerden sonra bozulduğu, ilkelerinden uzaklaştığı söylenmektedir. Bu eleştirilerden sonra yapılan düzenlemeler sonunda, İcra ve İflâs Kanunu’nun millileştiğini söyleyerek ironi yapılması genel gerekçeye uygun düşmemiştir.

• **Taslakta Çıkarılması Unutulan Not ve Fıkralar Mevcuttur**

Genel Gerekçede “...*Komisyonun bütün üyelerinin katıldığı çalışmalarda değerlendirildikten sonra ortaya çıkan metin sınırlı sayıda üyenin katıldığı yazım komisyonu tarafından işlenmiş ve nihayet üçüncü aşamada, yalnızca Türkçenin doğru kullanılması bakımından dil yönünden gözden geçirilmiştir*”(s.3) denilmiş ise de, bu gözden geçirmenin titizlikle ya da hiç yapılmadığı görülmektedir. Nitekim Taslağın 88’nci maddesinin “g” bendinde yer alan “**(mevcut 16)**” notu, maddenin hazırlanışı sırasında muhtemelen hatırlanmak üzere yazılmış ve fakat daha sonra metinden çıkarılmayarak unutulmuştur. Yine aynı biçimde parantez içinde “**(madde 16)**” bilimindeki not, Taslağın 57’nci maddesinin “ç” bendinde görülmektedir. Keza bu maddenin “c” bendinden “**(mevcut 36)**” notu çıkarılmamıştır. Taslağın 88’nci maddesinin “g” bendinde “**(mevcut 16)**” ; 158’nci maddenin, 3’üncü fıkrasında “**(bu madde)**” biçimindeki not yine unutulmuştur.

Taslakta bazı maddelerin fıkralarında sonradan düzeltmeler yapılmış ise de, düzeltilen fıkraların eski hali unutulmuş, hem düzeltilen hem de eski metin maddede yer almıştır. Örneğin, 87. maddenin “ç” ve “d” bentleri hemen hemen aynı olup, sadece “d” bendinde, “ç” bendinde yer almayan, itiraz edilmemiş faturanın belge sayılması için “*iki tarafı da tacir olan icra takiplerinde*” ifadesi eklenmiş ve fakat ç bendinin madde metninden çıkarılması unutulmuştur. Aynı tekrar 409. maddenin “b” ve “c” bentlerinde de görülmektedir. Bu maddenin “c” bendine, “b” bendinden farklı olarak, “*3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu gereği ödenecek*” ibaresi eklenmiş, ancak “b” bendinin daha sonra Taslaktan çıkarılması unutulmuştur.

• **Taslakta İfade Bozuklukları Bulunmaktadır**

Türkçe konusunda bazı ifade bozuklukları mevcuttur. Özellikle sosyal medyada en çok yazılmış olan 171 maddenin 2. fıkrasında;

“haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren iki hafta içinde itirazda bulunmayan üçüncü kişi itiraz etmiş sayılır “ gibi bir ifadeye yer verilmiştir. Halbuki bir madde sonra, yani 172. maddede, “*cevap vermeyen üçüncü kişi, ihbarnameye itiraz etmiş sayılır*” biçiminde daha isabetli bir ifade kullanılmıştır.

- **Taslakta Kullanılan Kelimeler İcra ve İflâs Hukukuna Yabancıdır**

Kanun metninde medenî usûl ve icra iflâs hukuku terminolojisinde yer almayıp, daha çok uygulamada hukukçu olmayan kişilerce kullanılan terimler yer almıştır.

Her ne kadar Genel Gerekçede Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile uyumlu bir terminolojinin kullanıldığı söylenmiş olsa da, ifade edilen uyum pek çok kez sağlanamamıştır. Örneğin:

“*Ödeme emri tebliğe gönderilmez*”(örneğin, m.90/4) denirken, “*tebliğ edilmez*” yerine tebliğe göndermek ifadesinin kullanılması isabetli olmamıştır. Taslakta zaman zaman ifade edilen, “*Tebliğ etme*” yerine “*Tebliğat çıkarma*”(örneğin, m.73/3) da kanun metinlerinde yer almayan bir terimdir. “*Duruşma açma*” terimi, maalesef İcra ve İflâs Kanununa son yapılan değişikliklerden biri olan, 7101 sayılı Kanun ile girmiş ise de, duruşma açma usûl hukukunda kullanılan bir terim değildir. Bunun yerine duruşma yapılması daha doğru bir ifadedir.

Medeni usûl hukuku ve icra iflâs hukukunda “*davanın düşmesi*” terimi de kullanılmamaktadır. Bu terim de 6217 sayılı Kanunla İcra ve İflâs Kanununun 354. maddesinde yapılan değişiklikte yer almıştır. Bunun yerine “*dava sona erer*” ya da yerine göre “*dava açılmamış sayılır*” denilmesi isabetli olurdu.

Taslağın 78’nci maddesinin 3’ncü fıkrasında geçen “*icra tazminatının hak düşümüne uğraması*” da alışılmış bir terim değildir.

Taslağın 447 maddesinin 1’nci fıkrasında bazı alacaklılarını diğerlerine göre avantajlı duruma getirmek denirken, kullanılan “*avanta*” sözcüğü de uygun değildir. Bu terim İsviçre Borç İçin Takip ve İcra ve İflâs Hakkında Federal Kanunun 288. maddesinden tercüme edilerek alınmışsa da, tasarrufun iptali davaları bakımından bunun yerine “*kayırmak*” denilmesi daha isabetli olurdu.

Taslağın “*İcra takibi düşer*”(örneğin, m.86/3, 96/8) ya da “*takip düşer, dosyanın esas numarası kapatılır*”(örneğin, m.156/6) denirken, takibin düşmesinden söz edilmesi de doğru bir ifade değildir. Özellikle yönetmelikte yer alması gereken ve dosyanın esas numarası kapatılır gibi bir ifadenin kanun metninde yer alması da doğru olmamıştır.

İcra ve İflâs Kanunumuzda sıra ve sıra cetveli ibaresi kullanılmışken, Taslakta uygulamanın kullandığı ve doğru olmayan “*derece*” terimi kullanılmıştır(Bkz. m.259) Nitekim maddede “*sıra cetvelini düzenler*” yerine “*derece kararı hazırlar*” gibi, mevcut Kanuna ve Taslağa uygun olmayan bir terim

yer almıştır. Halbuki Taslağın 317 ve devamı maddelerinde, mevcut kanundaki gibi “sıra” terimi kullanılmıştır. Bu farklılık da Taslağın genelinde görülen ve pek çok kısmın ayrı ayrı komisyonlar tarafından hazırlanmasından sonra bir araya gelinerek yeknesak bir düzenleme sağlanamamasının sonucu olarak görülmektedir. Üstelik Taslağın 259’ncu maddesinde, 317 maddeye atıf yapılırken “sıra” denilmiş olması fark edilmemiştir.

Madde gerekçelerine bakıldığında, gerekçelerin yeknesak olmayışı, bazı maddelerin adeta şerh biçiminde ve kanun yapma tekniğine uygun olmayan genişlikte uzun yazılmış, bazılarında ise kısa biçimde madde ya da fıkranın tekrarlayıp geçilmiş olması, önemli bir uyumsuzluk göstergesidir. İstihkak davaları ile konkordato hükümlerini düzenleyenler uzun uzun gerekçeye yer vermişken, diğer maddelerde gerekçe daha kısa ve maddenin tekrarı biçimindedir. Bazı madde gerekçelerinde ise, madde metninde yer almayan hususların belirtildiği görülmektedir.

Uygulamada istikrar bulmuş ve hiç tereddüt edilmeyen hususların ayrıca madde olarak düzenlenmiş olması da kanun yapma tekniğine aykırı olmak yanında, gerekli olmayan bir çaba ve madde sayısının artırılmasından başka bir yarar sağlamamaktadır. Buna karşılık uygulamada tereddüt edilebilecek ifadeler zaman zaman yer verilmiştir. Örneğin, mahkeme yargılamama sırasında mevcut durum itibarıyla “*gerekli gördüğü takdirde*” iflâs talebini ilân eder (m.285, 3) denirken, gerekliliğin ne olduğu anlaşılmamaktadır. Madde gerekçesinde de bu konuda bir açıklık bulunmamaktadır. Yine 27’nci maddede, “*Şikâyet başvurusu, niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usulüne göre incelenir*” denirken, buradaki niteliğine uygun düşme ifadesinin uygulamaya fikir verecek nitelikte olmadığı açıktır.

• **Taslakta Ciddi Çelişkiler Mevcuttur**

Taslağın muhtemelen birden fazla kişi ya da alt komisyonlar tarafından ayrı ayrı ele alınarak düzenlenmesine karşılık, daha sonra bir araya gelinerek gözden geçirilememesinin sonucu olsa gerek, birbiriyle uyumsuz ya da çelişkili maddeler mevcuttur. Bunun bir örneği de Taslağın 30’ncu maddesinde “**Hükümsüz İşlemler**” başlığı altında kamu düzenine ilişkin işlemlere karşı süresiz şikâyet düzenlenmişken, birkaç madde öncesinde 24. maddenin gerekçesinde aynen aşağıdaki gibi bir açıklama yapılmıştır:

“Bilimsel ve yargısal içtihatlarda kamu düzenine aykırılık teşkil eden işlemlerin de süresiz şikâyete tabi olduğu kabul edilmektedir. Bu hususun Taslağa ayrıca alınmasına gerek görülmemiştir”.

Halbuki 30 maddenin gerekçesinde;

“Maddeyle, icra takibi işlemlerinin hükümsüzlüğü düzenlenmektedir.

Birinci fıkrayla, Türk hukukunda **bir yenilik olarak(!)**, kamu yararına konulmuş hükümler ile takibin tarafı olmayan kişilerin yararını korumak amacıyla konulmuş emredici hükümlere aykırı işlemlerin hükümsüz olduğu kabul edilmektedir.” denilmiştir.

Taslağın 15. maddesinin gerekçesinde de;

“**..yenilik olarak hükümsüz işlemlere ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir”**

İkinci fıkrayla mahkemenin, usulü dairesinde kendisine intikal eden işlerde hükümsüzlüğü her zaman tespit edebileceği ve gerekli kararı vereceği **hükme bağlanmaktadır”** denilmiştir.

Taslağın 30’ncu maddesinde hükümsüz işlemler için “*kamu yararına konulmuş hükümler ile takibin tarafı olmayan kişilerin yararını korumak amacıyla konulmuş emredici hükümlere aykırılık*” ifadesi, İsviçre Borç İçin Takip ve İflâs Hakkında Federal Kanununun 22. maddesinin madde başlığı ile birlikte aynen tercümesidir. Hukukumuzda ise, uzun yıllardır hem doktrin hem de Yargıtay kararlarıyla, kamu yararı amacıyla konulmuş emredici hükümler veya üçüncü kişilerin yararını korumak amacıyla konulmuş olan emredici hükümlere aykırılık yerine, kamu düzenine aykırı işlemler ibaresi kullanılmaktadır¹. Kamu düzenine aykırılık ifadesi daha doğru olmak yanında, yerleşik bir terimin tercih edilmeyerek, farklı bir terimin kullanılması isabetli değildir. Nitekim taslağın ve hatta bu maddenin gerekçesinde, kamu yararı yerine, kamu düzenine aykırılık terimi kullanılmıştır.

Taslağın 30’ncu maddesinin İsviçre’den tercüme edilerek alınması yanında, madde gerekçesinde; hükümsüz işlemler için bu konuda yıllarca istikrarlı bir şekilde verilmiş Yargıtay kararları mevcut iken, İsviçre Federal Mahkemesinin kararlarından örnekler verilmiş, daha da tuhaf biçimde, bu konuda kaynak olarak, İsviçre’de mevcut İcra ve İflâs Hukukuna ilişkin şerhlere yer verilmiştir. Taslak bu şekilde kanunlaşırca, uygulayacak ve değerlendirecek olan avukat ve hakimlerin hepsinin Almanca bilemeyecekleri düşünüldüğünde, böyle bir açıklama ve atfı yapılması gereksiz ve manâsızdır.

Taslağın 7 maddesinde hukuki sorumluluk başlığı altında icra ve iflâs daireleri görevlilerinin, iflâs idare memurlarının, komiserlerin, proje denetçilerinin, tasfiye memurlarının, cebri icra faaliyetinde görevlendirilen kişilerin ve kolluk görevlilerinin görevlerini yerine getirirken kusurlarından doğan tazminat davaların, “*Para Alacaklarının Tahsili ve İflâs Hakkında Federal Kanun*” “*Para Alacaklarının Tahsili ve İflâs Hakkında Federal Kanun*” Adalet Bakanlığı aleyhine ve işlemin yapıldığı yer asliye

¹“Tarafların, üçüncü kişilerin ve kamu yararını korumak için konulmuş emredici hükümleri ihlâl ederek yapılan işlemler kamu düzenine aykırıdır (Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, İcra ve İflâs Hukuku, 11. Bası, Ankara 2025, s.93)

hukuk mahkemesinde açılacağı düzenlenmiştir. Buna karşılık Taslağın 342. maddesinde iflâs idare memurlarının kasit veya ağır kusurlarından ileri gelen zarardan bizzat sorumlu olduğu düzenlenmiştir. Bu maddeye göre iflâs idare memurları, diğer icra ve iflâs görevlilerinden farklı olarak, her türlü kusurdan değil, sadece kast veya ağır kusurdan sorumlu olacaktır. Halbuki 7. maddede sadece kusurdan dolayı sorumluk ifade edilmiştir. Yine iflâs idare memurları verdikleri zarardan bizzat sorumlu olup, Devletin ilk derecede sorumluluğu yoluna gidilemeyecektir. Görevli mahkeme ise, asliye hukuk değil, iflâs mahkemesi olacaktır. Bunun gibi konkordato komiserleri içinde Taslağın 7 maddesinden farklı olarak, komiserlerin sorumluluğu hakkında iflâs idare memurlarının hukuki ve cezai sorumluluğuna ilişkin 342'nci maddenin uygulanacağı söylenmektedir(Bkz. Taslak m.379, 5). Bu hükme göre de, Taslağın 7. maddesine aykırı olarak, konkordato komiserleri verdikleri zarardan ötürü bizzat sorumlu olacaklar ve kendilerinde karşı asliye hukukta değil, iflâs mahkemesinde tazminat davası dava açılacaktır.

• **Taslakta Yer Alan İç Atıflar Çoğu Zaman Gereksiz Tekrar Biçimindedir**

Örneğin, Taslağın 25. maddesinde şikâyetin görevsiz veya yetkisiz mahkemeye yapılması halinde, mahkemenin hangi süre içinde ve nasıl bir karar vereceği düzenlenmişken, aynı husus 178. maddenin üçüncü fıkrasında tekrar edilmiştir. Aynı tekrar Taslağın 221'nci maddesinin 3. fıkrasında yer almıştır. Taslağın iç atıfları doğru yapılmamıştır. Örneğin, Taslağın 63. maddesinin ikinci fıkrasında, “*Bu husus 57 nci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca icra emrinde borçluya ayrıca ihtar edilir*” denilmiş ise de, bu ihtar için atf 57. maddenin üçüncü fıkrasına değil, ikinci fıkrasına yapılmalıydı. Yine 64. maddenin 4'ncü fıkraya yaptığı atf 3'ncü fıkraya yapılmalıydı.

Taslağın pek çok maddesinde ilgili yönetmeliklerin Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacağı defalarca tekrarlandıktan sonra, yine Taslağın 548'nci maddesinde “*Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili yönetmelikler, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılır*” denilmiştir. Ayrıca tekrar edilenler, Taslağın 12, 46, 47 , 48 , 108, 154, 156, 181, 182, 187, 192, 206, 217, 233, 245, 263, 280, 337, 338, 357, 358, 360, 375, 380, 381, 383, 400'ncü maddeleridir. Taslağın 548'nci maddesinde yönetmeliklerin kimin tarafından çıkarılacağı belirtildiğine göre, her maddede sözü edilen yönetmeliğin Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacağını tekrarlamak gereksizdir.

• **Cebri İcranın İlkeleri Düzenlenememiştir**

Taslağın 1. maddesinin başlığı “**Cebri icrannın ilkeleri**” başlığını taşımaktadır. Bu maddeye göre; “*Borçlu borcunu rızaen öder. Rızaen ödeme yapılmadığı takdirde alacak, Anayasa ve milletlerarası sözleşmelerle teminat altına alınan temel haklara riayet edilerek bu Kanun hükümlerine göre sade bir usulle ve çabuk bir şekilde Devlet gücüyle tahsil edilir.*”

Bu madde Cumhuriyet tarihinin ilk icra ve iflâs hukukuna ilişkin 1929 tarihli Kanunundan aynen alınmıştır. Bu Kanunun yerini 1932 yılında yürürlüğe giren mevcut 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu almış ancak bu madde yeni kanunda yer almamıştır. Zira madde pek çok yanlışı taşımaktadır. Öncelikle borçlunun borcunu rızaen ödemesi yönündeki bir cümlenin Kanunda yer almasının bir anlamı yoktur. İcra ve iflâs hukuku borçlunun borcunu ödememesi ya da ödeyememesi halinde devreye girer. İkinci olarak borç her zaman ödenmez, çünkü para borcu için ödeme terimi doğru olmakla birlikte, para borcu dışındaki borçlar ifa edilir. İcra ve iflâs hukuku sadece para alacaklarının tahsilini amaçlamaz.

Birinci maddenin başlığı «*Cebri İcranın İlkeleri*» olmakla beraber, bu düzenlemede hiçbir ilkedен söz edilmemektedir. Aksine hiç gerekli olmadığı halde, borçlu ödeme yapmazsa, Anayasa ve milletlerarası sözleşmelerle teminat altına alınan temel haklara riayet edilerek Devlet gücüyle alacağın tahsil edileceğinden söz edilmektedir. Bu maddede her ne kadar temel haklardan söz edilmiş ise de, bu temel hakların icra ve iflâs hukukuna özgü olanları belirtilmemiştir. En önemlisi, icra ve iflâs hukukuna özgü herhangi bir ilkedен de söz edilmiş değildir.

Maddede geçen alacağın “*sade bir usulle*” ve “*çabuk bir şekilde*” tahsil edileceği de doğru bir ifade değildir. Her şeyden önce icra ve iflâs hukuku sadece alacağın tahsilini değil, bir şeyin yapılması, yapılmaması, verilmesini de düzenlemektedir.

Buradaki sade bir usulle ifadesi, cebri icranın ilkesi olacaksa, bunun “basit biçiminde” diye ifade edilmesi; çabuk bir şekilde ifadesi de, “makul süre içinde” ya da “takip ekonomisine uygun biçimde” denilerek düzenlenmesi gerekirdi. 1929 yılında o günkü hukuk bilgisi ile sade bir usul ya da çabukluktan söz edilebilirse de, bugün Anayasamız ve milletlerarası sözleşmeler karşısında kazanılan kavramlar ve birikim yerine bu terimler kullanılamaz.

Cebri icra hukukunun ilkeleri olan; tasarruf ilkesi, taraflarca getirilme ilkesi, takibin icra organlarında yürütülmesi ilkesi, takip ekonomisi ilkesi ve diğer ilkelerden özellikle doğruyu söyleme ilkesi, dürüstlük ilkesi gibi ilkeler maddede sayılabılırdı. Temel haklar olarak, hukuk devleti-hak arama özgürlüğü, sosyal devlet ilkesi, adil yargılanma ve hukuki dinlenilme hakkı, eşitlik ilkesi, ölçülülük ilkesi, insan onuru, yaşam hakkı ve kişiliğın korunması, ailenin ve çocukların korunması, konut dokunulmazlığı, mülkiyet hakkı sayılabılırdı. Bunların dışında maddenin ikinci fıkrasında sadece menfaat dengesinden söz etmek yetersizdir.

• **Taslakta İcra ve İflâs Kanununda Yer Almasına Gerek Olmayan Düzenlemeler Bulunmaktadır.**

Bu tür gereksiz düzenlemeler, mevcut İcra ve İflâs Kanunumuzda da yer almaktadır. Bunun bir sebebi, mehzaz kanun olan İsviçre Borç için Takip ve İflâs Hakkında Federal Kanunun, federal kanun olarak, kantonlar için ortak hükümleri düzenlenmek istemesidir. İcra ve İflâs Kanunumuz İsviçre'den tercüme edilerek alınırken, bu hükümler o yıllarda aynen muhafaza edilmiştir. Ancak aradan geçen bir asra yakın bir süre sonunda ve gelecek yıllar için düzenleme yapılırken, İsviçre'nin federal yapısına özgü düzenlemelerin muhafaza edilmesi gereksizdir. Örneğin Taslağın 7. maddesinde icra ve iflâs memurlarının hukuki sorumluluğuna ilişkin düzenleme yapılmış olması gereksizdir. Üstelik Anayasa Mahkemesinin, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 3 maddesini iptal ederken, kararında yer verdiği gerekçeye bakıldığında, idari yargı yoluna ait bir davanın, adli yargıda düzenlenmesinin Anayasaya aykırı olduğu belirtilmiştir². Böyle bir hüküm Anayasa Mahkemesi önüne gittiğinde iptal edilecektir. Taslakta bazı hükümlerin düzenlenmesine de gerek bulunmamaktadır. Örneğin icra ve iflâs dairelerine tevdi edilen paranın ilgili memur tarafından zimmete geçirilmesi halinde 8. maddede düzenleme yapılması gerekli değildir. Bu konuda genel hükümlerin uygulanması yeterli olacaktır. İcra hukuk ve iflâs mahkemesi hakimlerinin yasaklılığı ve reddi hakkındaki 20'nci madde hükmü de aynı biçimde gereksizdir. İcra ve iflâs hakimleri de diğer hakimler gibi Hukuk Muhakemeleri Kanundaki hakimlerin yasaklılığı veya reddi hakkındaki hükümlere tabidir.

Taslağın İkinci Kısım, Birinci Bölüm, Birinci Ayrımda "*İcra Teşkilatı*"na yer verilmiş olması da aynı düşünce ile isabetli değildir. Ülkemiz için İsviçre gibi Federal bir yapı söz konusu olmadığından, bu hükümlerin, mahkemeler teşkilatı kanununda yer alması daha doğru olur.

Taslakta yeni bir mahkeme olarak iflâs mahkemesinin kurulmak istenmesi de kanaatimizce isabetsizdir. İflâs mahkemesinin kuruluşunun Mahkemeler Teşkilatı Kanununun yerine Taslakta yer alması yanında, günümüzdeki özel, uzman mahkemelerin amacına ulaşamadığı düşünüldüğünde, bu düzenlemenin uygun olmadığı kanısındayım. Çünkü adı uzman olan mahkemelerde görev yapan

² Anayasa Mahkemesi idari işlemler ile idari eylemler ile idarenin sorumlu tutulabildiği hallerde maddi veya manevi tazminat taleplerinin asliye hukuk mahkemesinde görüleceğine dair Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 3'ncü maddesindeki düzenlemeyi aşağıdaki gerekçe ile iptal etmiştir (RG tarih 19.05.2012, Sayı 28297). İptal kararının gerekçesine göre; "*Anayasa Mahkemesinin dava konusu kuralla, sadece kişinin vücut bütünlüğüne verilen maddi zararlar ile buna bağlı manevi zararların ve ölüm nedeniyle oluşan maddi ve manevi zararların tazmini konusuna kapsama alınmakta ve bu tazminat davalarına bakma görevi asliye hukuk mahkemelerine verilmektedir. Buna göre, aynı idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerden kaynaklanan zararlar kapsama alınmadığından, sorumluluk sebebi aynı olsa da bu zararların tazmini davaları idari yargıda görülmeye devam edecek, bu durumda, idarenin aynı yapı içinde aldığı kararın bir bölümünün idari yargıda bir bölümünün adli yargıda görülmesi yargılamanın bütünlüğünü bozacaktır. Ayrıca iki ayrı yargı kolunda görülen davalarda, idarenin sorumluluğu, bu sorumluluğun kapsamı, idarenin tazmin yükümlülüğü konularında farklı sonuçlara ulaşılabilir. Esasen idare hukukunda var olan hizmet kusuru ve kusursuz sorumluluk kavramları, kişilerin gördüğü zararların tazmininde kullanılan ve kişilerin idare karşısında korunma kapsamını genişleten kavramlardır. İdare hukukunda, idarenin hiçbir kusuru olmasa da sosyal risk, terör eylemleri, fedakârlığın denkleştirilmesi gibi kusursuz sorumluluğa ilişkin kavramlara dayanılarak kişilerin uğradığı zararların tazmin edilmesi mümkündür. Özel hukuk alanındaki kusursuz sorumluluk halleri ise belirli konular için düzenlenmiş olup sınırlıdır. İdarenin idare hukuku esaslarına dayanarak tesis ettiği tartışmasız bulunan eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerden kaynaklanan zararlara ilişkin davalarda idari yargı yerlerinde görülmesi gerektiği kuşkusuzdur. Bu nedenle, yukarıda belirtildiği gibi aynı idari eylem, işlem veya sorumluluk sebebinde kaynaklanan zararların tazminine ilişkin davalarda farklı yargı yerlerinde görülmesinde kamu yararı ve haklı neden olduğu söylenemez."*

hakimler halâ uzman değildir. Ayrıca iflâs hakkında karar veren mahkemenin aynı zamanda ticaret hukuku alanında da uzmanlığı gerektiğinden, mevcut asliye ticaret mahkemelerinin iflâsta görevli mahkeme olarak muhafaza edilmesi daha isabetli olacaktır. Ülkemizde mevcut özel mahkemelere uzman hakimler atanamamışken ve yine hakim açığından söz edilirken, yeni bir iflâs mahkemesinin kurulması gereksiz bir çabadır.

• **Kambiyo Senetlerine Özgü Takibin Kaldırılması İsaetli Değildir**

Kambiyo senetlerine özgü takiplerin kaldırılmasının da isabetli olmadığı kanısındayım. En azından bu takip usulünün tacirler arasında muhafaza edilmesi uygun olabilirdi. Üstelik ilâmsız icra takiplerinde tacirler arasında itiraz edilmemiş faturaya dayanılarak ilamsız takip başlatılabileceği belirtilmişken(m.87, d) kambiyo senedinin sayılmaması bir eksikliktir. Ancak Taslağın 87. maddesinin 4. fıkrasında; *“Alacak belgesinin kambiyo senedi olması hâlinde, senedin aslının icra ve iflâs dairesine tevdi edilmesi zorunludur. Aynı kambiyo senedine dayanılarak birden fazla borçlu hakkında farklı takipler yapılmışsa, diğer takip taleplerine kambiyo senedinin icra ve iflâs dairesi tarafından tasdik edilmiş sureti eklenir. İcra ve iflâs dairesi, senedin bu suretlerine, senedin aslının kendisinde bulunduğunu yazar”* denilmiştir. Bu durumda kambiyo senetlerine özgü takip kalkmış olsa da, bu tür senetlere dayanılarak ilâmsız icra takibi yapılabilecektir. Ancak haciz yolu ile takipte ödeme emrine yapılacak itiraz takibi durduracak ve eski düzenlemeye göre bu senede sahip alacaklı bakımından bir özelliği olmayacaktır. Ticari hayatta paraya ulaşmanın mümkün olduğu kadar kısa sürede sağlanması amacı yanında, uygulamada bu takip yoluna ilişkin çok ciddi bir eleştiri veya şikâyet olmadığı halde kaldırılması, ticari yaşamı olumsuz etkilemesi dışında bir fayda da sağlamayacaktır. Yine ilâmsız icra takibi yapılabilecek ise de bu senetlere özgü kolaylık veya çabukluk sağlanamayacaktır.

Kambiyo senedinin aslının icra dairesinin verilmesini zorunlu kılmak mevcut düzenlemede bir anlam ifade ediyordu. Taslakta bununla neyin amaçlandığı anlaşılmamaktadır.

İsviçre’de mevcut olmayan kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip usulü, tamamen hukukumuza özgü, kendi ihtiyaçlarımız nedeniyle kabul edilmiş ve senelerdir uygulanmasına karşılık ciddi bir eleştiri konusu olmamış bir takip usulüdür. Kanaatimce bu takip yolunun kaldırılması, özellikle ticari hayatta alacakların tahsili konusunda çok ciddi gecikmelere ve sorunlara neden olabilecektir.

• **Haczedilmezlikle İlgili Hükümler Çağın Gerisinde Kalmıştır**

İcra ve iflâs hukukunda korunması gereken sosyal adalet, insan onuru eşitlik gibi ilkeler sebebiyle, haczedilmezlik hakkındaki hükümlerin günümüze uygun olması beklenirken, Devlet mallarının haczinin caiz olmadığına ilişkin hüküm korunmuştur. Bu düzenleme sebebiyle İnsan Hakları

Mahkemesinin aleyhimize verdiği tazminat kararları da göz ardı edilmiştir. Fıkranın gelecekte bu tür mahkûmiyetleri önleyecek hale getirilmesi gerekmektedir. Yine borçlunun haline münasip evi haczedilmez hükmü muhafaza edilirken, kirada oturan borçlu için en azından mevcut parasının ya da mallarının 2 ya da 4 aylık kirasını karşılayacak kadarının haczedilmemesi ya da kendisine bırakılması yönünde bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Böylelikle eşitlik ilkesi de göz ardı edilmiştir. Yabancı hukuk sistemlerinde borçlunun okula giden çocuklarının eğitim masrafları, hamile eşinin doğum masrafları, hasta borçlu ya da yakınlarının tedavi ve ilaç masrafları haczedilmez kabul edilirken; bu konuda da bir düzenleme yapılmayıp, 1889 yılından kalma hayvan besleyen borçlunun ve ailesinin geçimi için zorunlu miktarda hayvan ile bunların üç aylık yem ve yataklıklarından (m.161, g) söz edilmesi yetersizdir. Borçlunun mevcut ise, üç aylık yakacağı düşünülürken, bu yakacak ya da yiyeceğin bulunmaması halinde, buna uygun bir paranın kendisine bırakılması düşünülmemiştir. Borçlunun sadece mevcut ise üç aylık yiyeceğin haczedilmez olarak kabul edilmesi de eşitlik ilkesine ve günümüz koşullarına uygun değildir. Geçinebilmek için haftalık alışveriş yapılabilen günümüz koşullarında, sanki her evde yiyecek stokları, kiler varmış gibi, İsviçre'nin 1890'lı yıllardaki durumunu dikkate alan hükümler muhafaza edilmiştir.

Basında Taslakla ilgili olarak en çok müjde gibi açıklanan yenilik, 162 nci maddede maaş ve ücret haczinin asgari ücretin esas alınarak hesaplanacak olmasıdır. Bu konu, her yıl en az bir kez asgari ücret artışının yapıldığı dikkate alındığında, icra memurunun ve bu hükümleri uygulayacak olan kişinin, haczedilebilecek oranı hesaplanmasının getireceği güçlükler, alacağın tahsili bakımından ciddi sorunlara sebebiyet verecektir. Her ne kadar asgari ücrete göre haczedilebilecek miktarlar, Adalet Bakanlığı tarafından hesaplanarak icra ve iflâs dairelerine duyurulacak olsa da(m.162, 3), borçlunun ve ailesinin geçinmeleri için gerekli olan miktar, icra ve iflâs memurunca takdir edileceğinden, bu hesabın daha pratik olarak yapılması ve önerilmesi uygun olabilirdi. Zira Taslakta gösterilen oran, borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurunca takdir edilen miktar indirildikten sonra yapılabilecektir. Bu konuda asgari ücretin haczedilmez olarak kabulü yanında, borçlu ve ailesinin insan onuruna yakışacak şekilde yaşamını sürdürmesine imkân sağlayacak biçimde düzenlenme yapılması uygun olacaktır.

- İhalelin Feshi Eskisi Gibi Muhafaza Edilmiştir.

İhalelin feshi, icra ve iflâs hukuku bakımından takiplerin gecikmesi, satılanın düşük bedelle satılması ve satışa yeteri kadar ilgilinin katılmaması nedenidir. İcra ve iflas hukukunda takiplerin gecikmesinin ve alacaklıların alacaklarına geç kavuşmasının asıl nedeni, ihalelin iptali taleplerinin çoğu zaman kötü niyetle ileri sürülmesi ve bu konuda verilecek kararın kesinleşmesinin yıllarca sürmesidir. Yıllardır kötü niyetle yapılan başvuruların önlenmesi için ilgili maddelerde yapılan değişiklikler

olumlu bir sonuç vermemiştir. Bu nedenle hem ihalenin feshine, hem de yeni satış usullerine ilişkin yeni hükümlerin Taslakta yer alması beklenirken, ihalenin feshine ilişkin hükümler aynen muhafaza edildiği gibi, pazarlık yolu ile satış da, aynen muhafaza edilmiş ve 25.000 lirayı geçmeyen mahcuz mallar için mevcut Kanundaki değerden (şu anda 119 ncu maddenin 5 nci bendine göre 42.000 Liradır) daha düşük bir değer öngörülmüştür (Taslak m.244, ç). Yine pazarlık suretiyle satış sadece taşınır için kabul edilmiş, buna karşılık taşınmazlar için bu satış usulü kabul edilmemiştir. Borçluya satış yetkisi verilmesine ilişkin Taslağın 238'nci maddesinde yapılan yeni düzenlemede, mevcut hükümle ilgili eleştiriler hemen hemen hiç dikkate alınmadan, daha tuhaf bir şekle dönüştürülmüştür. Her şeyden önce madde “*Borçluya Rızaen Satış Yetkisi Verilmesi*” başlığını taşımakta olup, madde okunduğunda, kimsenin bu satış için rızasının aranmadığı, rızasının alınmadığı ve fakat neden buna rağmen rızaen ibaresinin maddede ısrarla kullanıldığı anlaşılacaktır. Taslakta tek rızadan söz edilen durum, eşin, aile konutunun bu yolla satılabilmesi için ayrıca rızasının alınmasıdır. Hacze itiraz etmemiş olan eşin, sırf borçluya satış yetkisi verilmesini önlemek için neden rızasının alınması arzu edilmiştir? Eş bu konuda itiraz edebilecekse, en azından ayrıca hukuki yararının, haklı bir sebebinin bulunması gereklidir. Böyle bir yarar dahi aranmazsa, eşin rıza göstermemesi, sadece satışın gecikmesi amacına dayanacaktır. Ancak bu konuda Taslakta rıza göstermeyen eşe bir sebep gösterme mecburiyeti getirilmemiştir. Keza Taslakta ön alım hakkı bulunan hallerde neden borçluya satış yetkisi verilmemektedir? Bu konuda ön alım hakkı bulunan kişiye de haber verilerek ve isterse kendisine aynı bedelle satış yapılması sağlanabilirdi. Ayrıca bu şekilde satılacak olan malın, daha yüksek bedelle satılabilmesi için neden alacaklı ya da diğer ilgililere bilgi verilmemektedir, onların teklifleri alınmamaktadır? Bu tür satışın başarı ile uygulandığı Fransız hukukundaki hükümler ve uygulaması eğer değerlendirilmiş olsaydı, daha isabetli bir düzenleme yapılabilirdi ³. Satışın icra mahkemesi tarafından onaylanması aşamasında, mahkemenin alacaklılara, borçluya ve diğer ilgililere neden tebligat yaptığını ve bu kişilerin daha sonra verilen karara karşı, kararı veren icra mahkemesini numara olarak izleyen dairesine; tek icra mahkemesi ise, asliye hukuk mahkemesine; asliye hukuk hakimiyi aynı ise, en yakın asliye hukuk mahkemesine yapabilecekleri itiraz usulünün kabulünü haklı gösterecek bir sebep olmadığı kanısındayım.

Menfi Tespit Davasında Takibin Yapılmaması Yönünde Teminatsız Tedbir Kararı Verilebilmesi Tehlikelidir

Menfi tespit davasının yeni düzenlemesinde, 98. maddede, “*İcra takibinden önce açılan menfi tespit davasında mahkeme, talep üzerine icra takibinin yapılmaması*” hakkında teminatlı veya teminatsız

³ Taslağın hazırlandığı sırada Fransız hukukuyla ilgili olarak Doç. Dr. Nur Bolayır ile Doç. Dr. Mert Namlı'nın makaleleri yayımlanmıştır. Bu makaleler için bkz. Namlı, M., Fransız Hukuku İle Karşılaştırmalı Olarak Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi, TBB 2023, s. 313-360; Bolayır, N., Fransız Hukukunda Vente Amiable (Dostane Satış) AÜHFD 2023, s.67-96; Ayrıca bkz. Pekantitez, H., Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi, GÜHFD 2022, s.819-848.

olarak ihtiyati tedbir karar verebilir” denilmiştir. İcra takibinden önce takibin durdurulması yönündeki bir tedbire karar verilmesi çok istisnai hallerde mümkün olmalıdır. Ancak maddede bunun için sadece “teminatlı teminatsız” denilerek takdire bırakılmış gibi bir düzenlemeye yer verilmiş olması tehlikelidir.

Taslağın 98’nci maddesinin üçüncü fıkrasında, takipten sonra açılan menfi tespit davasında takibin dayanağı olan senedin sahteliği ileri sürülürse, mahkeme takibin kesin olarak durdurulması ve ihtiyaten haczedilen malların muhafaza altına alınmaması, muhafaza altına alınan malların iadesi veya satışının durdurulması yahut icra dairesinin banka hesabına ödenen paranın alacaklıya verilmemesi hakkında yine teminatlı ya da teminatsız ihtiyati tedbir kararı verilebilir denilmiştir. Hüküm bu şekilde kabul edilirse tespit davalarının tümünde bir şekilde sahtelik iddiası ileri sürülerek takibin durması kolaylıkla sağlanabilecektir.

• **İlâmın İcrasının Geciktirilmesi İsabetli Değildir**

Taslağın 53. maddesine göre, ilâmlı icra takibine başvurulabilmesi, verildiği anda kesin olan veya kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşen ilk derece mahkemesi kararları ile istinaf başvurusu bölge adliye mahkemesince reddedilen ilk derece mahkemesi kararları ve maddenin “c” ve “ç” bentlerinde sayılan bölge adliye mahkemesi ile Yargıtay’ın ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği kararlar için mümkündür. Bu konuda 2’nci fıkrada ise, ilk derece mahkemesi kararı olmakla birlikte, her türlü nafaka alacakları, bedensel zarar ve destekten yoksun kalma alacakları, işçinin iş ilişkisinden doğan alacakları ile bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın, bir geminin tahliye ve teslimi hakkındaki ilk derece mahkemesi kararları, kanun yolu açık olsa bile icraya konulabilir denilmiştir. Gerekçede ise, mevcut sistemden ötürü, yani ilk derece mahkemesinin verdiği kararlar kesinleşmeden icraya konulabilmesinin, Türk hukuk uygulamasında tarafların kanun yoluna gitme ve kanun yollarında aldıkları hükümlerin kaldırılma/bozulma ve hatta düzelterek onama/yeniden esas hakkında karar verilme oranları yüksek olduğundan, öğreti ve uygulamada önemli eleştirilere maruz kaldığı belirtilmiştir. Sisteme elbette bazı eleştirilere yapılmış olabilir. Ancak bu eleştiriler sonunda ilk derece mahkemesi kararlarının ancak istinaf talebinin reddinden sonra icrasını sağlamak ne kadar olumlu sonuçlar yaratabilecektir? Her şeyden önce ilk derece mahkemesi kararından sonra, davalı taraf, aleyhine verilen hükmü ne kadar haklı bulsa da kendiliğinden yerine getirmeyecektir. En azından birkaç sene istinaf aşamasının geçirilmesinden yararlanmak isteyecektir. Üstelik bu gecikmeden kârlı da çıkacaktır. Çünkü ilâmın icraya konulmasından sonra lehine hükmedilen faiz oranı, gecikmeden doğan zararını karşılamayacağından, bu durum munzam zarar davalarının açılmasına neden olabilecektir. Böylelikle yeni bir dava açılması ihtiyacı doğacaktır.

Mevcut sistemde ilâmın icrasını geciktirmek isteyen tarafın, bunun için göstereceği teminat, haklı çıktığı takdirde davacının alacağını çok daha kolay biçimde tahsil edebilmesini sağlayabilmektedir. Bu teminat bir teminat mektubu ise, bu tahsilat daha da kolaylaşacaktır: Getirilen sistemde lehine karar verilmiş olsa da, karar henüz istinaf aşamasında ise, davacı ancak ihtiyati haciz kararı alabilecektir. Son olarak ilk derece mahkemelerinin verecekleri kararların ilâmlı icraya konulamayacak olması nedeniyle, bu mahkemelerin daha titiz ve daha dikkatli karar vermesi ihtimali de ortadan kaldıracaktır. Başka bir ifade ile bu yeni düzenleme, ilk derece mahkemelerinin verdikleri kararların istinaf aşamasında daha az oranda kaldırılmasını sağlamayacaktır. Aksine vereceği karar ilâmlı icraya dahi konulamayacak olan ilk derece hakimi, fazla bir titizlik göstermeden karar verebilecektir. Üstelik istinaf mahkemelerinin Hukuk Muhakemeleri Kanununda sonradan yapılan değişikliklerden sonra, çok daha fazla sayıda ve rahatlıkla kaldırma kararı vererek, ilk derece mahkemesine gönderme kararları verebilecek ve bu uygulama ilâmın icrasını daha da geciktirecektir. Kanaatimce mevcut uygulamanın muhafaza edilerek, ilk derece mahkemesinin kararlarının bozulma alanları dikkate alınarak, bu konuda ilk derece mahkemelerinin daha isabetli ve doğru karar vermeleri sağlanmaya çalışılmalıdır. Daha açık bir ifade ile ilk derece mahkemelerinin eksik incelemeye dayalı, hatalı, hukuka ya da usule aykırı kararları ve bu durum kabullenerek bir çözüm üretmek yerine, bu mahkeme kararlarının isabetli biçimde verilebilmesinin çareleri aranmalıdır.

- **Taslakta İflâs Hükümlerinin Muhafaza Edilmesi Doğru Olmamıştır**

Genel Gerekçede, *külli icra olarak ifade edilen iflâs hukuku alanında Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Yeniden Yapılandırılması ile Fevkalade Hallerde Mühlet ve Fevkalade Hallerde Tatil gibi sözde olarak ifade edilen rehabilitasyon hükümlerinin konkordato çatısı altında birleştirilerek karmaşıklığın önlendiği* söylenmekte ise de, yeniden yapılandırma hükümlerinin yer almaması isabetli olmamıştır. Bu kurumun Taslakta yer almamasının gerekçesi olarak, bugüne kadar uygulanmamış olması söylenebilirse de, malvarlığının terki suretiyle konkordato hükümleri de hemen hemen hiç uygulanmamıştır, ancak Taslakta korunmuştur. Sermaye şirketlerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin hükümler acil olarak ve bir zorunluluk karşısında kanuna alınmış olsa da, bu hükümlerin iflâs hükümlerinin yerini alarak, iflâs sisteminden vazgeçilmesi son derece isabetli olurdu. Zira iflâsın artık iflâs ettiği hem makalelere konu olmuş hem de Avrupa’da pek çok ülke tarafından terkedilmiş, bunun yerine yeniden yapılandırma ve bunun mümkün olmaması halinde kısa sürede tasfiyeye ilişkin hükümler kabul edilmiştir. İsviçre’nin iflâs hükümlerini halen Borç İçin Takip ve İflâs Hakkında Federal Kanunda muhafaza etmesi, yeni bir kanun yapma niyetinde olan ülkemiz açısından bir örnek olamaz. Zira iflâsa ilişkin hükümler 1889 yılından kalma, son derece ağır işleyen hükümler olup, günümüz ticari yaşamına ve ihtiyaçlarına hiçbir şekilde uymamaktadır. Özellikle Almanya Fransa İngiltere gibi ülkeler 1980’li yıllardan sonra, Amerikan Ticaret Kanununda

düzenlenmiş olan ve Kanunun 11. Bölümünde yer alan hükümler çerçevesinde sermaye şirketleri ve kooperatiflerin yeniden yapılandırılması ve bu sağlanamadığı takdirde tasfiye sürecini esas alan düzenlemeler yapmışlardır. Bu yöndeki hükümler her ülke tarafından daha sonra tekrar gözden geçirilerek kendi koşullarına uydurulmuş ve sonuç olarak iflâs kurumu ve uygulaması terk edilmiştir. Hukukumuzda bugüne kadar önce konkordato, 2003 yılında itibaren iflâsın ertelenmesi, daha sonra da 2016 yılından itibaren konkordato hükümlerinin yeniden uygulanması, bu kurumların daha kolay ve daha ucuz olmasından kaynaklanmaktadır. Ülkemize yabancı yatırımların gelebilmesi için yabancı yatırımcılar için sermaye şirketlerinin yeniden yapılandırılması ile buna bağlı tasfiye hükümlerinin yer alması son derece önemlidir. Yıllarca süren iflâs tasfiyesinin kanunda muhafaza edilmesi önemli bir fırsatın kaçırılması sonucunun doğuracaktır. İflâs yerine borçlunun aczi ile borca batık olması ve her halde bu durumun erken teşhis edilerek borçlunun iyileşmesinin sağlanabilmesi ve bu gerçekleşmediğinde ise bir an önce tasfiyesi önem taşımaktadır. Tıpkı konkordato da yapıldığı gibi iflâs idare memurlarının da birkaç gün eğitim alarak sertifika alması ile uygulamanın daha iyileşeceğinin zannedilmesi bir yenilik sağlamayacaktır.

İflâsın iki sebebi vardır. Birincisi aciz hali, diğeri ise borca batıklıktır. Bunun dışında iflâs sebepleri saymak günümüz anlayışına uymamaktadır. On dokuzuncu yüzyılda iflâs aynı zamanda bir ceza olarak düşünülmüşse de, uzun zamandan beri iflâsın bir ceza olmadığı ve olmaması gerektiği tereddütsüz olarak kabul edilmiştir. Hukukumuzda da iflâsı bir ceza olarak değerlendiren eski hükümler bu nedenle eleştirilmiştir. Bu hükümlerden birisi de ilâma müstenit alacak icra emriyle istenildiği halde ödenmemişse (m. 177, 4) doğrudan iflâs sebebi olarak kabul edilmiştir. Üstelik bu alacaklının talebi üzerine doğrudan iflâs sebebi olarak düzenlenmiştir. Taslakta en azından bu hükme yer verilmeyeceği düşünüldükten, 68 maddede *“Para borcuna ilişkin ilâmın gereğinin süresi içinde yerine getirilmemesi halinde, borçlu iflâsa tabi ise doğrudan doğruya iflâsının da istenebileceği”*, ilâmın icrasının istenmesi üzerine borçluya gönderilecek icra emrinde yer almıştır. Bu durum Taslağın 285. maddesinin birinci fıkrasının “c” bendinde alacaklının talebiyle doğrudan iflâs sebebi olarak tekrar edilmiştir. Bu durum Taslakta iflâs hukukuna ilişkin hiçbir yeniliğin yer alamadığı göstermektedir. Bu haliyle Taslak icra hukukuna ilişkin hükümlerde değişiklik yapılarak hazırlanmış ve fakat iflâsla ilgili sadece mevcut hükümleri muhafaza eden bazı değişikliklerle yetinilmiştir. Taslağın on yıl gibi bir sürede hazırlandığı düşünüldükten, iflâs hukuku alanında da daha güncel ve yeni hükümlerin düzenlenebilmesi için yeterli zamanın olduğu tartışmasızdır. Taslak sadece günümüze uygun bazı hükümlerde değişiklik yapılarak değil, belki gelecek yüzyılı düşünerek hazırlanan ve kanunlaşacak biçimde düzenlenmeliydi.

Konkordato bugün için borca batık ya da ödeme güçlüğü içinde olan şirketler için tek iyileştirme ya da yeniden yapılandırma olarak uygulanmaya devam etmektedir. Taslakta konkordato hakkında

da mevcut hükümler muhafaza edilerek çok küçük değişiklikler yapılmıştır. Ancak bilinmektedir ki konkordato hükümleri hukukumuzda özellikle 1980 li yıllarda sonra kötü niyetle kullanılmış ve sonunda 2003 yılında bilinçli olarak uygulanmayacak hale getirilmiş ve onun yerine iflâsın ertelenmesi hükümleri geliştirilerek kabul edilmiştir. İflâsın ertelenmesinin de uygulamada kötü niyetle kullanılması sonucu, konkordatonun geçmişi adeta unutulmuş, İsviçre'nin konkordato hakkında kabul ettiği yeni hükümlerinden tercüme yapılarak uygulamaya konulmuş ve daha sonra birkaç kez değiştirilen hükümler eklenmişse de bugün için uygulamada gerçek anlamda bir iyileştirme kurumu olarak kullanılamamıştır.

Sonuç

Taslağın, bugüne kadar hazırlanan temel kanunlara ilişkin taslaklardan çok daha uzun bir süre olan on yılı aşan bir sürede hazırlanmış olması dikkat çekicidir. Tam olarak kıyaslanabilecek bir örnek olmasa da, 2001 yılında yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu taslak çalışması için 1994 yılında oluşturulan komisyon, iki yıl içinde 620 maddeye ilişkin değişikliği tamamladıktan sonra, hükümetin istifası üzerine çalışma yarım kalmış ve bu çalışmaya 57. Hükümetle birlikte 1999 yılından itibaren devam edilmiş, 1030 maddeden oluşan Taslak dört yıllık çalışma sonunda, 2001 yılında Adalet Komisyonunda görüşülmeye başlanmıştır. Türk Ceza Kanunu Taslağı için yapılan çalışma üç yıldan kısa bir süre içinde tamamlanmıştır. 1500 den fazla maddeye sahip olan Türk Ticaret Kanunu Taslağı ise, beş yıl içinde tamamlanmıştır. Yine Hukuk Muhakemeleri Kanunu Taslağı için oluşturulan komisyon 2003 yılı çalışmaya başlamış ve yaklaşık 3 yıllık süre içinde çalışma tamamlanmıştır. 551 maddeden oluşan Cebri İcra Kanunu Taslağı bu açıdan oldukça uzun bir sürede hazırlanmış görünmektedir. Bununla birlikte Taslak yepyeni bir düzenleme olmayıp, mevcut hükümlerin revize edilmesi ve daha çok icra hukukuna ilişkin yeni düzenlemelerin yapıldığı bir çalışmadır.

Taslak çalışmasında sadece mehzaz kanunumuz olan, Borç İçin Takip ve İflâs Hakkındaki Federal Kanun esas alınıp, başka ülkelere ait yeniliklerin hiç değerlendirilmemiş olması önemli bir eksikliklerdir. Taslak çalışmasında bilim komisyon üyeleri ile birlikte yüze yakın kişi görev yapmıştır. Sayının bu kadar çok olmasına karşılık, taslakta unutulmuş ve çıkarılması gereken notlar, fıkralar ile yanlış iç atıflar ve hukukumuzda kullanılan terminolojiye aykırı ya da farklı terimlerin metin içinde kullanılması önlenememiştir.

İsviçre'nin Borç İçin Takip ve İflâs Hakkında Federal Kanunu'nun 1889 yılından bugüne kadar muhafaza edilmiş olan hükümlerinin, Taslakta da muhafaza edildiği düşünüldüğünde, Taslağın gelecek yüzyıl için hazırlanmış bir taslak olmasından söz etmek pek mümkün değildir.

Taslakta değişiklik yapılan hükümlere genel olarak bakıldığında, Taslağın birinci maddesinde çok isabetle ifade edilmiş olmasa da, takibin “makul süre içinde”(“çabuk” olarak ifade edilmiş) ve “basit”(“sade bir usulle” denilmiş) bir şekilde yürütülmesi amacına ulaşamayacağını göstermektedir. Nitekim Taslakta kambiyo senetlerine özgü takibin kaldırılmış, ilâmsız takiplere başvuru için gerekli belgelerin çok açık bir şekilde ifade edilmemiş olması ve ilâmlı takiplerin ilk derece mahkemesi kararına karşı başvuru istinaf talebinin reddi kararından sonra başlatılabilmesi, takiplerin daha uzun süreceğini göstermektedir.

Bir taslakta elbette eleştirilebilecek düzenlemeler ve çok sayıda olmayan eksiklik ya da çelişkiler bulunabilir. Ancak taslakta hatırlamak üzere konulmuş pek çok notun unutulmuş haliyle kamuoyuna duyurulması, karşılaşılabilecek bir ihmal değildir. Bu durum Taslağın son kez okunmamış olduğunu göstermektedir. Yine Taslaktaki iç atıflar ve maddeler arasındaki çelişkiler, farklı kişi ya da komisyonlar tarafından hazırlanmış olan hükümlerin komisyonunun tümü tarafından bir araya gelinerek titiz biçimde değerlendirilmemiş olmasının sonucu olabilir.

İflâs hükümleri bir ülkeye yapılacak yatırımlar bakımından son derece önemlidir. Gelişmiş ülkelerin çoğunda iflâs terkedilip yeniden yapılandırmaya yönelik hükümlerin tercih edilmiş olması, yeniden yapılandırmanın mümkün olmaması halinde ise, bir an önce tasfiyenin yapılabilmesi yerli ve yabancı yatırımcılara güven verecektir. Maalesef Taslakta yer alan iflâs hükümleri, yüzyıl öncesinin hükümleri olup, aynen muhafaza edilmiştir. En azından artık iflâs sebeplerinin aciz hali ile borca batıklık biçiminde sınırlı olarak kabul edilmesi yerine, ilâma bağlı para alacağının ödenmemesi halinde borçlunun iflâsına karar verileceğinin düzenlenmiş olması, günümüz ticari yaşamına ve çağdaş düzenlemelere tamamen aykırıdır. Çünkü artık iflas bir ceza olarak kabul edilmemektedir ve sırf para borcunun ödemeyen bir tacirin bu sebeple iflas tehdidinde maruz kalması düşünülmemelidir.

İcra ve İflâs Kanunu temel bir kanun olarak pek çok alanı ilgilendirmektedir. Başta ticari yaşamımız, yatırım yapılabilir ülke olmamız, ekonomik gelişmelerimiz ve hatta günlük yaşamımıza kadar pek çok alanı yakından ilgilendiren Taslağın, acele edilerek kabulü yerine, tartışmaların ve ulaşılabilen farklı ülkelerdeki yeniliklerin dikkate alınarak yeniden düzenlenmesinin zorunlu olduğu kanısındayım.

1993

BAŞKENT
ÜNİVERSİTESİ